

STRATEGIJA RAZVOJA općine TEŠANJ 2018-2027

I SADRŽAJ

I SADRŽAJ	1
II Uvod.....	3
III Metodologija izrade strategije.....	3
IV Strateška platforma	3
IV.1. Socio-ekonomska analiza	3
IV.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike.....	3
IV.1.1.1. Ključne historijske činjenice.....	3
IV.1.2. Demografske karakteristike i kretanja	4
IV.1.2.1. Ukupan broj stanovnika.....	4
IV.1.2.2. Struktura stanovništva	4
IV.1.2.3. Prostorni raspored stanovništva.....	5
IV.1.2.4. Prirodni priraštaj i migracija stanovništva	5
IV.1.3. Tržište rada	6
IV.1.3.1 Broj zaposlenih-nezaposlenih	6
IV.1.3.2 Kvalifikaciona struktura registrovanih nezaposlenih.....	7
IV.1.3.3 Polna struktura nezaposlenih.....	7
IV.1.3.4 Broj registrovanih nezaposlenih prema dužini čekanja na posao	8
IV.1.3.5 Broj zaposlenih u privatnom i javnom sektoru.....	8
IV.1.4. Ekonomija.....	9
IV.1.4.1 Broj privrednih subjekata, struktura prema veličini, prema djelatnosti	9
IV.1.4.2 Ukupan prihod po sektorima, produktivnost po sektorima	10
IV.1.4.3 Uvoz-izvoz i pokrivenost.....	11
IV.1.4.4 Prosječna plata	12
IV.1.4.5 Poslovne zone	12
IV.1.4.6 Poljoprivredno zemljište.....	13
IV.1.4.7 Kvalitet zemljišta i vlasnička struktura.....	14
IV.1.4.8 Struktura poljoprivrednog zemljišta prema bonitetnim klasama	14
IV.1.4.9 Podaci o poljoprivredi	14
IV.1.4.10 Struktura i obim poljoprivrede	14
IV.1.5 Lokalna uprava i civilno društvo.....	16
IV.1.5.1 Stanje administrativnih usluga lokalne samouprave-struktura (polna i obrazovna) zaposlenih u JLS.....	16
IV.1.5.2 Struktura nevladinih organizacija/ udruženja.....	16
IV.1.6. Zdravstvo.....	18
IV.1.7. Socijalna zaštita	20
IV.1.7.1 Broj korisnika i izdvajanja	21
IV.1.7.2 Osjetljive/ranjive grupe	22
IV.1.7.3 Broj penzionera, prosječna visina i vrsta mirovine (starosna, invalidska, porodična)	22
IV.1.8. Obrazovanje.....	22
IV.1.8.1 Predškolsko obrazovanje	22
IV.1.8.2 Osnovne škole.....	23
IV.1.8.3 Srednje škole.....	24
IV.1.9. Kultura i sport.....	25
IV.1.10. Sigurnost građana.....	27
IV.1.10.1 Broj krivičnih djela, struktura kriminaliteta	27
IV.1.10.2 Stanje bezbjednosti na području općine Tešanj po oblastima	27
IV.1.11 Tehnička infrastruktura i zemljište	28
IV.1.11.1 Stanje saobraćajne infrastrukture.....	28
IV.1.11.2 Lokalni prijevoz	28
IV.1.11.3 Stanje elektro-distributivne mreže na području Općine, broj kupaca-potrošača električne energije.....	29
IV.1.11.5 Javna rasvjeta	30
IV.1.11.6 Telekomunikacije, internet i RTV signal.....	31
IV.1.11.7 Stanje prostorno-planske dokumentacije – regulacioni planovi	31
IV.1.11.8 Stanje komunalne infrastrukture i usluga za koje je odgovorna lokalna samouprava.....	32
IV.1.11.9 Toplotna energija.....	37
IV.1.12. Okoliš	37
IV.1.12.1 Stanje zraka.....	37
IV.1.12.2 Stanje u pogledu vodnih resursa.....	38

IV.1.12.3 Stanje zemljišta	41
IV.1.12.4 Stanje šumskih ekosistema.....	41
IV.1.12.5 Stanje gradskog zelenila	42
IV.1.12.6 Zaštita prirodnog i kulturno-istorijskog naslijeđa.....	42
IV.1.12.8 Uticaj lokalne ekonomije na životnu sredinu	43
IV.1.12.9 Uticaj životne sredine na javno zdravlje	44
IV.1.12.10 Procjena rizika od prirodnih nesreća.....	44
IV.1.13. Budžet i finansije.....	46
IV.1.13.1 Učešće poreskih i neporeskih prihoda u ukupnom budžetu općine	46
IV.1.13.2 Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka	47
IV.1.13.3 Projekcija budžeta 2018-2022.....	48
IV.2. Strateško fokusiranje.....	48
IV.2.2 SWOT analiza.....	48
IV.2.3 Strateški fokusi	50
IV.2.4 Vizija i strateški ciljevi razvoja.....	51
IV.2.4.1 Vizija.....	51
IV.2.4.2 Strateški ciljevi.....	52
V. Sektorski razvojni planovi	53
V.1 Usklađenost , kompletnost i međusobni uticaj sektorskih planova.....	53
V.2 Plan lokalnog ekonomskog razvoja	53
V.2.1 Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima	54
V.2.2 Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa.....	54
V.2.3 Programi, projekti i mjere	54
V.3 Plan lokalnog društvenog razvoja	55
V.3.1 Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima	55
V.3.2 Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa.....	56
V.3.3 Inicijative međuopćinske saradnje.....	58
V.3.4 Programi, projekti i mjere	58
V.4 Plan lokalnog ekološkog razvoja.....	60
V.4.1 Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima	60
V.4.2 Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa.....	59
V.4.3 Inicijative međuopćinske saradnje.....	59
V.4.4 Programi, projekti i mjere	61
VI.1 Indikativni finansijski plan (IFP)	62
VI.2. Plan organizacionih i ljudskih kapaciteta za implementaciju, praćenje i vrednovanje strategije	83

II Uvod

Strategija razvoja općine Tešanj 2018-2027. godine predstavlja ključni strateško-planski dokument kojim se usmjerava razvoj ove lokalne zajednice u tri najvažnija aspekta: ekonomskom, društvenom i aspektu okoliša. Ona je sistemski instrument za proaktivno i odgovorno upravljanje lokalnim razvojem i predstavlja objedinjeni, finalni rezultat faze planiranja, s jedne strane, i glavno polazište za fazu implementacije, s druge strane. U njoj se definišu strateški fokusi i ciljevi razvoja za narednih 10 godina, te određuju ciljevi i planiraju projekti i mjere za njihovo ostvarivanje u tri ključna sektora: ekonomskom razvoju, društvenom razvoju i zaštiti okoliša.

Strategija razvoja 2018-2027. godine urađena je uz podršku Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP), kroz projekat Općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja (MEG). U izradi dokumenta vodeću ulogu imao je Općinski razvojni tim, koji uključuje predstavnike više sektora (ekonomski, društveni i okoliš) i više različitih društvenih aktera (lokalna uprava i javne institucije, nevladin i privatni sektor).

III Metodologija izrade strategije

Pri izradi Strategije razvoja općine Tešanj korištena je metodologija za planiranje integrisanog lokalnog razvoja (MiPRO). Ova metodologija se zasniva na dva osnovna principa: održivosti i socijalne uključenosti, promovisući model razvoja koji kombinuje ekonomski prosperitet sa socijalnom uključenosti bez prekomjernog iskorištavanja prirodnih resursa. Održivost kao princip integriše ekonomski i aspekt okoliša, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednake šanse za sve i pravičnost u smislu identifikovanja potreba i interesa marginalizovanih i socijalno osjetljivih grupa stanovništva.

Glavne karakteristike metodologije su integrisani pristup i obezbjeđivanje učešća zajednice u kreiranju i reviziji strategije. Integrisani pristup se ostvaruje horizontalno, usklađivanjem ciljeva i intervencija u sektorima ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i okoliša, ali i vertikalno, usklađivanjem sa strateškim dokumentima viših nivoa. Osim kroz rad Općinskog razvojnog tima, učešće zajednice se obezbjeđuje kroz rad sektorskih grupa, koje imaju ključnu ulogu u reviziji sektorskih razvojnih planova, i šire lokalno razvojno partnerstvo, koje razmatra stratešku orijentaciju općine i nacrt strategije razvoja, kada se dokument kompletira.

Proces izrade Strategije razvoja odvijao se u periodu maj-decembar 2017. godine i obuhvatio niz sastanaka, uglavnom radioničkog tipa, Općinskog razvojnog tima i sektorskih grupa, uz šire konsultacije u okviru lokalnog razvojnog partnerstva.

IV Strateška platforma

IV.1. Socio-ekonomska analiza

Socio-ekonomska analiza lokalne zajednice je osnov za planiranje lokalnog razvoja i obuhvata sve aspekte života i razvoja lokalne zajednice. Služi kao podloga za definisanje vizije i razvojnih pravaca lokalne zajednice, te razradu sektorskih planova lokalnog ekonomskog, društvenog i okolišnog razvoja.

IV.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

IV.1.1.1. Ključne historijske činjenice

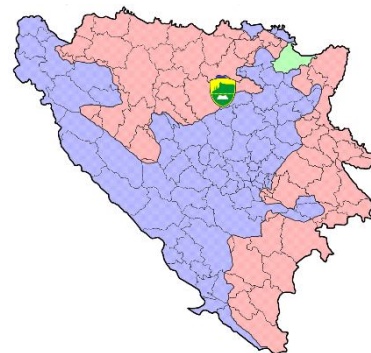
Geografska širina Tešnja: 44° 33'

Nadmorska visina: 230 m (najveća nadmorska visina 732m na Crnom vrhu)

Umjereno-kontinentalna klima

Površina općine Tešanj: 163 km² (283 stanovnika po km²);

1991. godine: 223 km² (217,40 stanovnika po km²).

Općina Tešanj se nalazi na prostoru između srednje i sjeveroistočne Bosne i Hercegovine, a prema teritorijalnom ustrojstvu Bosne i Hercegovine ona pripada sjeverozapadnom dijelu entiteta Federacije BiH i

jedna je od dvanaest općina Zeničko-dobojskog kantona, kao općina koja predstavlja sjeverozapadni dio ovog kantona.

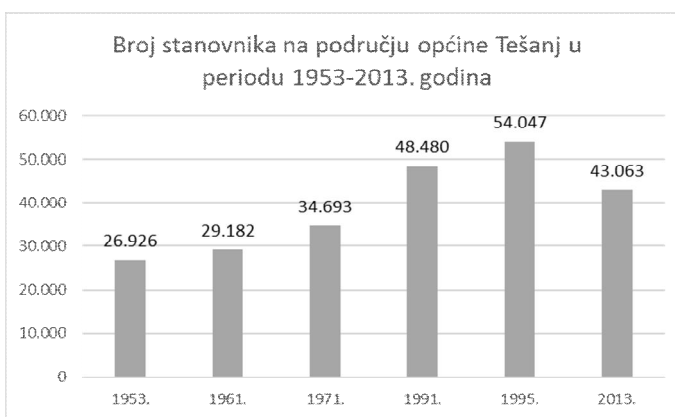
Sadašnja teritorija općine Tešanj je određena Dejtonskim mirovnim sporazumom za BiH iz 1995. go-dine, te nakon ovako uspostavljenih novih, poratnih, granica teritorija općine Tešanj se smanjila Zakonom o konstituisanju novih općina u Federaciji BiH sa dotadašnjih 223 km² na sadašnjih 163 km².

IV.1.2. Demografske karakteristike i kretanja

IV.1.2.1. Ukupan broj stanovnika

Tokom vremena, na prostoru općine Tešanj dolazi je do demografskih promjena, koje su bile uzrokovane društveno-ekonomskim napretkom, posebno u drugoj polovini 20.vijek a i početkom 21.vijek a, direktno su djelovali na razvoj stanovništva što je oličeno u migracionim procesima, te promjeni strukture stanovništva na lokalnom nivou.

U periodu nakon 1991. godine ukupno kretanje stanovništva općine Tešanj karakteriše priliv velikog broja prognanih porodica i odlazak jednog broja stanovnika u inostranstvo zbog ratnih okolnosti. U periodu 1996. do 2016. godine broj stanovnika općine Tešanj opao je sa 54.047 na 43.063 stanovnika¹. Broj stanovnika u općini Tešanj od 1996. godine smanjivao se uslijed procesa povratka raseljenih lica u ranija mjesta boravka, a osim migracione komponente, na kretanje stanovništva općine Tešanj uticalo je i smanjenje stope nataliteta, te povećanje smrtnosti stanovništva općenito gledano u širem društvenom kontekstu.

Grafikon 1¹.

Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma površina općine Tešanj je smanjena sa 223 na 217,4 km², a osnivanjem općine Usora 1996. godine na 163 km². Na taj je način općina Tešanj izgubila i znatan broj stanovnika, što je uticalo kako na ukupno tako i na prirodno kretanje, a i na sastav stanovništva općine Tešanj.

IV.1.2.2. Struktura stanovništva

Grafikon 2.

Prema podacima posljednjeg popisa stanovništva realizovanog 2013. godine prosječna starost stanovništva na području općine Tešanj je 35,35 godina, pri čemu je prosječna starost muškaraca 34,51 godina, a žena 36,17 godina.

Na grafikonu 2. je dat pregled raspoređenosti stanovništva općine prema spolu i starosnoj pripadnosti.

¹ <http://fzs.ba/index.php/popis-stanovnistva/popis-stanovnistva-2013/konacni-rezultati-popisa-2013/>

² <http://www.opcina-tesanj.ba/podaci-o-opcini/geografija-demografija>

V.1.2.3. Prostorni raspored stanovništva

Prema podacima Popisa stanovništva iz 2013. godine, pregled broja stanovnika po mjesnim zajednicama općine Općine dat je u Tabeli 1.

Tabela 1. Broj stanovnika, Općina Tešanj; 2013.

Naziv mjesta	Broj	Naziv mjesta	Broj	Naziv mjesta	Broj
TEŠANJ	5257	BUKVA	962	MEKIŠ	513
RADUŠA	3051	ORAŠJE PLANJE	900	LOGOBARE	499
JELAH	2911	DOBROPOLJE	898	KOPRIVCI	487
ŠIJE	2582	ROSULJE	893	PUTEŠIĆ	476
NOVI MILJANOVCI	1999	NOVO SELO	863	CEROVAC	458
PILJUŽIĆI	1823	LJETINIĆ	849	TUGOVIĆI	448
TREPČE	1593	MEDAKOVO	813	TEŠANJKA	429
LEPENICA	1514	MILJANOVCI	797	JELAH POLJE	353
KRAŠEVO	1430	JABLANICA	752	DRINČIĆI	291
MRKOTIĆ	1323	KARADAGLIJE	752	RIPNA	155
KALOŠEVIĆ	1154	ČAGLIĆI	643	LONČARI	138
DŽEMILIĆ PLANJE	1141	ČIFLUK	576	BLAŽEVCI	89
VUKOVO	1057	JEVADŽIJE	570	VRELA	32
POTOČANI	1029	BOBARE	563	Total	43063

Na području općine Tešanj se nalazi 13.426 domaćinstava, sa prosječnim brojem članova domaćinstva 3,21 člana. Od navedenih 13.426 domaćinstava njih 6.098 bave se poljoprivrednom djelatnošću, dok njih 874 obavlja poljoprivrednu djelatnost i poljoprivredne proizvode prodaju na tržištu.

IV.1.2.4. Prirodni priraštaj i migracija stanovništva

Općina Tešanj posjeduje pozitivan prirodni priraštaj jer je u toku 2015. godine rođeno 462 djece (M-231, Ž-230, mrtvorodeni-1), a istom periodu je umrlo 341 (M-168, Ž-173). Područje općine Tešanj je karakteristično po migracijama, kako dnevnim, tako i sedmičnim, sezonskim, mjesečnim i povremenim migracijama. Nizak stepen društveno-ekonomske razvijenosti područja općine Tešanj u periodu 1953-1991. godina uticao je na iseljavanje stanovništva. Kao posljedicu navedenog, možemo uočiti da je na svim popisima stanovništva (izuzev perioda 1971-81) općina Tešanj imala negativnu migracijsku bilansu. Izuzetak i odsustvo negativne migracijske bilanse za period 1971-81. godine je zbog činjenice da ovaj period predstavlja period „ekonomskog buma“ i jednog od perioda intenzivnog razvoja lokalne zajednice u prošlosti. U periodu 1940-1991. godine na područje općine se doselilo 14.950 stanovnika, a 94% doseljenih dolazi sa područja drugih općina iz Bosne i Hercegovine. S druge strane, do 1991. godine iz općine Tešanj na privremeni rad u inostranstvo otišlo je 2.169 stanovnika ili 4,5% ukupnog broja stanovnika općine.

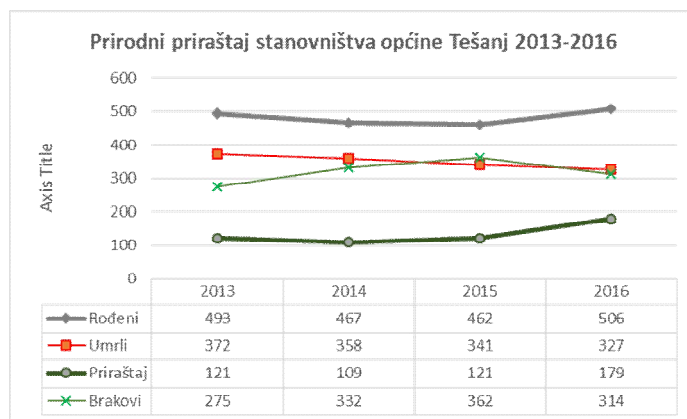
Mehaničko kretanje stanovništva općine Tešanj nakon 1995. godine, odvija se kroz proces povratka izbjeglih i raseljenih lica, kao i dnevne migracije stanovništva. Određen broj tešanjskih stanovnika još uvijek se nalazi u inostranstvu. Prema procjenama Službe za društvene djelatnosti općine Tešanj oko 2.000 stanovnika je napustilo područje općine i živi ili u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine, ili u inostranstvu. Dnevne migracije se odvijaju svakodnevno kao što je odlazak radnika na posao i učenika u škole. Na području općine Tešanj je zaposleno oko 700 lica koji imaju mjesto prebivališta na području drugih lokalnih zajednica, a također učenici sa područja općina Doboj-jug, a u manjoj mjeri iz općina Usora i Maglaj pohađaju srednje škole na području općine Tešanj. Općina Tešanj ima veliki broj studenata (cca. 800 studenata) koji studiraju u drugim gradovima kao što su: Sarajevo, Tuzla, Zenica, Mostar i Doboj³.

Pokazatelji prirodnog kretanja stanovništva ukazuju na pozitivan trend u prethodne četiri godine. Nakon smanjenja broja živorođenih u prvom periodu, u 2016. godini je zabilježen rast koji je nadmašio cifru iz 2013. godine. Broj umrlih se u kontinuitetu smanjuje što je dovelo do stalnog rasta prirodnog priraštaja u posljednje tri godine. (Grafikon 3.).

³ <http://www.mojemjesto.ba/bs/statistika/gustina-naseljenosti>

Vitalni indeks stanovništva, odnosno broj živorođenih u odnosu na 100 umrlih osoba, u periodu 2013-2016 iskazuje pozitivne vrijednosti, i kontinuirano je veći od vitalnog indeksa ZeDo kantona i vitalnog indeksa F BiH.

No bez obzira na pozitivne pokazatelje u kratkom periodu, obzirom na nedostatak radne snage u državama EU i znatno povoljnije uslove, očekivati je odlazak porodica i sa područja općine Tešanj prije svega u Njemačku, Austriju, Italiju, Švicarsku i Sloveniju.

Grafikon 3.

IV.1.3. Tržište rada

IV.1.3.1 Broj zaposlenih-nezaposlenih

Trend rasta zaposlenih⁴ na području Općine Tešanj evidentan je od 2010. godine. Naime, prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, zaposlenost se kretala u rasponu od 8.111 do 11.274 uposlenih, koliko je iznosila u 2016. godini.

Tabela 2. Broj zaposlenih i nezaposlenih na području Općine Tešanj 2010-2016.godine

Godina	Općina	Stanovništvo	Broj Zaposlenih	Broj Nezaposlen	Radno spos stanovništ.	Aktivno stan	zaposlenosti u %		
							Stan	Radno spos stan	Aktivno stan
2010	Tešanj	48.266	8.111	7.788	34.084	15.899	16,8	23,8	51
	Z D K	400.126	69.424	67.153	274.907	136.577	17,4	25,3	50,8
	Federacija BiH	2.337.660	438.949	364.929	2.040.369	803.878	18,8	21,5	54,6
2011	Tešanj	48.351	8.559	7.778	34.168	42.727	17,7	25	20
	Z D K	399.856	70.926	66.931	275.167	346.093	17,7	25,8	20,5
	Federacija BiH	2.338.270	440.747	371.090	1.590.071	2.030.818	18,8	27,7	21,7
2012	Tešanj	48.427	9.001	8.149	34.944	17.150	18,6	25,8	52,5
	Z D K	399.485	68.649	69.212	278.328	137.861	17,2	24,7	49,8
	Federacija BiH	2.338.277	437.331	384.852	1.606.574	822.183	18,7	27,2	53,2
2013	Tešanj	48.266	9.468	8.160	35.033	17.628	19,5	27	53,7
	Z D K	400.126	68.554	70.778	277.762	139.332	17,2	24,7	49,2
	Federacija BiH	2.337.660	435.113	391.942	1.605.813	827.055	18,6	27,1	52,6
2014	Tešanj	48.629	10.078	7.852	35.490	17.930	20,7	28,4	56,2
	Z D K	397.813	69.668	70.462	278.589	140.130	17,5	25	49,7
	Federacija BiH	2.336.722	443.587	392.265	1.611.718	835.852	19	27,5	53,1
2015	Tešanj	48.772	10.654	7.478	35.594	17.930	21,8	29,9	59,4
	Z D K	396.732	71.079	69.290	277.851	140.130	17,9	25,6	50,7
	Federacija BiH	2.334.348	450.121	389.865	1.611.611	835.852	19,3	27,9	53,9
2016	Tešanj	48.576	11.431	7.035	35.584	18.021	23,5	32,1	63,4
	Z D K	395.245	67.250	66.250	276.102	141.120	17,9	24,3	47,6
	Federacija BiH	2.330.561	482.354	371.240	1.611.250	836.547	19,3	29,9	57,7

^{4 4} Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku i Informacija o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba na području općine Tešanj za 2016. godinu

Na osnovu podataka u tabeli 2. broj zaposlenih rastao je prosječno godišnje 5,6 %. U poređenju na početku posmatranog perioda 2010. godine kada je bilo zaposleno 8.111 radnika i na kraju 2016. godine, broj zaposlenih je povećan za 38,9 % ili 3.163 nova uposlenika. Ovaj pozitivan trend je nastavljen i u 2017. godini. Prema zvaničnim podacima Zavoda za statistiku u januaru 2017. godine broj zaposlenih je iznosio 11.463 uposlenika. Broj nezaposlenih sa 7.788 evidentiranih lica u 2010. godini smanjio se za 10 %, i u januaru 2017. godine iznosi 7.004 lica na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

IV.1.3.2 Kvalifikaciona struktura registrovanih nezaposlenih

U Tabeli 3. dat je pregled nezaposlenih osoba prema kvalifikacionoj strukturi u periodu od 2010. do 2015. godine. U strukturi nezaposlenih sa 40 % učestvuje kvalifikovana radna snaga, 32 % čini nekvalifikovana radna snaga, 17,6 % čini radna snaga srednje stručne spreme dok 4,25 % ili 298 lica čine nezaposleni visoke stručne spreme. Prema posljednjim zvaničnim podacima sa 30.05.2017. godine na evidenciji Službe za zapošljavanje je ukupno 6.500 nezaposlenih lica. Trend povećanja zaposlenosti je veći od trenda smanjenja nezaposlenosti što ukazuje na zapošljavanje osoba izvan područja općine Tešanj. Ovi trendovi su potvrda efektivnosti rasta broja poslovnih subjekata i obima poslovnih aktivnosti nevedenim u poglavlju Ekonomija.

Tabela 3. Stepen nezaposlenosti prema stepenu stručnog obrazovanja na području općine Tešanj 2010-2015.godine

Godina	Općina	SVEGA	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
2010	Tešanj	7.788	130	35	1.072	13	73	3.300	354	2.811
	Z D K	67.153	1.776	467	13.310	221	593	26.706	2.460	21.620
	Federacija BiH	364.929	14.963	4.610	86.739	836	2.300	126.886	11.051	117.544
2011	Tešanj	7.778	159	36	1.079	15	69	3.271	391	2.758
	Z D K	66.931	2.198	472	13.502	189	574	26.430	2.411	21.155
	Federacija BiH	371.090	18.410	4.934	89.947	772	2.232	127.467	7.775	118.798
2012	Tešanj	8.149	219	36	1.215	12	76	3.424	394	2.773
	Z D K	69.212	2.765	425	14.337	177	545	27.384	2.386	21.193
	Federacija BiH	384.852	22.634	6.334	94.353	767	2.173	131.207	8.481	118.903
2013	Tešanj	8.160	271	36	1.240	18	76	3.391	388	2.740
	Z D K	70.778	3.246	431	14.943	172	551	28.087	2.342	21.006
	Federacija BiH	391.942	25.297	5.508	99.049	713	2.198	133.265	8.281	117.631
2014	Tešanj	7.852	284	33	1.308	14	61	3.233	347	2.572
	Z D K	70.462	3.405	394	15.397	167	453	28.014	2.236	20.396
	Federacija BiH	392.265	25.883	5.463	101.807	692	1.952	134.137	7.873	114.458
2015	Tešanj	7.478	290	26	1.368	10	52	3.003	304	2.425
	Z D K	69.290	3.691	353	15.964	148	417	26.913	2.081	19.723
	Federacija BiH	389.865	27.999	5.698	105.124	670	1.766	130.336	7.361	110.911

IV.1.3.3 Polna struktura nezaposlenih

U ukupnom broju nezaposlenih u periodu 2014-2016, u prosjeku 45,53 % čini ženska radna snaga. Stepenn nezaposlenosti prema polnoj strukturi na području općine Tešanj u periodu 2014-2016 prikazan je u Tabeli 4.

Tabela 4. Stepenn nezaposlenosti prema polnoj strukturi na području općine Tešanj u periodu 2014-2016

Kvalifikaciona struktura	Ukupno	VSS 2 - m r i dr	VSS	VŠ	SSS	NS	VK	KV	PK	NK	
2014	Svega	7.861	19	265	33	1.308	14	61	3.240	348	2.573
	Žene	3.465	10	192	16	806	12	7	1.204	70	1.146
2015	Svega	7.478	12	278	26	1.368	10	52	3.003	304	2.425
	Žene	3.361	7	202	14	821	10	6	1.136	67	1.098
2016	Svega	6.995	24	278	24	1.267	7	43	2.776	289	2.287
	Žene	3.337	16	207	11	820	6	5	1.125	63	1.084

IV.1.3.4 Broj registrovanih nezaposlenih prema dužini čekanja na posao

Prema posljednjim podacima Službe za zapošljavanje od 30.juna 2017. godine, na evidenciji je evidentirano 6.635 nezaposlenih lica. U Tabeli 5. prikazan je stepen nezaposlenosti po dužini čekanja na zaposlenje na području općine Tešanj sa 30.06.2017. godine

Od ukupnog broja lica na evidenciji, 2050 lica ili 33,88% čine lica koja su na evidenciji preko 9 godina; 724 lica ili 11,13 % nezaposlena lica koja čekaju na posao između tri i pet godina; 573 lica ili 8,8 % nezaposlenih čeka na posao između sedam i devet godina, dok 635 lica ili 9,76 % nezaposlenih čeka posao između dvije i tri godine.

Dvije godine posao čeka 404 lica ili 6,2 % nezaposlenih; između godinu i godinu ipo na posao čeka 417 lica ili 6,4 % dok do godinu dana posao čeka 1.564 nezaposlenih lica ili 24,06 % ukupnog broja prijavljenih na Biro Tešanj.

Tabela 5. Stepen nezaposlenosti po dužini čekanja na zaposlenje na području općine Tešanj 30.06.2017. godine

Mjeseci					Godine					UKUPNO
do 6	6 do 9	9 do 12	12 do 18	18 do 24	2 do 3	3 do 5	5 do 7	7 do 9	preko 9	
809	386	369	417	404	635	724	565	573	2.050	6.635

IV.1.3.5 Broj zaposlenih u privatnom i javnom sektoru

Ukupan broj zaposlenih u junu 2017.godine: 11.274. od toga u javnom sektoru je uposleno 1.560, a u privatni sektor 9.714. U Tabeli 6. Je Pregled zaposlenih prema školskoj spremi u javnom sektoru na području općine Tešanj 2016.godine.

Tabela 6. Pregled zaposlenih prema školskoj spremi u javnom sektoru na području općine Tešanj 2016. godine

R.br	Institucija	VSS	VŠS	SSS	NK	Ukupno
1	JZU "Opća bolnica Tešanj"	48	29	123	32	232
2	JZU Dom zdravlja	55	13	80	17	165
3	Mješovita srednja škola, Tešanj	76	4	26	0	114
4	Općina Tešanj	28	4	55	3	90
5	JP „RAD“ Tešanj	11	1	58	17	87
6	"Huso Hodzić" Tešanj	35	35	5	7	82
7	Srednja tehnička škola Tešanj	62	5	4	5	76
8	"Rešad Kadić" Krndija	28	28	5	7	68
9	"1.mart" Jelah	20	31	7	5	63
10	„Džemal Bijedić“ Miljanovci	32	14	4	7	56
11	"Abdulvehab Ilhamija"	19	21	8	5	53
12	„9. septembar“ Medakovo	15	22	9	2	48
13	Gimnazija «Musa Ćazim Ćatić»	41	0	2	3	46
14	„Mustafa Mulić“ Šije	24	15	2	4	45
15	„Kulin ban“ Tešanjka	19	15	5	4	43
16	Policajska stanica Tešanj					40
17	Elektrodistribucija	2	0	36	0	38
18	"Gazi Ferhad – beg" Jablanica	13	17	3	4	37
19	Pošta	0	2	20	3	25
20	Carinska ispostava Kraševo	10	1	11	0	22
21	JP „Toplana“ Tešanj	2	1	19		22
22	Općinski sud Tešanj					20
23	JZU Apoteka "Tefarm"	7	0	11	2	20
24	Poreska uprava Tešanj	2	3	5	1	11
25	JU "Centar za socijalni rad"	6	1	3	1	11
26	BH Telecom					9
27	Biro Tešanj	4	0	3	0	7
28	JU "Opća biblioteka"	3	1	2	1	7
29	JU "Centar za kulturu i obrazovanje"	2		3	1	6
30	„TRA“ d.o.o. Tešanj	5	0	0	0	5
31	JU "Muzej"	3		1	1	5
32	JU "Sportsko-rekreacioni centar"	1	0	2	1	4
33	PIO Tešanj	1	0	2	0	3
	Total	574	263	514	133	1560

IV.1.4. Ekonomija

IV.1.4.1 Broj privrednih subjekata, struktura prema veličini, prema djelatnosti

Na području općine Tešanj⁵ prema zvaničnim statističkim podacima na kraju 2016 godine registrovano je ukupno 2.184 privrednih subjekata. U ukupnom broju privrednih subjekata, pravna lica čine 872 (40%), dijelovi pravnih lica 468 (21%) dok na području Općine ima registrovanih 844 obrta (39%). U strukturi pravnih lica dominira oblast trgovine na veliko i malo sa 28,3 % učešća u ukupnom broju pravnih lica, sa 17,6 % učestvuje prerađivačka industrija, 14,9 % čine ostale uslužne djelatnosti itd. U strukturi dijelova pravnih lica registriranih na području Općine dominira oblast trgovine koja čini 49,5 % ukupnog broja dijelova pravnih lica, ostale uslužne djelatnosti čine 8,6 % a finansijske usluge i osiguranje čine 8,2 %. U strukturi obrta dominira takođe oblast trgovine sa 29,6 % i prerađivačke industrije sa 16,1 %. Tabela 7. Prikazan je broj registrovanih privrednih subjekata na području općine Tešanj

Tabela 7. Broj registrovanih privrednih subjekata na području općine Tešanj⁶

Područje djelatnosti	Pravna lica		Dijelovi pravnih lica		Obrti	
	ukupan broj	% u ukup. broju	ukupan broj	% u ukup. broju	ukupan broj	% u ukup. broju
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	16	1,8	2	0,4	49	5,8
B Vađenje ruda i kamena	1	0,1	-	-	-	-
C Prerađivačka industrija	154	17,6	23	4,9	136	16,1
D Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	4	0,5	2	0,4	5	0,6
E Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacijeopkoliša	7	0,8	-	-	1	0,1
F Građevinarstvo	54	6,2	0	-	48	5,7
G Trgovina na veliko i malo;popravak motornih vozila i motocikla	247	28,3	232	49,5	250	29,6
H Prijevoz i skladištenje	64	7,3	23	4,9	125	14,8
I Djelatnosti prižanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	13	1,5	28	6	97	11,5
J Informacije i komunikacije	13	1,5	1	0,2	4	0,5
K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2	0,2	38	8,2	3	0,4
L Poslovanje nekretninama	6	0,7	-	-	-	-
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	29	3,3	9	1,9	37	4,4
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	15	1,8	7	1,5	3	0,4
O Javna upravi odbrana; obaveznosocijalno osiguranje	29	3,3	8	1,7	-	-
P Obrazovanje	26	3	16	3,4	-	-
Q Djelatnost zdravstvene i i socijalne zaštite	16	1,8	1	0,2	14	1,6
R Umjetnost, zabava i rekreacija	46	5,4	38	8,2	3	0,4
S Ostale uslužne djelatnosti	130	14,9	40	8,6	69	8,1
T Djelatnost domaćinstava kao poslodavca;	-	-	-	-	-	-
U Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i organa	-	-	-	-	-	-
Ukupno	872	100	468	100	844	100
Svega	2184					

Stalni trend rasta registriranih privrednih subjekata na području općine Tešanj evidentan je od 2010. godine. Naime, 2010. godine na području općine Tešanj bilo je registrirano ukupno 1975 privrednih subjekata i to: 701 pravno lice, 327 dijelova pravnih lica i 947 obrta, dok je na kraju 2015. godine taj broj povećan na 2.184, a prema nezvaničnim podacima u martu 2017. godine taj broj iznosi 2.318 privrednih subjekata i to: 916 pravnih lica, 504 dijelova pravnih lica i 898 obrta.

U Tabeli 8. je prikazana Struktura poslovnih subjekata 2010-2015 za Općinu Tešanj, ZDK i FBiH⁷.

⁵ Federalni zavod za statistiku, (Mjesečni ststistički pregled FBiH po kantonima-mart 2017)

⁶ Statistički pregled FBiH po kantonima/Federalni zavod za statistiku

⁷ Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH u 2016. / Federalni zavod za programiranje razvoja

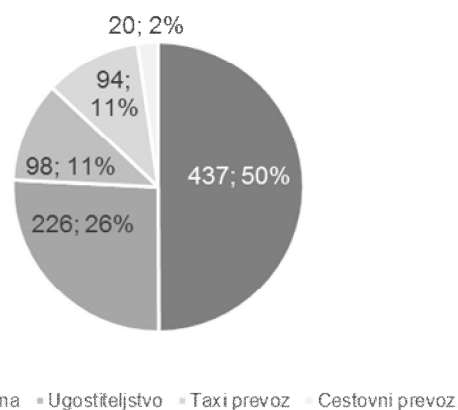
Tabela 8. Struktura poslovnih subjekata 2010-2015 Općina Tešanj/ZDK/FBiH⁸

Godina	Općina	Stanovništvo	Broj poslovnih subjekata				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
			UKUPNO	Pravna lica	Posl. jed. u sastavu pravnih lica	Fizička obrtnici	
2010	Tešanj	48.266	1.975	701	327	947	41
	Z D K	400.126	16.086	5.012	3.307	7.767	40
	FBiH	2.337.660	119.529	43.772	23.218	52.539	51
2011	Tešanj	48.351	2.087	767	408	912	43
	Z D K	400.126	16.086	5.012	3.307	7.767	40
	FBiH	2.337.660	119.529	43.772	23.218	52.539	51
2012	Tešanj	48.427	2.116	789	420	907	44
	Z D K	399.485	16.536	5.830	3.759	6.947	41
	FBiH	2.338.277	127.098	49.212	26.638	51.248	54
2013	Tešanj	48.266	2.132	811	440	881	46
	Z D K	400.126	16.571	5.970	3.898	6.694	42
	FBiH	2.337.660	128.728	50.625	27.408	50.695	55
2014	Tešanj	48.629	2.123	843	460	820	44
	Z D K	397.813	16.319	6.085	3.952	6.282	41
	FBiH	2.336.722	129.315	51.875	27.840	49.600	55
2015	Tešanj	48.772	2.184	872	468	844	45
	Z D K	396.732	16.332	6.136	3.996	6.200	41
	FBiH	2.334.348	131.291	53.436	28.225	49.630	56

U odnosu na broj registrovanih fizičkih lica do kraja 2015. godine, u 2016. godini je došlo do blagog povećanja. Prema nezvaničnim podacima do kraja 2016. godine registrovano je ukupno 875 poslovnih subjekata (fizička lica). U strukturi fizičkih lica najviše je zastupljena oblast obrta sa 49,9 % i trgovine sa 25,8%.(Grafikon 4.)

Od ukupno evidentiranih poslovnih subjekata, u 2016. godini registrovano je 141 u oblasti male privrede, od kojih u oblasti obrta 100, prijevoza 9, trgovine 19 i ugostiteljstva 13. U odnosu na prethodne godine prisutan je rast registrovanih fizičkih lica, a naročito u oblasti obrta. U Tabeli 9. Prikazane su vrste djelatnosti i broj registrovanih fizičkih lica na području općine Tešanj 2013-2016.

Broj registriranih fizičkih lica po djelatnosti na području općine Tešanj 2016

Grafikon 4.

Tabela 9. Vrste djelatnosti i broj registrovanih fizičkih lica na području općine Tešanj 2013-2016

Vrsta djelatnosti	Broj dozvola tokom 2016. godine	Broj dozvola tokom 2015. godine	Broj dozvola tokom 2014. godine	Broj dozvola tokom 2013. godine
Obrt	100	65	56	39
Cestovni prevoz	3	1	2	1
Taxi prevoz	6	1	5	1
Trgovina	19	19	15	16
Ugostiteljstvo	13	10	13	15
UKUPNO	141	96	91	72

IV.1.4.2 Ukupan prihod po sektorima, produktivnost po sektorima

Prihodi po sektorima, za sve veće firme iz Tešnja (nema podataka o obrtima kao ni od jedinica u sastavu koje posluju na području općine). Najveći prihod se ostavljuje u sektoru trgovine, metaloprerađivačke i hrane i pića.

⁸ Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH u 2016. / Federalni zavod za programiranje razvoja

U Tabeli 10. su prikazani Prihodi po sektorima na području općine Tešanj u 2016. godini

Tabela 10. Prihodi po sektorima na području općine Tešanj u 2016. godini

Sektor	Prihodi	Broj firmi za koje postoje podaci	Broj uposlenih
Metaloprerađiva	225.651	26	2.336
Tekstil	65.728	23	1.681
Drvoprerađiva	28.2288	17	265
Hrana i piće	156.464	28	893
Trgovina	753.081	124 (ukupno je 336 firmi)	1.936
Građevina	43.679	28	557
Transport	38.898	34	302
Špedicija	5.498	11	80
Alu i pvc stolarija	9.167	5	95
Uslužne djelatnosti	9.025	55	251
Ostala proizvodnja	12.455	24	180
Ukupno	1.347.874	377	8.576

IV.1.4.3 Uvoz-izvoz i pokrivenost

Tabela 11. Podaci o Izvozu/Uvozu na nivou BiH/FBiH/ZDK/Tešanj 2013-2016⁹. (u 000 KM)

		Izvoz	Uvoz	Obim (2+3)	Saldo (2-3)	Pokrivenost %
2013	BiH	8.596.235	14.854.122	23.450.357	-6.257.887	57,87
	FBiH	5.660.284	9.494.927	15.155.211	-3.834.643	59,61
	ZDK	1.612.881	1.467.711	3.080.593	145.170	109,89
	TEŠANJ	324.892	276.313	601.205	48.579	117,58
2014	BiH	8.939.845	15.789.140	2.428.985	-6.849.295	56,62
	FBiH	5.916.652	9.917.148	15.833.800	-4.000.496	59,66
	ZDK	1.687.965	1.606.055	3.294.020	81.910	105,1
	TEŠANJ	348.791	311.387	660.178	37.404	112,01
2015	BiH	9.215.983	15.401.937	24.617.920	-6.185.954	59,84
	FBiH	6.241.807	10.180.906	16.422.712	-1.939.099	61,31
	ZDK	1.647.043	1.609.117	3.256.160	37.926	102,36
	TEŠANJ	340.968	334.758	675.726	6.210	101,85
2016	TEŠANJ	349.890	377.252	727.142	-27.362	92,74

Ukupna vanjskotrgovinska razmjena na području općine Tešanj u 2016. godini prvi put u posljednje četiri godine bilježi deficit u iznosu od 27,36 miliona KM. Naime ukupna robna razmjena iznosila je 727,14 miliona KM što je za 7 % više nego ukupna robna razmjena ostvarena u 2015. godini, odnosno izvezeno je robe u vrijednosti 349,89 miliona KM a uvezeno 377,25 miliona KM. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 92,74 %. Posmatrano od 2013. godine ukupna robna razmjena je stalno rasla od 601,2 miliona KM u 2013 do 727,14 milion KM u 2016. godini, odnosno ukupan obim robne razmjene povećan je za 20,94 %. (Tabela 11.)

Iz tabele 12. je evidentno da je uvoz roba u stalnom porastu, 2014. godine je povećan za 12,69 %, 2015. godine je povećan za 7,5 % a 2016. godine za 12,69 %.

Tabela 12. Izvoz/Uvoz na području općine Tešanj 2013-2016. (u 000 KM)

Opis	Rast/Pad (%)		
	2014/2013	2015/2014	2016/2015
Izvoz	7,35	-2,25	2,61
Uvoz	12,69	7,5	12,69

Pokrivenost uvoza izvozom najbolje je vidljiva iz tabele 13. iz koje je evidentno da je i pored činjenice da je rastao izvoz, zbog značajnijeg povećanja uvoza došlo do deficita u razmjeni roba. Iskazani deficit nemora primarno da predstavlja negativan pokazatelj. Pokazatelji za Općinu Tešanj u ovom dijelu su specifični obzirom da su određeni privredni subjekti (npr. prometovanje naftom i naftnim derivatima) među najvećim uvoznicima u Bosni i Hercegovini. Osim toga povećana investiciona aktivnost na području Općine može biti razlogom povećanog uvoza roba-opreme i materijala.

Tabela 13. Pokrivenost uvoza izvozom na području općine Tešanj 2013-2016. (u 000 KM)

Opis	2013.	2014.	2015.	2016.
Deficit/Suficit	48.579	37.404	6.210	-27.362
Pokrivenost %	117,58	112,01	101,85	92,74

⁹ : Informacija o stanju privrede na području ZDK-Vanjsko trgovinska komora BiH

IV.1.4.4 Prosječna plata

Prosječne neto plate posmatrano od 2010. godine iskazane u tabeli broj 14, nisu zabilježile značajnije promjene. Prosječna neto plata u periodu od 2010. - 2015. godine iznosila je 573 KM. U 2015. godini je čak zabilježen i pad prosječne neto plate na području Općine, i to sa 571 KM koliko je iznosila 2014. godine na 559 KM u 2015. godini, odnosno zabilježen je pad od 2,11 %. U periodu od 2010. godine kada je prosječna plata na području općine Tešanj iznosila 71,7 % federalnog prosjeka, svake godine je bilježila pad, pa je 2015. godine iznosila 67,3 % prosječne plate u Federaciji.

Prema posljednjim zvaničnim podacima prosječna neto plata u 2016. godini na području općine Tešanj iznosila je 571 KM¹⁰, što je na nivou 2014. godine. Ne postoje strukturalni podaci iz kojih bi se moglo vidjeti stanje prosječnih plata proizvodnog sektora i pojedinih industrijskih grana, te stanje u javnom sektoru. Nezvanične informacije govore da postoje značajne razlike po industrijskim granama, između industrije i javnog sektora ali i generalno netransparentan način primanja radnika u privatnom sektoru.

Tabela 14. Prosječna neto plata 2010-2016. godine na području općine Tešanj

Godina	Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH = 100
2010	Tešanj	577	71,7
	Z D K	670	83,3
	Federacija BiH	804	100
2011	Tešanj	583	71,2
	Z D K	703	85,8
	Federacija BiH	819	100,0
2012	Tešanj	577	69,5
	Z D K	720	86,7
	Federacija BiH	830	100,0
2013	Tešanj	574	68,7
	Z D K	731	87,5
	Federacija BiH	835	100
2014	Tešanj	571	68,5
	Z D K	725	87
	Federacija BiH	833	100
2015	Tešanj	559	67,3
	ZDK	718	86,5
	Federacija BiH	830	100,00
2016	Tešanj	571	68,0
	ZDK	730	87,0
	Federacija BiH	839	100,00

IV.1.4.5 Poslovne zone

Poslovne zone općenito predstavljaju ograničen prostor na kome se odvija poslovna ili privredna aktivnost. Poslovne djelatnosti koje se u zonama odvijaju su veoma različite i one uglavnom određuju naziv same zone. Na području Općine Tešanj razvile su se i izdefinisale industrijske poslovne zone, koje predstavljaju veća područja sa skoncentrisanim značajnim brojem industrijskih i poslovnih subjekata.

Ove poslovne zone karakteriše činjenica da su poslovne cjeline, dobro povezane saobraćajnom infrastrukturom kako unutar zone tako i sa regionalnim i magistralnim cestama kojima je dostupna komunalna i ostala infrastruktura. Općina Tešanj izgradnjom i unapređenjem inostrukturalnih sadržaja u poslovnim zonama na području Općine stvara uslove i pretpostavke za postizanje određenih ekonomskih ciljeva, među kojim se posebno ističu: rast zaposlenosti kroz povećanje broja novih privrednih subjekata u zoni, odnosno privlačenje domaćih i stranih investitora. Općina Tešanj je izradom svoje prostorno-planske dokumentacije stvorila uslove za prostorno-privredni razvoj. Stvaranjem prostornih resursa, obezbjeđene su pretpostavke za nastavak aktivnosti na planskoj izgradnji u upravljanju prostorom poslovne zone.

Na području Općine Tešanj izdefinisale su se četiri poslovne zone koje su u dobroj mjeri i infrastrukturno izgrađene a pojedine kao što su "Ciglan" i "Ekonomija" u dobroj mjeri i popunjene privrednim subjektima bez značajnije mogućnosti širenja. Poslovne zone, broj firmi i broj zaposlenih 2017.g.prikazan u Tabeli 15. Druge dvije zone koje imaju mogućnost prostornog širenja i izgradnje novih privrednih subjekata su "Bukva" i

¹⁰ Federalni zavod za statistiku

“Glinište”. Kao potencijalno interesantan prostor koji nije ozvaničen kao poslovna zona, a na kome je započela koncentracija privrednih subjekata je prostor “Ljetinić”, tzv. „Šljunkara“. Inače postoji spontano razvijen biznis pored magistralne ceste M4.

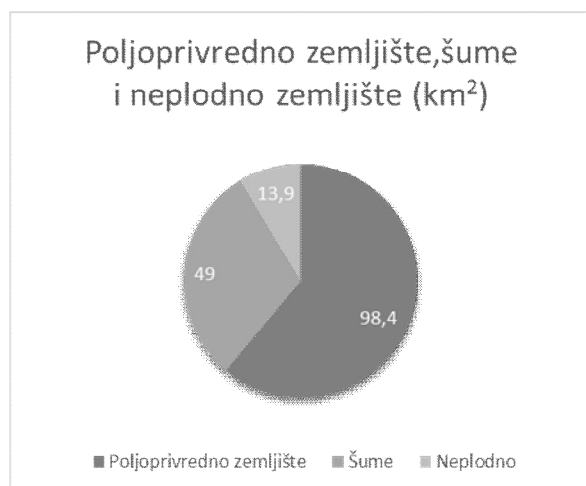
Tabela 15. Poslovne zone na području općine Tešanj 2017. godine¹¹

R. br.	ZONA	Broj firmi u zoni	Broj zaposlenih u zoni
1	BUKVA	34	3.024
2	CIGLANA I GLINIŠTE	37	1.238
3	EKONOMIJA	7	899
4	LJETINIĆ (Planirana buduća zona)	4	298

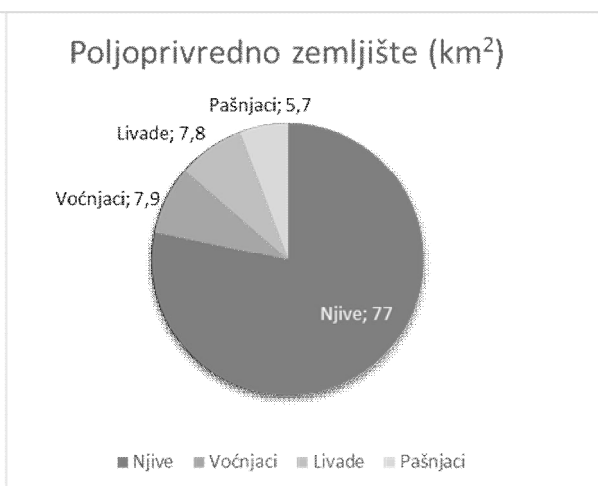
U cilju stvaranja boljih uslova za poslovanje u poslovnim zonama na području općine Tešanj planiran je nastavak investicione aktivnosti na slijedećim projektima: Nastavak izgradnje saobraćajnica u Poslovnoj zoni “Glinište” udužini od 455 m do “Alpina” doo; Asfaltiranje saobraćajnica u Poslovnoj zoni “Glinište”; Izgradnja komunalne infrastrukture (kanalizacija) u Poslovnoj zoni “Glinište”; Izgradnja 110 kV trafostanice u Poslovnoj zoni “Glinište”; Izrada novog Regulacionog plana Poslovne zone “Glinište”; Eksproprijacija zemljišta za novi put kojim će se izvršiti spajanje dvije poslovne zone “Glinište” i “Ciglana”; Izgradnja treće trake magistralne saobraćajnice na dionici raskrsnica Jelah - ulaz u “Ciglanu”; Izgradnja putne infrastrukture u Poslovnoj zoni “Bukva” mikrolokacija “Vila2”; Izgradnja treće trake saobraćajnice Tešanj-Tešanjka na dionici Kružni tok - Toplana, spajanje na treću traku Poslovne zone “Bukva”; Priprema projektne i druge dokumentacije za verifikaciju Poslovne zone “Ljetinić”.

IV.1.4.6 Poljoprivredno zemljište

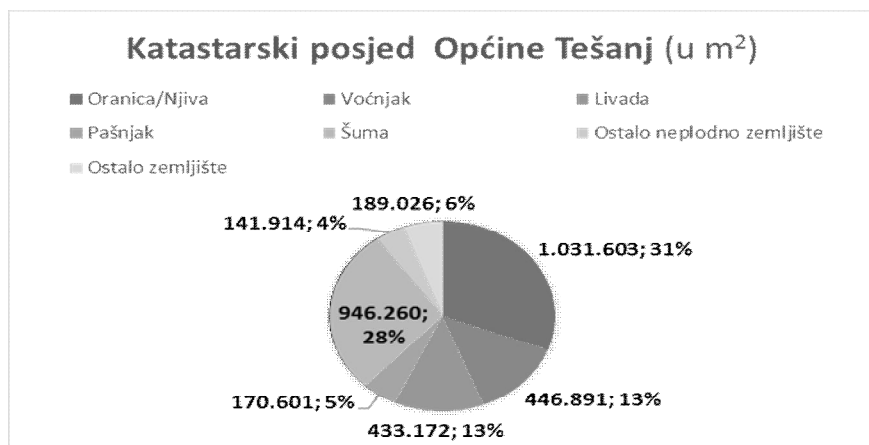
Prema katastarskim podacima, od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta na području općine Tešanj prema kategoriji korištenja, oranice zauzimaju 8467 ha, voćnjaci 824 ha, livade 840 ha i pašnjaci 597 ha.

Grafikon 5.

Grafikon 6.

Grafikon 7.

Pregled po strukturi vlasništva

1. Privatno 123,2 km²
2. Državno 38,2 km²

¹¹ TRA i službe Općine Tešanj

IV.1.4.7 Kvalitet zemljišta i vlasnička struktura

Dejtonskim sporazumom je povučena linija kao linija razgraničenja dva entiteta, te je tom linijom dio općine Tešanj u površini od 22 km² postao dio entiteta RS-e, te na tom dijelu općina Tešanj nema niti stvarnu niti mjesnu nadležnost. Međutim podaci koji se nalaze u našem katastarskom operatu sadrže i podatke o dijelu Općine koji je preko dejtonske linije, tako da u našem katastarskom operatu vodi se površina od 183 km², pa će se neki izvještaji odnositi na tu površinu jer se ne mogu izdvojiti, dok je stvarna površina općine je oko 161 km².

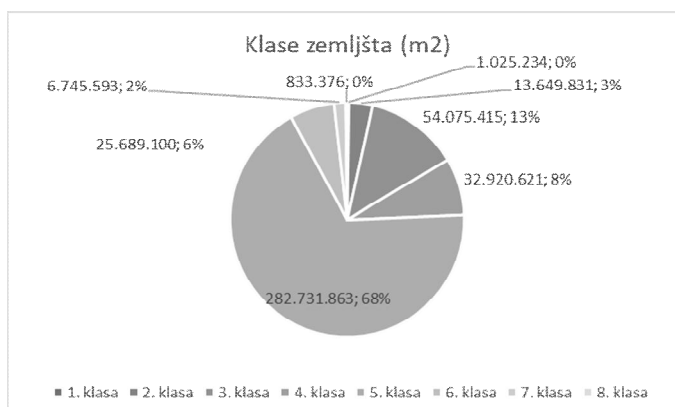
Katastarski posjed Općine Tešanj predstavljen na ovaj način pokazuje najveću površinu raspoloživog zemljišta kao oranice/njive, zatim voćnjake, livade i pašnjake. Šuma ima 28% od ukupnog katastarskog posjeda. Ostalo je neplodno zemljište ili zemljište koje se koristi u druge namjene (rijeka, kanal, vodovod, elektroenergetski objekt, groblje/mezarje, bazen, park, zgrada, dvorište, gradilište, filskulturno igralište, tvrđava, put) (Grafikon 6.,6. I 7.)). Tabela 16. Prikazuje vrstu posjeda i površinu u katastarskom vlasništvu Općine Tešanj
Trebalo istaći da kvalitet zemljišta ovih parcela je različit, i obzirom na inače malo površinu općine Tešanj svi ovi posjedi su prilično skromni iako procentualno gledajući posjed Općine Tešanj nije mali.

Tabela 16. Vrsta posjeda i površina u katastarskom vlasništvu Općine Tešanj

Vrsta posjeda	Službena površina
Plodno	3.028.527
Neplodno	330.940

IV.1.4.8 Struktura poljoprivrednog zemljišta prema bonitetnim klasama

Dominantna klasa zemljišta na području općine Tešanj je 5. klasa sa 67,7% ukupnog zemljišta i odnosi se uglavnom na oranice/njive. Prva klasa obuhvata 0,2% zemljišta, druga klasa 3,3%, treća klasa 12,9%, četvrta klasa 7,9%, šesta klasa čini 6,2%, sedma klasa 1,6% i osma klasa 0,2%. Dakle, dvije trećine ukupne površine sudjeluje peta klasa zemljišta što samo po sebi govori o nepovoljnom bonitetu poljoprivrednog zemljišta.(Grafikon 8.)

Grafikon 8.

IV.1.4.9 Podaci o poljoprivredi

Povoljni prirodni uslovi, tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, novčane podrške, mogućnost samozapošljavanja i sticanja novčanih prihoda i drugo, uticali su na razvoj poljoprivredne proizvodnje na području naše općine. Poljoprivreda je grana privrede koja ima značajno mjesto u privredi općine Tešanj. Na području naše općine aktivne su dvije poljoprivredne zadruge, OPZ „Zlatna kap“ i OPZ „Kapi života“, poljoprivrednici su organizovani i kroz udruženja kao što je „Udruženje žena poljoprivrednica Usorsko-tešanjanskog kraja“, udruženje „Ruka“, „Udruženje poljoprivrednika i privrednika Šije“, „Udruženje jagodičastog i bobičastog voća Tešanj“, udruženje pčelara „Pčela“. Prema podacima iz RPG 11 preduzeća se bavi različitim vidovima poljoprivredne proizvodnje, s tim da ih se najveći broj bavi uzgojem peradi.

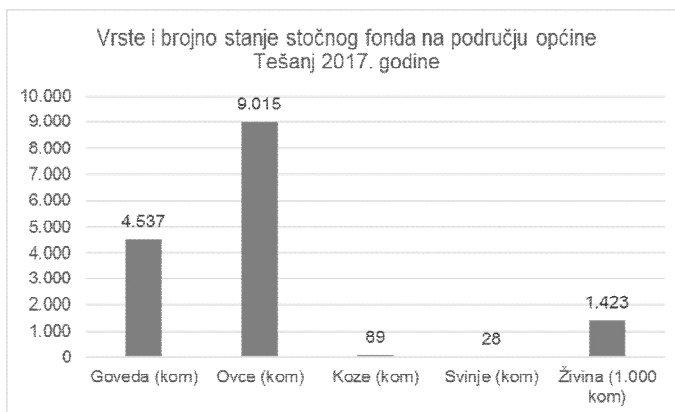
U Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata prema mjestu prebivališta odnosno sjedištu, koji vodi općinska služba nadležna za poslove poljoprivrede upisano je 1794 gazdinstva, od toga 1724. su porodična poljoprivredna gazdinstva.

IV.1.4.10 Struktura i obim poljoprivrede

Stočarstvo. U stočarskoj proizvodnji najznačajnija grana je govedarstvo, u kojoj je i dalje posebno razvijena proizvodnja mlijeka, kojom se bavi i najveći broj gazdinstava. Većina porodičnih gazdinstava uzgaja od 3-5 muznih krava, 70 ih ima u uzgaju 6-9 muznih krava, dok ih manji broj ima u uzgoju 11 i više muznih krava. Otkup mlijeka od proizvođača sa područja naše općine vrši mljekara „Saraj Milk“ Maglaj, „ZIM“ Zenica, „IMMER“ Gradačac, mljekara „Meglle“ Bihać. Na području općine Tešanj egzistiraju Poljoprivredna zadruga

„Kapi života“ koja vrši otkup mljeka za mljekaru „Megle“ i Poljoprivredna zadruga „Zlatna kap“ koja se bavi otkupom i preradom mljeka i proizvodnjom raznih vrsta sireva. Za prikupljanje i skladištenje mljeka obezbjeđeno je 41 laktofriz u više mjesnih sredina, a od toga 21 za mljekaru „Megle“, 9 za mljekaru „Immer“, 2 za Zeničku mljekaru, 1 posjeduje Maglajska mljekara i 9 laktofriza posjeduje Zlatna kap. U 2016. godini otkupljeno je cca 6.000.000 litara mljeka. Preduzeće „APE“ d.o.o. se bavi uzgojem goveda i proizvodnjom mljeka, posjeduje farmu od 100 grla u uzgoju od čega su 43 muzne krave i 45 steonih junica. Preduzeće „Has komerc2“ d.o.o. se bavi proizvodnjom goveđeg mesa, posjeduje farmu za tov junadi u Jevadžijama, kapaciteta 250 grla u tovu. Uzgojem goveda, proizvodnjom mesa i mljeka bavi se i d.o.o. „Mesoprodukt“, posjeduje farmu kapaciteta 100 grla.

Grafikonom 9. su prikazane vrste i brojno stanje stočnog fonda na području općine 2017.godine. Posljednih godina značajno je povećanje u peradarskoj proizvodnji i uzgoju brojlera, a preduzeće doo „Madi“ vrši otkup i preradu mesa brojlera. Pored vlastite proizvodnje za poslovanje ovog preduzeća kooperantskim odnosom vezani su i obrtnici kao i privredna društva koja vrše uzgoj tovnih brojlera Uzgojem brojlera bave se i d.o.o. Agrobis“, d.o.o. „Zammah“, d.o.o. „M-DŽ“, d.o.o., „BOPROM“ d.o.o. „HIFA TANK“, „Farme ganjgo“ d.o.o. Uzgojem peradi i proizvodnjom konzumnih jaja se bavi d.o.o. „Ekofarm“ Šije.

Grafikon 9.

O zdravstvenom stanju stočnog fonda brinu se 4 veterinarske stanice, d.o.o. „Veterinarska stanica“ Tešanj, d.o.o. „MI-VET“ Tešanj, d.o.o. „UNI-VET“ Jelah i „dr. Jazvin“ d.o.o. Tešanjka.

Ratarstvo. U ratarskoj proizvodnji, i dalje su od žitarica najveće sjetvene površine pod kukuruzom i pšenicom, dok od povrtlarskih kultura krastavac, krompir, kupus, luk i drugo povrće. Značajan pomak napravljen je u organizovanoj proizvodnji kornišona, tako da je u 2016. godini ostvarena značajna proizvodnja i otkupljeno je ukupno 570 tona kornišona.

U stalnom porastu je i proizvodnja povrća u plastenicima a gazdinstva koja se bave plastičnom proizvodnjom uglavnom su tržišno orjentisana i najveći broj ih posjeduje plastenike površine od 300-1000 m². Realizacijom projekta Agencije za razvoj općine Tešanj i Češkoe razvojne agencije „Povećanje prihoda ugroženih grupa kroz porodičnu poljoprivredu“ za 50 porodičnih gazdinstava obezbjeđeni su plastenici površine 300 m², a za odabrane korisnike je organizovana teoretska i praktična obuka od strane stručnih osoba. Projekat je značajno doprinjeo povećanju ukupne površine pod plastenicima za koju se procjenjuje proizvodnja na cca 7 ha na području naše općine.

Značajno mjesto u biljnoj proizvodnji zauzima d.o.o. „BIOŠAMP“, firma za proizvodnju i preradu šampinjona i bukovača. Preduzeće doo „Agroproduction“ je prvo na području naše općine pokrenulo organsku proizvodnju povrća u plastenicima ukupne površine 6000 m².

Voćarstvo. U voćarskoj proizvodnji posljednih godina povećan je obim proizvodnje kroz zasnivanje novih nasada intenzivnih voćnjaka, i podignuto je oko 100 ha zasada a dominantne voćne vrste su šljiva, jabuka, kruška, orah i druge visokostablašice. Voćarstvo kao oblik proizvodnje je jedna od najproduktivnijih poljoprivrednih grana ali problem predstavlja nedostatak hladnjače za skladištenje i čuvanje voća. Agencija za razvoj općine Tešanj je u 2014 godine realizovala projekat zasnivanja zasada maline, a proizvođači su individualno podizali zasade maline tako je do danas na području naše općine zasnovano oko 25 ha zasada maline.

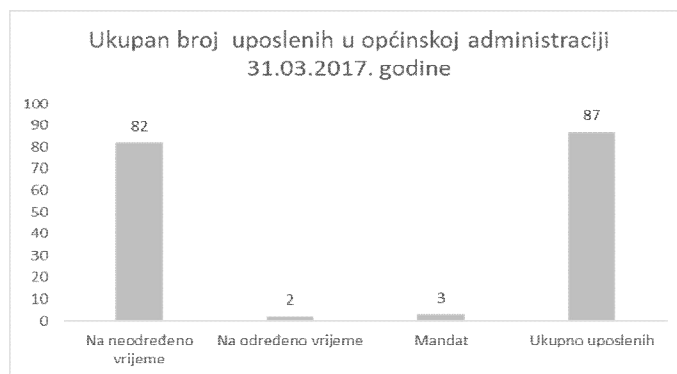
IV.1.5 Lokalna uprava i civilno društvo

IV.1.5.1 Stanje administrativnih usluga lokalne samouprave-struktura (polna i obrazovna) zaposlenih u JLS

Općina Tešanj teritorijalno je organizirana u 25 mjesnih zajednica čiji izabrani organi koordiniraju svoj rad sa općinskom upravom. Predstavnički organ – Općinsko vijeće, čini 25 vijećnika izabranih na lokalnim izborima 2016. godine, sa stranačkom strukturom: SDA – 11 vijećnika, SDP – 5 vijećnika, SBiH – 2 vijećnika, BPS SH – 2 vijećnika, SBB – 2 vijećnika, A-SDA – 2 vijećnika i DF – 1 vijećnik. Općinsko vijeće ima 11 komisija kao stalna radna tijela. Općinska administracija broji 88 uposlenih (zajedno sa vatrogasnom jedinicom) organiziranih u pet općinskih službi. Rukovodna struktura je na čelu sa -lokalnim radio i tv medijima a Općinski načelnik izdaje i redovni mjesečni elektronski bilten. Internet stranica Općine www.opcina-tesanj.ba je korisnički orijentirana, dinamična i administrira se u realnom vremenu. Na strani se nalazi i Registar administrativnih postupaka sa svim potrebnim informacijama korisnicima usluga.

Kao lider u oblasti jačanja i inovativnog pristupa lokalne samouprave u BiH, općinska uprava vrši redovno samoocjenjivanje po evropskom modelu - CAF metodologiji (CAF - engl. Common Assessment Framework – Zajednički okvir za samoprocjenjivanje). Metodologija posmatra uticaj liderstva, strategije i planiranja, upravljanja ljudskim resursima, procesima i promjenama, partnerstava i resursa na rezultate u organizaciji. Općinska uprava je uspostavila mjerenje zadovoljstva korisnika usluga i uposlenih, i utvrdila svoje performanse za 124 usluge koje pruža te vrši stalna mjerenja, analize i poboljšanja.

Struktura uposlenih - Grafikon 10. i Tabela 17. U strukturi uposlenih u organima uprave Općine Tešanj dominira srednjeobrazovna struktura namještenika srednje Ovakva struktura, uz poboljšanja u korist VSS odlaskom u penziju starijih radnika te stalnom edukacijom i usavršavanjem kroz razvoj ljudskih resursa može odgovoriti potrebama lokalne uprave. Uz nedovoljnu motivaciju članova rukovodstva i srednjeg menadžmenta koji je u razvoju, trenutna struktura mogla bi biti narušena.

Grafikon 10.

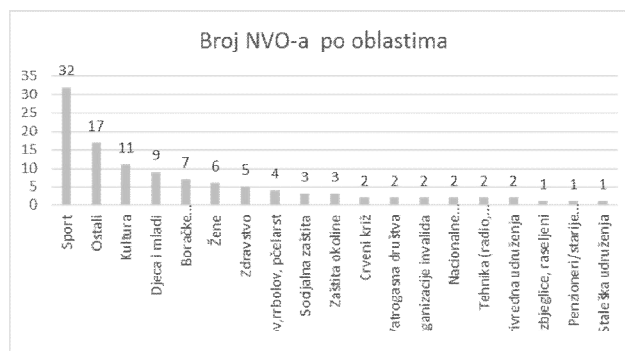
Prema podacima o polnoj strukturi uposlenih, relativno je povoljna polna zastupljenost u odnosu na druge lokalne uprave. Također, prema pregledu starosne strukture uposlenih u organima uprave, vidljivo je da se polahko ta struktura podmlađuje, ali mnogo sporije nego što je potrebno. Ipak, obzirom na zakonski okvir, pa i ljudske sudbine, nije realno očekivati brži zaokret. (Tabela 1.) Prosječna starost u 2017. godini je 47,5 godina po uposleniku.

Tabela 17. Polna struktura uposlenika Općine Tešanj na dan 20.04.2017. godine

R/br.	Državni službenici		Namještenici		Zaposleni na određeno		Ukupno Ž	Ukupno M
1.	2	3	4	5	6	7	8=2+4+6	9=3+5+7
2.	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M
3.	14	11	22	36	1	1	38	49

IV.1.5.2 Struktura nevladinih organizacija/udruženja

Rad nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini regulisan je entitetskim i državnim zakonodavstvom. Prema evidenciji Službe za društvene djelatnosti i investicije na području općine Tešanj postoji 117 udruženja građana. Grafikonom 11. prikazan je broj NVO-a po oblastima. Međutim, taj broj treba uzeti s rezervom, jer nisu sva udruženja aktivna. Neka udruženja čak više i ne postoje, ali nisu brisana iz registra.

Grafikon 11.

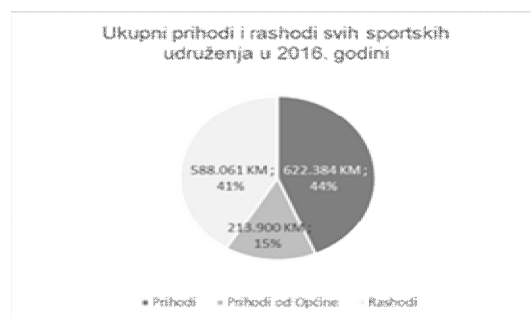
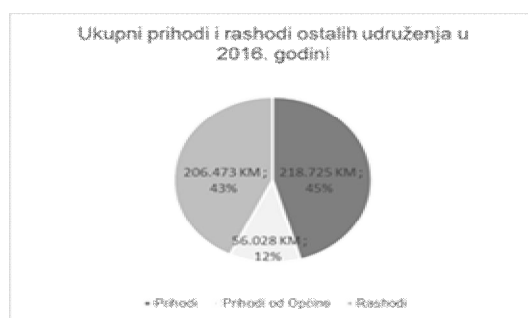
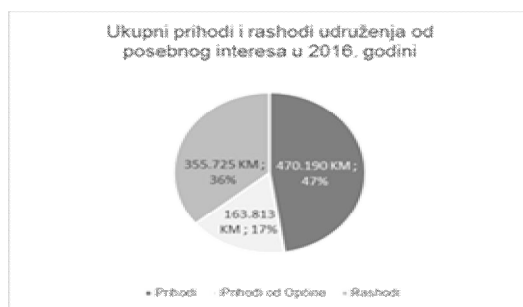
Stanje na području općine Tešanj, dodatno je uređeno odlukama koje je donijelo Općinsko vijeće. Ove odluke nastoje dodatno urediti način finansiranja nevladinog sektora i nametnuti sistem planskog i projektnog pristupa u radu. Udruženja prema oblasti djelovanja su vrlo raznolika, jer jedno udruženje vrlo često djeluje u više oblasti i teško ga je svrstati. U Tabeli br. 18. predstavljeni su osnovni podaci o udruženjima za općinu Tešanj u 2016. godini.

Tabela 18. Udruženja od posebnog interesa na području općine Tešanj za 2016. godinu

Naziv udruženja	Ukupni prihodi	Prihodi od Općine	Ukupni Rashodi	Sjednice tijela		Broj Član
				Preds.	Skupš	
Organizacija PŠ i PB	71.435	30.300	53.517	5	1	642
Organizacija RVI	52.067	30.000	50.522	8	1	612
UABNOR	9.400	9.400	8.227	7	/	148
UG „Zlatni ljiljani“	7.920	6.600	7.774	8	1	48
JOB „Unija veterana“	62.826	44.500	45.200	6	1	6000
UG invalida rada	2.400	2.400	2.405	8	1	406
UG slijepih i slabov. osoba	10.300	9.700	10.300	4	1	115
UG „Sugar“ Tešanj	13.767	4.900	11.524	10	1	362
UG „Održiv povratak“ Tešanj	2.400	2.400	2.280	4	1	120
Crveni križ Tešanj	12.400	2.400	12.405	4	1	636
UG hroničnih bubrež.bolesn.	6.150	2.400	4.584	1	1	40
UG „Crveni polumjesec“	5.327	2.400	1.691	5	5	58
DVD Jelah	14.737	4.063	13.132	11	2	147
UŽ Naša porodica	11.958	2.400	0	/	4	42
Udruženje Oslonac	112.000	2.400	112.000	6	1	1212
UG otpuštenih radnika iz RH	67.119	3.700	13.046	24	3	5013
DVD “Tešanj 1905”	7.984	3.850	7.118	4	1	121

Na području općine Tešanj djeluje 17 udruženja od posebnog interesa (proglašeni kao takvi odlukom Općinskog vijeća). U toku 2016. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala 115 sjednica a ukupan broj članova ovih udruženja je 15.722. U oblasti sporta djeluje 26 udruženja. U toku 2016. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala 179 sjednica a ukupan broj članova ovih udruženja je 2.626. U oblasti kulture djeluje 7 udruženja. U toku 2016. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala 59 sjednica a ukupan broj članova ovih udruženja je 449. U ostalim oblastima djeluje 13 udruženja. U toku 2016. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala 104 sjednica a ukupan broj članova ovih udruženja je 1.337.

Na grafikonima 12., 13., 14. i 15. se nalazi pregled visine prihoda i rashode, kao i iznos podrške budžeta Općine Tešanj.

Udruženja koja djeluju na prostoru općine Tešanj daju doprinos razvoju lokalne zajednice, uzimaju učešće u brojnim aktivnostima, te direktno i indirektno rade na poboljšanju kvaliteta življenja na našim prostorima.

IV.1.6. Zdravstvo

Principi stalnog unapređenja kvaliteta zdravstvene zaštite zasnivaju se na vrijednostima koju su ugrađene u koncept rada i usvojene u svakodnevnoj praksi i koje trebaju da osiguraju zdravstvenu uslugu koja je: efikasna, orjentisana na pacijenta, pružena na vrijeme, sigurna, efektivna i pružena pod jednakim uslovima. Prema podacima Zavoda za zdravstvo Ze-do kantona, zdravstveno osiguranje na općini Tešanj koristi 40.533 korisnika i članova njihovih porodica. U sistem zdravstvenog osiguranja nije uključeno svo stanovništvo, što predstavlja jedan od najizraženijih problema u zdravstvenoj zaštiti stanovništva. Na području općine Tešanj, zdravstvena zaštita je organizovana na primarnom i sekundarnom nivou.

Na području općine primarna zdravstvena zaštita organizovana je u: Domu zdravlja Tešanj, Privatne poliklinike *Medikus* i *Huskić*, privatnim ordinacijama kao dopunska djelatnost: ginekološka i dermatološka, 8 privatnih zubarskih ordinacija i 24 apoteke (od kojih je jedna sa državnim kapitalom - "Tefarm").

Sistem zdravstvene zaštite upotpunjen je sa 10 terenskih ambulanti i sa centralnim objektom u kojim opslužuje 18 timova porodične medicine uz privatnu polikniku *Medikus* u kojoj rade dva ljekara porodične medicine. (PILOT projekat).

Opći statistički pokazatelj koji govori o kvaliteti zdravstvene zaštite na jednom području je odnos broja stanovnika i broja ljekara. Treba reći da je odnos značajno povoljan jer postoje i privatne medicinske ustanove na području općine (poliklinike *Medikus* i *Huskić* i veći broj manjih privatnih ordinacija). Prema ovim podacima, Tešanj raspolaže sa 1 ljekarom/430 stanovnika (bez kantonalne bolnice u Zenici) i ubraja se u red općina unutar Federacije BiH koje imaju bolji prosjek. Slična je situacija i sa odnosom broja bolesničkih postelja i broja stanovnika, prema kojem je Tešanj među prvih 10 općina u Federaciji BiH.

Pored porodične medicine u *Domu zdravlja Tešanj* organizovane su sve prateće grane medicine koje čine primarnu zdravstvenu zaštitu: služba za zdravstvenu zaštitu djece i omladine, služba za zdravstvenu zaštitu žena, Služba hitne medicinske pomoći, pneumoftiziološka zdravstvena zaštita, Služba za bolesti usta i zuba, Centri za rehabilitaciju u zajednici (mentalno zdravlje i fizikalna medicina i rehabilitacija), higijensko-epidemiološka služba, laboratorijska služba.

Tabela 19. Pregled uposlenika Doma zdravlja na dan 31.12.2016. godine

R.br	Radno mjesto	Broj izvršilaca
1.	VSS- doktori I stomatolozi	47
	Doktori specijalisti	34
	Doktori medicine	13
	Doktori medicine na specijalizaciji	5
2.	Doktori stomatologije	5
3.	VSS zdravstvenog usmjerenja	1
4.	VŠ medicinske struke	14
5.	SSS medicinske struke	74
6.	VSS zdravstveni saradnici	3
7.	VSS nemedicinske struke	4
8.	VŠ nemedicinske struke	2
9.	SSS nemedicinske struke	10
10.	KV radnici	9
11.	NKV radnici	13
Total		176

U Domu zdravlja organizovana je specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita angažovanjem vlastitog kadra iz slijedećih medicinskih grana: oftalmologija, otorinolaringologija, neurologija, dermatovenerologija, medicna rada, pedijatrija, pedodoncija i interna medicina.

Pregled radnih mjesta i broja izvršilaca Doma zdravlja prikazan u tabeli 19.

Tehnička opremljenost je na zadovoljavajućem nivou i posebno se unapređuje posljednjih godina nabavkom savremenih dijagnostičkih aparata, sanitetskih vozila, kompjuterske opreme i slično. Opća bolnica Tešanj registrovana 1994. godine u dijelu prostora Doma zdravlja Tešanj. Danas Opća bolnica Tešanj raspolaže sa 224 bolesničkih postelja, raspoređenih na slijedećim odjeljenjima i službama: Odjeljenje za interne bolesti, neurologiju i izolaciju akutnih psihoza (47), Odjeljenje pulmologije (95), Odjeljenje hirurgije, Odjeljenje dječije hirurgije (30) i Odjeljenje za ginekologiju (15) i akušerstvo (15).

Uz stacionarni bolesnički dio Opća bolnica Tešanj pruža i konsultativno – specijalističke zdravstvene usluge, iz (1) interne medicine: kardiologija, gastroenterologija, endokrinologija i dijabetologija, reumatologija, alergologija i imunologija, nefrologija; (2) pulmologija, grudna hirurgija; (3) hirurgija: urologija, ortopedija, abdominalna hirurgija, dječija hirurgija, vaskularna hirurgija; (4) pedijatrija; (5) ginekologija, akušerstvo, UZV, kolposkopija, citologija; (6) transfuziologija; (7) neurologija i psihijatrija; (8) oftalmologija.

Dijagnostičke i radiološke usluge se pružaju kako za ležeće – bolničke pacijente tako i van bolničke pacijente, iz oblasti: biohemijsko-hematološke dijagnostike, imunologije, alergologije i autoimunih bolesti, endokrinih bolesti, onkoloških bolesti (tumor markeri), radiološka dijagnostika: radiografija, skopija, CT dijagnostika, UZV dijagnostika, Color Doppler dijagnostika, mamografija, kontrastna snimanja, funkcionalna dijagnostika iz respiratornih i kardiovaskularnih bolesti: spirometrija, ergometrija, UZV srca, Color Doppler, holter monitoring Ekg-a, služba mikrobiologije: TBC, kvantiferon test, hemokulture, parazitologija, testiranje životnih namirnica, transfuziologija: prikupljanje krvi i krvnih sastojaka, njihovo testiranje i njihova primjena u liječenju, test na insulin, testovi na transmisionu bolest, služba za patologiju pruža usluge iz citologije i patohistološke analize preoperativno i postoperativno te endoskopski kabinet: bronhoskopija, gastroskopija, kolonoskopija, uz dijagnostičke pruža i terapijske zdravstvene procedure.

Dijalizni centar pruža usluge dijalize od 1992. godine. U istom centru se vrši i dijagnostička priprema pacijenata za transplantaciju bubrega. Bolnička apoteka, sterilizacija, prosektura sa mrtvačnicom su smješteni u tehničkom dijelu bolnice. Bolnica ima vlastitu kuhinju za ishranu bolesnika i restoran za uposlenike, vlastiti vešeraj, te rezervni agregat za električnu energiju. Administrativni dio sa tehničkom službom, menadžmentom, pravnom i ekonomskom službom. Navedena odjeljenja i službe sa pratećim administrativno-tehničkim dijelom su smješteni u prostoru od blizu 8.000 m².

Bolnica ima 232 uposlenika. U tabeli 20. Prikazana stručna spema i zanimanja uposlenih.

Tabela 20. Stepen školske sprema uposlenih u Općoj bolnici Tešanj 2017. godine

Stručna sprema	Zanimanje	Broj	Struktura
Medicinski radnici: ukupno		169	72,8
VSS	Ljekara specijalista	27	11,6
VSS	Ljekara na specijalizaciji	9	3,9
VSS	Ljekara opće prakse	7	3
VSS	Ljekara volontera (nisu u radnom odnosu)	-	-
VSS	Diplomirana medicinska sestra- tehničar	1	0,4
VŠS	Viša medicinska sestra-tehničar	21	9,1
SSS	Medicinska sestra-tehničar	104	44,8
Nemedicinski radnici ukupno		63	27,2
VSS	Dipl. pravnik	1	0,4
VSS	Dipl. oec	1	0,4
SSS	Ekonomski administrativni - tehničar	12	5,2
Ostali:	NSS, VKV, KV i NK	49	21,1
Stvarni broj zaposlenih		232	100%

Iz navedenog se vidi da Opća bolnica Tešanj prostorno ne zadovoljava kriterije broja kvadratnih metara po bolesničkom krevetu, što zahtjeva traženje rješenja za proširenje prostora u skladu sa normativima.

Promocija zdravog načina života i zaštita zdravlja obezbjeđenjem efikasnih, sigurnih i kvalitetnih lijekova i pružanjem apotekarske usluge svakom pacijentu je misija apotekarstva u svijetu pa tako i na području opštine Tešanj. Shodno svojoj svrsi postojanja razvijena je mreža apotekarske djelatnosti kojom je dosta dobro, ali ne u potpunosti, ravnomjerno pokrivena naša općina. Zakon o apotekarskoj djelatnosti je odredio da apoteke mogu biti osnovane od opštine, kantona, domaćeg i stranog fizičkog odnosno pravnog lica u svim oblicima svojine te da u svojoj strukturi može imati i različite organizacione oblike. Na prostoru Opštine Tešanj radi 24 apoteke, od kojih je pet u sastavu JU Apoteka i CMS Tefarm Tešanj, s 19 uposlenika, a ostale su u privatnom vlasništvu.

Sve apoteke imaju pravo snabdijevanja pacijenata i lijekovima sa esencijalne liste što znači da su u ugovornom odnosu sa ZZO ZE-DO kantona. Ugovorni odnos na našem kantonu je jedan od najlošije riješenih odnosa u Federaciji BiH, najlošije plaćena usluga po izdatom receptu (preračunato iz marže) i najduži period čekanja naplate (od 2 do 3 mjeseca). Sve ovo ne smije da bude razlog da apotekarstvo odustane od aktivnosti koje podrazumjevaju ulaganje u kvalitet, modernizaciju rada prema najsavremenijim svjetskim standardima kojim bi mogli zadovoljiti potrebe korisnika za zdravljem kroz moderne apoteke otvorenog tipa uz neposredan kontakt sa pacijentom. U maju mjesecu ove 2012. god federalni ministar zdravlja je donio Pravilnik o bližim kriterijima prostora, opreme i kadra za otvaranje apoteka kojim je regulisana mogućnost otvaranja, naime apoteke su mogle biti otvorene na bilo kojoj lokaciji bez obzira na potrebe lokalne zajednice za apotekarskom djelatnošću. Novim pravilnikom mogućnost otvaranja apoteke je regulisana na način uvođenja demografskih kriterija i kriterija udaljenosti tako da se prva apoteka otvori na području na kome živi 3000 stanovnika, a svaka sljedeća za 5000 stanovnika i na udaljenosti od 400 metara

IV.1.7. Socijalna zaštita

Sistem socijalne zaštite osigurava javnu i solidarnu društvenu pomoć pojedincima i društvenim grupama kojima je ta pomoć najpotrebnija. U odnosu na druge dijelove sistema socijalne sigurnosti, socijalna zaštita bi trebala biti sektor koji osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba osobama koje svoju socijalnu sigurnost nisu uspjele samostalno ostvariti. Djelovanjem ovog sistema ostvaruje se humana i socijalna dimenzija države i društva. Socijalna zaštita djece i porodica sa djecom praktično je organizirana kroz socijalnu, dječiju i porodično-pravnu zaštitu. Ova oblast uređena je kroz zakone o socijalnoj zaštiti, dječijoj zaštiti i porodične zakone i provodi se prvenstveno putem centra za socijalni rad i ustanova socijalne zaštite.

Socijalna zaštita na području općine Tešanj provodi se putem JU Centra za socijalni rad, te djelimično putem općinskih službi i različitih udruženja građana. Rad CSR-a se u cijelosti finansira iz budžeta Općine, kao i pojedini oblici socijalne zaštite. Drugi oblici socijalne zaštite finansiraju se iz Budžeta Kantona i Federacije. JU CSR Tešanj obavlja poslove neposredne socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, te obavlja druge poslove utvrđene zakonom. Prema zakonskim odredbama, najznačajniji poslovi i zadaci Centra su : praćenje i proučavanje problema iz oblasti socijalne zaštite, podsticanje i organiziranje aktivnosti od preventivnog značaja, primjena i provođenje oblika socijalne zaštite, neposredno pružanje usluga socijalnog rada, rješavanje zahtjeva za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne zaštite u I stepenu, obavljanje poslova iz oblasti porodične zaštite i zaštite odgojno zanemarene djece, učešće u izvršavanju odgojnih mjera i mjera zaštitnog nadzora, obavljanje poslova organa starateljstva utvrđenih Porodičnim zakonom i drugim zakonima i propisima, savjetodavni rad, saradnja sa građanima, mjesnim zajednicama, državnim organima i ustanovama, pravnim licima, udruženjima građana, pravosudnim organima, policijskim upravama i drugim organima koji mogu doprinijeti unapređivanju kvaliteta socijalnog rada i socijalne zaštite, vođenje propisane evidencije i prikupljanje dokumentacije o korisnicima socijalne zaštite, oblicima i uslugama socijalne zaštite.

Centar je tehnički i prostorno skromno opremljen, neprikladan za sve kategorije kojima pruža podršku. Ljudski resursi nisu optimizirani (ukupan broj zaposlenih je 11 od toga 6 stručnih radnika, poslovni prostor nije namjenski građen nego je adaptiran u porodičnom objektu, nije prilagođen invalidnim osobama, sa nedovoljnim brojem prostorija, dio tehničke opreme zastario).

Svoju djelatnost koja je u pojedinim segmentima specifična, gdje je neophodna komunikacija sa strankama u određenoj diskreciji, za sada stručni radnici u Centru obavljaju u neadekvatnim poslovnim prostorijama, te je prioritet iznalaženje mogućnosti za novim i većim prostorom, koji će omogućiti kvalitetnije izvršavanje traženih aktivnosti.

Budžet općine Tešanj u 2017. godini za socijalnu zaštitu planira novčana sredstva u iznosu od 1.397.000,00 KM, od toga za proširena prava iz socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad 264.000,00 KM, dok se ostala planirana sredstva implementiraju putem općinskih službi i različitih udruženja građana.

Finansiranje djelatnosti Centra za socijalni rad za 2017. godinu je takođe osigurano u proračunu općine u grantu socijalna zaštita i pomoći (340.000,000 KM), iz čega se finansiraju bruto plaće, doprinosi, materijalni troškovi i

ostale tekuće potrebe ustanove. Izdvojena proračunska sredstva za redovnu djelatnost Centra za socijalni rad ograničavaju jačanje kadrovskih i drugih resursa ustanove, potrebnih za izvršavanje postavljenih zadataka.

IV.1.7.1 Broj korisnika i izdvajanja

Pregled u tabeli 21. i 22.

Tabela 21. Pregled broja korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2013. i 2016. godini

R.br.	Opis	2013	2016
1.	Stalna novčana pomoć (trenutno)	101	117
2.	Pomoć i njega od strane drugog lica (neratni invalidi)	768	936
3.	Djeca bez roditeljskog staranja - smještaj u drugu porodicu	5	1
4.	Smještaj u ustanove socijalne zaštite (djeca i odrasli)	37	20
5.	Jednokratne novčane pomoći (Općina i Kanton) i subvencija za ogrijev	1.920	1.650
6.	Korisnici prava na zdravstvenu zaštitu	940	742
7.	Naknade civilnim žrtvama rata (porodična i lična)	149	138
8.	Naknada umjesto plaće ženi-majci koja je u radnom odnosu	184	192
9.	Jednokratna pomoć ženi - majci koja nije u radnom odnosu- oprema i prehrana novorođenog djeteta do 6. mjeseci starosti	156	95
10.	Stimulativne demografske mjere (JNP za rođenje 3,4 i...djece (prošir.pravo)	49	58
11.	Poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika (stipendije)	44	60
12.	Usluge socijalnog i drugog stručnog rada	7.750	10.054
14.	Dodatak na djecu	2.038	1.423
	UKUPNO	15.624	15.486

Tabela 22. Pregled korisnika drugih usluga putem Centra za socijalni rad u 2015. i 2016. godini

R.br.	Opis	2013	2016
1.	Zaštita braka i porodice (posredovanje pri razvodu braka i konflikta u braku, učestovanje u sudskim postupcima i sl.)	328	364
2.	Stalno starateljstvo i starateljstvo za posebne slučajeve	51	26
3.	Usvojenje (potpuno, nepotpuno)	1	-
4.	Djeca i omladina u sukobu sa zakonom	24	44
5.	Zaštita žrtve nasilja	9	7
6.	Zaštita djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	365	372
7.	Zaštita lica sa društveno negativnim ponašanjem	15	21
8.	Lica i porodice u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite	1.203	1.420
9.	Nadzor nad vršenjem roditeljskog staranja	19	21
10.	Stara lica bez porodičnog staranja	181	174
11.	Zaštita duševno oboljelih lica	14	17
12.	Delikvencija odraslih lica	-	11
	UKUPNO	2.210	2.477

Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra i neposredno preko tekućih računa korisnika u 2016 godini (Tabela 23.,24. i 25.).

Tabela 23. Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2016. godini (Budžet Federacije BiH)

Novčana prava iz proračuna Federacije	Isplaćena sredstva u 2013	2016 godini
novčana naknada za osobe sa invaliditetom (neratni invalidi)	2.280.448,82	2.828.570,91
novčana naknada za civilne žrtve rata (federalni dio u obimu 70 %)	349.625,43	331.190,38
UKUPNO	2.630.074,25	3.159.761,29

Tabela 24. Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2016. godini (Budžet ZDK)

Novčana prava iz proračuna kantona	Isplaćena sredstva u 2013	2016 godini
novčana naknada za civilne žrtve rata (kantonalni dio u obimu 30%)	118.594,12	104.079,04
dodatak na djecu	448.314,55	437.561,55
naknada umjesto plaće ženi-majci koja je u radnom odnosu	1.012.838,69	1.049.480,73
stalna soc.pom.kantonalni dio 60%	73.766,00	68.203,00

smještaj dj.u drug.por.	9.756,35	3.541,20
JNP ženi - majci koja nije u radnom odnosu- oprema i prehrana novorođenog djeteta do 6. mjeseci starosti	76.723,20	56.279,00
naknada za smještaj u ustanovu socijalne zaštite	244.884,00	187.389,30
JNP Kantonalne	17.000,00	-
Pomoć i njega od strane drugog lica	165.280,57	-
UKUPNO	2.167.157,48	1.906.533,82

Tabela 25. Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2016. godini (Budžet Općine Tešanj)

Novčana prava iz proračuna općine	Isplaćena sredstva u 2013	2016 godini
stalna soc.pomoć - općinski dio 40%	73.000,00	69.775,85
jednokratne novčane pomoći	77.000,00	77.000,00
dnevni centar (pilot projekat)	20.000,00	11.088,08
sufinansiranje komisije za proc.invaliditeta	2.000,00	2.000,00
novčana pomoć djeci sa težim obolj.	13.853,00	18.259,40
stimulativne demografske mjere (JNP za rođenje 3,4 i...djece (prošir.pravo)	14.700,00	17.100,00
poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika (stipendije)	22.000,00	30.000,00
pomoć za ogrjev kor.stalne novč.pomoći	20.000,00	22.000,00
UKUPNO:	242.553,00	247.223,33

IV.1.7.2 Osjetljive/ranjive grupe

U ranjive grupe stanovništva, a koje najčešće prolaze kroz evidencije Centra mogu se izdvojiti sljedeće grupe: stara lica bez dovoljno sredstava za život, djeca iz siromašnih porodica, djeca razvedenih roditelja, osobe bez zdravstvenog osiguranja/zdravstvene zaštite i osobe izložene nasilju. Problem ovih kategorija se odnosi na nedovoljan iznos vlastitih materijalnih sredstava u odnosu na stvarne životne potrebe, djelimično riješene zakonske regulative, i loše uređeni mehanizmi izvršenja.

IV.1.7.3 Broj penzionera, prosječna visina i vrsta mirovine (starosna, invalidska, porodična)

Prema statističkim pokazateljima Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje u Federaciji BiH ukupan broj penzionera za mjesec 04/17 je 407.749. Prosječna penzija u Federaciji BiH iznosi 372,17 KM, najniža 326,17 KM, zajamčena 434,90 KM i najviša 2.174,48 KM. U općini Tešanj prema statističkim pokazateljima koji se odnose na mjesec februar 2017.godine ukupan broj penzionera je 5.097 a prema tabeli:

Tabela 26. Broj penzionera na području općine Tešanj, Februar 2017. godine vs Februar 2013. godine

Vrsta penzije	STAROSNE		INVALIDSKE		OBITELJSKE		UKUPNO	
	Godina	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj
2017	2.020	723.948,67	951	271.700,44	1.482	432.647,49	4.453	1.428.296,60
2013	2.708	1.019.594	864	258.281	1.525	457.220	5.097	1.735.095

U općini Tešanj prema statističkim pokazateljima koji se odnose na mjesec februar 2013.godine ukupan broj penzionera je 4.453 a prema tabeli:

Broj penzionera se u periodu od četiri godine povećao za 14%, što neće biti trend u budućnosti. Ovo je posljedica zakonskih rješenja i mogućnosti prijevremenog penzionisanja. U svakom slučaju valja primjetiti da je prosječna penzija napodručju općine Tešanj 340,41 KM a obzirom na broj penzionera, očigledno je da će ova kategorija biti socijalno veoma osjetljiva i u narednom periodu.

IV.1.8. Obrazovanje

Na području Zeničko-dobojskog kantona oblast predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja regulisana je Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju, Zakonom o osnovnoj školi i Zakonom o srednjoj školi, te je njima definirana nadležnost Kantona po pitanju osnivanja i upravljanja radom.

IV.1.8.1 Predškolsko obrazovanje

Na području općine Tešanj egzistira 11 privatnih predškolskih ustanova: 1. PU „OBDANIŠTE“, Tešanj; PPU „PALČICA“, Tešanj; PPU „CVIJETIĆ“, Tešanj; PPU „EVLAD“, Tešanj; PPU „NEKTARINE“, Tešanj; PPU „REVDA“, Tešanj; PPU „VESELA DRUŽINA“, Tešanj; PPU „KINDER KLUB“, Tešanj; PU „BLIZANCI“, Jelah; PPU „SVJETLOST“, Jelah i PPU „DJEČIJI SAN“, Tešanjka.

Devet ustanova je smješteno u privatne objekte, PU „Obdanište“ u prostorije zgrade dječijeg obdaništa koje je ranije namjenski građeno, a PPU „Revda“ se nalazi u objektu Plave džamije. U obdaništima boravi ukupno 479 djece sa prostora cijele općine. Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Ze-do kantonu („Sl. novine Ze-do kantona“ br.7/10. i 8/12) propisana je obaveza da djeca pred polazak u osnovnu školu pohađaju Program obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u trajanju od 180 sati za čiju realizaciju su zadužene predškolske ustanove. U periodu od marta do maja 2017. godine program obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja pohađalo je ukupno 513 djece. U predškolskim ustanovama na nivou općine Tešanj zaposleno je ukupno 58 radnika od toga 35 sa VSS, 1 sa VŠS i 22 radnika sa SSS. Uslovi rada u ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja su u skladu sa pedagoškim standardima.

IV.1.8.2 Osnovne škole

Na području općine Tešanj ima 9 osnovnih škola i to: OŠ „HUSO HODŽIĆ“, Tešanj, OŠ „REŠAD KADIĆ“, Tešanj; OŠ „1. MART“, Jelah; OŠ „KULIN BAN“, Tešanjka; OŠ „9. SEPTEMBAR“, Medakovo; OŠ „DŽEMAL BIJEDIĆ“, Miljanovci; OŠ „ABDULVEHAB ILHAMIJA“, Kalošević; OŠ „GAZI FERHAD-BEG“, Jablanica i OŠ „MUSTAFA MULIĆ“, Šije. U školskoj 2016/2017. godini osnovu školu pohađa ukupno 4761 učenik svrstanih u 225 odjeljenja. Osnovna škola „Rešad Kadić“ Tešanj u svom sastavu ima Odjeljenje muzičke škole koje pohađa 81 učenik sa prostora općina: Tešanj, Doboj Jug i Usora. Učenici su svrstani u 7 odjeljenja od I do VI razreda.

U prethodnom petogodišnjem periodu broj učenika u osnovnim školama je u opadanju što se vidi iz tabele 27.

Tabela 27. Broj učenika u osnovnim školama na području općine Tešanj 2011/2016

Broj Učenika	2011/2012.	2012/2013.	2013/2014.	2014/2015.	2015/2016.
	4.999	4.807	4.831	4.801	4.764

Nastava se odvija u 9 matičnih i 11 područnih škola /objekata, u kojima je zaposleno 493 radnika, od toga 116 radnika radi u dvije i više škola. Veći dio objekata je građen 70-ih i 80-ih godina prošlog vijeka, te postoji mnogo problema sa kojima se susreću ove ustanove: starost objekata, nedovoljno ulaganje u školske objekte, nedovoljna opremljenost školskih objekata i sl. Školski prostor uglavnom zadovoljava trenutne potrebe, a evidentno je da postoje neujednačeni uvjeti rada po školama kao i individualne potrebe svake škole koje su prikazane u tabeli 28.

Tabela 28. Potrebna infrastruktura u osnovnim školama na području općine Tešanj (stanje 2017.)

Škola	Fiskulturna sala	Krov	Stolarija	Grijanje	EL.,vod. i kan. Instal.	Energ. efikasn.
OŠ „Huso Hodžić“	Saniranje mokrih čvorova	-	Izmjena na cijelom objektu	PŠ Raduša	-	Utopl. MŠ i izrada audita u PŠ
OŠ „Rešad Kadić“	Dogradnja svlačionica u Sali MŠ Nova fisk. Dvorana u PŠ		Dio na objektu PŠ	Rekonstrukcija instalacija centr. grijanja u MŠ	Priključak PŠ na mjesni vodovod Oraš Planje Izmjena elek. Instalacija u MŠ i PŠ	Izrada audita u MŠ i PŠ i utopljanje objekata škola
OŠ „1. mart“		Zamjena krova	Izmjena stolarije na cijelom objektu			Utopljanje objekta škole
OŠ „Kulin ban“		Sanacija krova u MŠi PŠ Lepenica	Izmjena stolarije u MŠ i PŠ Lepenica		Izmjena vodovodnih instalacija u MŠ i PŠ Kraševo	Izrada audita u MŠ i PŠ i utopljanje objekata škola
OŠ „9. septembar“		Izmjena krova u PŠ				Izrada audita za PŠ i utopljanje objekata škola
OŠ „Džemal Bijedić“	Nastavak Izgradnje fis. sale		Zamjena dotrajale stolarije	Peć za centralno grijanje u MŠ	Rješavanje problema kanalizacije	Izrada audita u MŠ i PŠ i utopljanje objekata škola
OŠ „Abdulvehab Ilhamija“	Nastavak Izgradnje fis. sale					Izrada audita PŠ i utopljanje objekata škola
OŠ „Gazi Ferhad-beg“	Nastavak Izgradnje fis. sale	Zamjena krova	Izmjena stolarije na cijelom objektu	Peć za centralno grijanje	Zamjena elek., vodov. I kanal. instalacija	
OŠ „Mustafa Mulić“	Nastavak Izgradnje fis. sale	Zamjena krova u MŠ				Izrada audita u MŠ i PŠ i utopljanje objekta škole

Osim navedenih potreba, u svim školama je potreban novi školski namještaj i dio nastavnih sredstava i učila. Najizraženiji problem ima OŠ „9. septembar“ Medakovo iz sljedećih razloga: Objekat škole u Medakovu je visokoamortizovan objekat montažnog tipa, izgrađen 1972. godine od materijala koji sadrži kancerogene materije, u dva navrata ga je i rijeka Tešanjka plavila (1976. i 2009.); Objekat ima dotrajalu i jako lošu stolariju zbog čega je teško zagrijati prostor u zimskom periodu; Škola ima manjak prostora te se nastava organizuje i u međusmjerni što ima za posljedicu jako teško održavanje higijene prostora, nemogućnost pomijeranja smjena i podudaranje dolaska učenika u školu sa velikim gužvama u saobraćaju. Kao jedino moguće rješenje ovakve situacije je izgradnja potpuno novog objekta škole u Medakovu koji bi zadovoljio sve pedagoške standarde.

Osnovna škola „Rešad Kadić“ Tešanj u svom sastavu ima Odjeljenje muzičke škole koje je jedino na prostoru naše općine. Zbog ograničenosti prostora škola nije u mogućnosti primiti sve zainteresovane učenike te bi bilo potrebno dograditi prostor za muzičku školu.

IV.1.8.3 Srednje škole

Na području općine Tešanj za potrebe srednjeg obrazovanja osnovane su i djeluju tri srednje škole : Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Srednja tehnička škola Tešanj i Mješovita srednja škola Tešanj.

U školskoj 2016/2017. godini srednje škole na području općine Tešanj pohađa ukupno 1972 učenika, svrstanih u 86 odjeljenja. U prethodnom petogodišnjem periodu broj učenika u srednjim škola je u opadanju što se vidi iz tabele 29.

Tabela 29. Broj učenika u srednjim školama na području općine Tešanj 2011/2016

Broj učenika	2011/2012.	2012/2013.	2013/2014.	2014/2015.	2015/2016.
	2.460	2.444	2.256	2.082	1.921

U srednjim škola je zaposlen 231 radnik, od tog 54 radnika rade u dvije i više škola. Sve srednje škole rade u jednom objektu izgrađenom 1984. godine, a objekat je građen kao namjenski sa 30 projektovanih učionica za kabinetsku nastavu, sa školskim radionicama za praktičnu nastavu i bibliotekom. Sve tri škole ističu izražen problem nedostatka prostora i smatraju da je neophodno povećati prostor na sadašnjem objektu ili kao bolju varijantu predlažu dislociranje jedne od škola na drugu lokaciju.

Izgradnjom sportske dvorane i osnivanjem JU Sportsko-rekreacioni centar svi učenici srednjih škola imaju normalne uvjete za izvođenje časova TiZO.

Srednja tehnička škola obrazuje kadar za 7 zanimanja četvrtog stepena i to: Ekonomski tehničar, Medicinska sestra tehničar, Farmaceutski tehničar, Laboratorijski tehničar, Mašinski tehničar, Mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje, Građevinski tehničar.

Od školske 2008/2009. godine do 2016/2017. godine Općina Tešanj je potpisala 3066 ugovora o stipendiranju i za te namjene izdvojila 2.891.440 KM što se vidi iz tabele 30.:

Tabela 30. Broj stipendija iz budžeta Općine Tešanj u periodu 2008-2017 sa ukupnim iznosima

Konkurs za dodjelu općinskih stipendija	Potpisalo ugovor	Iznos u KM
2008/09.	234	234000
2009/10.	316	316000
2010/11.	325	325000
2011/12.	321	321000
2012/13.	348	348000
2013/14.	315	315000
2014/15.	426	340000
2015/16.	409	347650
2016/17.	372	344790

Tabela 31. Podaci o predškolskim ustanovama na području općine Tešanj 2017. godine

Naziv ustanove	Ukupno na općini Tešanj	Broj korisnika/učenika	Broj zaposlenih
Predškolska ustanova	11	479	58
Osnovna škola	9	4761	493
Srednja škola	3	1972	231

U Mješovitoj srednjoj školi obrazuju se učenici za slijedeća zanimanja III i IV stepena: Tehničar za mehatroniku, Poslovno-pravni tehničar, Fizioterapeutski tehničar, Elektrotehničar računarstva, Tekstilni tehničar, Poljoprivredni tehničar, Prehrambeni tehničar, Tehničar drumskog saobraćaja, Obradivač metala rezanjem, Zavarivač, Automehaničar, Električar, Vozač motornih vozila, Stolar, Kuhar, Frizer, Obučar, Trgovac, Krojač.

Učenici koji se obrazuju u srednjim školama zadovoljavaju uslove koje postavlja tržište rada, jer saradnja sa lokalnom zajednicom i firmama u okruženju je veoma dobra. Škole svake godine, prije raspisivanja konkursa za prijem učenika u prve razrede, istražuju tržište rada, traže od privrednih subjekata podatke o zanimanjima koja nedostaju, rade plan upisa i šalju zahtjeve, prema Ministarstvu i Pedagoškom zavodu, za nova potrebna zanimanja. Također, škole traže podatke od Zavoda za zapošljavanje naše općine, koja su to zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a koja su to zanimanja kojih ima previše na Zavodu, te na osnovu toga kreiraju upisnu politiku. U okviru profesionalne orijentacije za učenike osnovnih i srednjih škola već četiri godine se organizuje Sajam srednjih škola i fakulteta. Cilj Sajma je da se na jednom mjestu učenici upoznaju sa srednjim školama i fakultetima koji su na raspolaganju. Iz godine u godine broj škola i fakulteta na sajmu se povećava.

IV.1.9. Kultura i sport

U općini Tešanj najvažnije institucije kulture su javne ustanove: Centar za kulturu i obrazovanje, Opća biblioteka i Muzej. Prvi tragovi bibliotekarstva u Tešnju naziru se potkraj 19. i početkom 20. stoljeća. Navodi se da je 1870. godine uspostavljena čitaonica u Tešnju. 1946. godine je osnovana Narodna biblioteka koja danas nosi ime Opća biblioteka. Posebno značajan godina u historiji biblioteke je 1968 kada je Općina Tešanj odkupila privatnu biblioteku književnika Hamida Dizdara sa oko 17000 knjiga, koje čini i zasebnu cijelinu u biblioteci. Pored tih knjiga, značajno je naglasiti, da se u biblioteci nalaze i fondovi knjiga i rukopisa na orijentalnim jezicima koji su često predmet istraživanja i povod za dolazak u Tešanj ljudima koji se bave tom tematikom. Cjelokupni fond biblioteke danas čini oko 70.000 knjiga i 30.000 periodičnih publikacija. Najstarija stampana knjiga je iz 15. stoljeća. Rukopisi na arapskom, turskom i perzijskom, njih 118 je digitalizovano i dostupno siroj javnosti. Po značaju knjižnog fonda biblioteka spada među prvih 5 u BiH. 1986. godine je proglašena najboljom bibliotekom u BiH.

1987. godine dobitnik Povelje Općine Tešanj. Izgrađen je novi objekat biblioteke u periodu 2009-2015. godine, koju je finansirala TIKa i Općina Tešanj. Time su zadovoljeni prostorni uslovi ali i materijalni. Od 2008. godine biblioteka je u sistemu COBIS. Plan je da se u narednom periodu završi pohrana informacija u kobilu svih bibliotekskih jedinica kako bi se pristupilo i procesu automatske pozajmice čime bi isli u korak sa drugim savremenim bibliotekama.

Tešanj je mjesto sa dugom historijom i bogatim kulturno-historijskim naslijeđem. JU Muzej je formirana 2010. godine time su stvoreni uslovi za plansko prikupljanje, čuvanje i održavanje kulturnih dobara općine Tešanj. Značajan segment u djelovanju Muzeja je i turizam. Općina Tešanj je bogata prirodnim resursim, kao i kulturno-historijskim tako da bi se trebalo planski djelovati u tom pravcu. Pripremiti ponude za škole i turističke grupe. Kroz medije raditi na afirmaciji turizma u općini. Značajno je nastaviti na revitalizaciji Gradine kao najznačajnijeg objekta za turizam. Također treba raditi na povećanju smještajnih kapaciteta što je aktuelni problem općine, kao i parking i javni toaleti.

1996. godine je osnovana JU CKO Tešanj. Centar djeluje kroz: kinofikaciju sa masovnim oblicima kulture (pozorisne prestave, izložbe, koncerti i td), izdavaštvom, obrazovanjem. Također CKO je inicirao i već tradicionalne manifestacije: Tešanjско proljeće, Tešanjско ljeto i Dani grada Tešnja. Značajno bi bilo da se u narednom periodu planira rekonstrukcija zgrade koja je već dotrajala.

Pored redovnih ligaških takmičenja u kolektivnim sportovima, te individualnih turnira u zemlji i inostranstvu, na koja odlaze i u kojima učestvuju takmičari i klubovi, na području naše općine organizuju se i određena sportska takmičenja i sportske priredbe, od kojih su najznačajnije: Izbor sportiste godine općine Tešanj, u organizaciji Sportskog saveza općine Tešanj, Kickboxing kup „Balkan Open“ – organizator Centar borilačkih sportova Tešanj, Memorijalni nogometni turnir „Ibrahim Đonlagić“ – Fudbalski klub „Borac“ Jelah, Memorijalni nogometni turnir „Sakib Subašić Manga“ – Fudbalski klub „Borac“ Jelah, Malonogometni novogodišnji turnir – Nogometni klub „Pobjeda“ Tešanjka, Međunarodni rukometni turnir „Fuad Prnjavorac

Fudo“–RK „Bosna TS“ Tešanj, Memorijalni košarkaški turnir „Avdo Rakić Rogo“ – KK „Gradina“ Tešanj, Turnir u streljaštvu „Dani otpora fašizmu“ – Streljački klub Tešanj, Turnir u streljaštvu „Zigana Kup“ – Streljački klub „Zigana“ Tešanj, Stonoteniški turnir „Tešanj Open“ – STK „Nec“ Tešanj, Taekwondo turnir „Tešanj Open“ – Taekwondo akademija Tešanj, „Proletna biciklijada“ – Biciklistički klub Tešanj, MOI - Male olimpijske igre – Udruženje pedagoga fizičke kulture općine Tešanj, Turnir Mjesnih zajednica općine Tešanj u malom nogometu-JU SRC, Turnir u tenisu za srednjoškolce – JU „SRC“ Tešanj, Međunarodni turnir u ragbiju – Ragbi klub „TRK“ Tešanj, Međunarodni KUP u sportskom ribolovu, SRD „JELAH“ Tešanj, Turnir u sportskom ribolovu – USR „Blinker“ Kalošević, Međunarodni turnir u sportskom plesu – Plesni klub „Win“ Tešanj. Većina od ovih manifestacija su već postale tradicionalne i prepoznatljive u svojoj sferi djelovanja, predstavljaju pozitivan primjer uspješnog predstavljanja ne samo tešanskog sporta već i same općine Tešanj, naših prirodnih ljepota i vrijednosti te poznate tešanske gostoljubivosti.

Što se tiče ostalih kulturno-javnih Tešanj je već postao prepoznatljiv po programima i događajima u okviru manifestacija: Tešansko proljeće, Ljeto u Tešnju, Dani grada Tešnja. U okviru ovh manifestacija organizuju se književne večeri, razne izložbe, promocije kao i kulturno-umjetnički programi koje pored javnih ustanova realizuju NO i udruženja građana.

Nogometne stadione održavaju i njima upravljaju nogometni klubovi sa sjedištima u Tešnju (TOŠK), Jelahu (Borac), Tešanjci (Pobjeda) i Šijama (Napredak), dok nogometni stadion u Mekišu koji je neadekvatan za upotrebu za treninge koristi Ragbi klub „TRK“ Tešanj. Poligoni za mali nogomet po lokalnim sredinama su poprilično lošem stanju, tereni su oštećeni, sportski rekviziti golovi, koševi, mreže, linije..) ili su uništene ili su u lošem stanju ili čak ne postoje. Ovaj vid terena je jako bitan jer su otvorenog tipa i mjesta gdje se omladina najviše skuplja da bi razvijali svoje vještine i zabavili se igrajući najčešće nogomet, košarku, odbojku i rukomet. Posebnu pažnju skrećemo na sportske terene u Tešnju koji se nalaze na idealnim mjestima i posjeduju cjelokupnu infrastrukturu za stvaranje vrhunskih uslova uz minimalna ulaganja koja u ljetnom periodu mogu i trebaju da služe svim građanima za sport, rekreaciju i druženje. Poligoni uz osnovne škole su u nešto boljem stanju jer se na njima drži nastava, održavaju ih škole, koje se u tome snalaze na razne načine, a ni one nemaju redovne i stalne izvore prihoda namjenjenih za ove svrhe. Otvorena kupališta su u privatnom vlasništvu. U okviru JU "Sportsko-rekreacioni centar" Tešanj su: Sportska dvorana Tešanj, Sala "Partizan" Tešanj, Sportska sala sa streljanom za vazdušno oružije od 10 linija, Tereni za tenis sa tartan podlogom. Otvorene sportske terene sačinjavaju: 5 stadiona za veliki nogomet (površine po stadionu od 7.000 do 8.000 m², ukupno 35.000 do 40.000 m²), 12 poligona za mali nogomet po lokalnim sredinama (površine oko 11.907 m²), 8 otvorenih sportskih poligona uz osam osnovnih škola (površine 11.907 m²), 3 otvorena kupališta na pojedinim privatnim lokalitetima. Izgradnjom Sportske dvorane na području općine Tešanj stvorena je značajna pretpostavka za razvoj sporta, unapređenje rekreacije građanstva i povoljniji uslovi za odvijanje nastave tjelesnog odgoja za oko 2.500 srednjoškolaca. Situacija je dodatno poboljšana 2016. godine, puštanjem u rad objekta kod „Musale“, naročito za streljačke klubove.

Odlukom Općinskog vijeća iz 2006. godine osnovana je Javna ustanova "Sportsko-rekreacioni centar", kojoj su na upravljanje predati gore navedeni objekti, tako da na području općine postoji ustanova koja radi na pripremi i stvaranju uslova za rad sportskih klubova. Finansijske mogućnosti prvenstveno, ali i drugi faktori, utiču na budućnost ove ustanove. Uz adekvatnu podršku lokalne zajednice moguće je očekivati proširenje sadržaja za sport i rekreaciju. Trenutno Općina izdvaja sredstva za plaćanje termina za treninge i prvenstvene utakmice dvoranskih sportova, tako da su uslovi rada sportskih klubova bitno poboljšani, međutim, i dalje je izražen problem visoke cijene sata korištenja Sportske dvorane, koji je za klubove limitirajući faktor u korištenju iste.

Snižanjem cijene sata za sportske klubove, dvorana bi bila korištena u svom punom kapacitetu, vjerovatno i tokom ljetnog raspusta kada istu ne koriste učenici srednjih škola, te bi vršila onu funkciju za koju je, na kraju krajeva i izgrađena, na usluzi djeci, omladini, sportskim kolektivima i građanstvu Općine Tešanj ali, kako ističu iz menadžmenta JU „SRC“ Tešanj, sniženje cijene sata bi ugrozilo adekvatno održavanje objekata pa čak i samo funkcionisanje ove javne ustanove.

IV.1.10. Sigurnost građana

IV.1.10.1 Broj krivičnih djela, struktura kriminaliteta

Prema podacima kojima raspolaže Policijska stanica Tešanj na području općine registrirano je 2632 komada vatrenog naoružavanja u posjedu građana i članova lovačkog društva „Kiseljak“ Tešanj. Također u PS Tešanj registrirano je oko 11.000 motornih vozila.

IV.1.10.2 Stanje bezbjednosti na području općine Tešanj po oblastima

Kriminalitet

Na području općine Tešanj prema podacima iz Policijske stanice Tešanj tokom 2016.godine evidentirano je izvršenje ukupno 184 krivičnih djela.

U tabeli 32. dat je upoređan podatak KD-a za 2016. godinu upoređno za 2015.godinu.

Tabela 32. Stanje kriminaliteta na području općine Tešanj u 2015. i 2016. godini

Period	Broj KD	Po pozn izvr	Po NN	Rasv. NN	% rasv NN	Ukupno rasvj	% ukupne rasv	Broj učilaca	Maloljetnici	Povratnici
2016.	184	82	102	59	58%	141	76%	137	3	21
2015.	260	80	160	96	61%	194	72%	189	9	54

Procenat razotkrivenosti po NN izvršiocu za period Januar-Decembar 2016 godine je 58 %. Ukupni procenat rezotkrivenosti za period Januar-Decembar 2016 godine je (NN/R + P) je 76 % . Iz strukture krivičnih djela vidljivo je da u 2016.godini na području koje pokriva PS Tešanj nije bilo evidentiranih težih KD ubistava, trgovine ljudima i dr. Vidljivo je također da u strukturi krivičnih djela preovlađuju djela protiv imovine (krađe, teške krađe) kao i KD koja se odnose na zloupotrebu opojnih droga, nasilje u porodici, krivotvorenje isprava i dr.

Javni red i mir. Tokom 2016.godine nije bilo težih oblika narušavanja javnog reda i mira (masovnih tuča, međunacionalnih sukoba, ometanja organizovanja ili odvijanja javnih skupova). U 2016.godini na području općine Tešanj nisu evidentirana protesna okupljanja građana. U tabeli 33. prikaz stanja javnog reda i mira.

Tabela 33. Stanje javnog reda i mira na području općine Tešanj u 2016. godini

Period	Broj prekršaja	Broj počinitelja	Svađa vika	Tuče	Naročito drsko ponaš	Omalovažava nj OSL	Ostali prekrš	Ugostobjekti	Ulice	Stadioni i ostala mesta	Lakše povrijeđeno lica
2016	473	531	45	126	69	17	171	100	270	103	73
2015.	316	379	27	101	61	15	111	58	153	93	35

Bezbjednost saobraćaja.

Tabela 34. Stanje saobraćaja na području općine Tešanj u 2016. godini

Period	Broj saobraćajnih nezgoda				Posljedice po učesnike u SN				
	Poginuli h lica	TTP	LTP	Materijalna šteta	Total	Poginul. lica	TTP	LTP	Total
2016.	6	13	55	400	474	8	23	104	135
2015.	2	17	61	443	521	2	20	99	123

Stanje saobraćaja na području općine Tešanj u 2016. godini prikazano je u Tabeli 34.

Osnovni uzroci ovih saobraćajnih nezgoda su, odnosno neprilagođena brzina kretanja vozila od strane vozača koji su izazvali ove nezgode, alkoholisanost vozača i dr. uzroci. U strukturi saobraćajnih nezgoda ipak preovlađuju saobraćajne nezgode sa manjom materijalnom štetom i to 84 % od ukupnog broja.

U okviru postavljenih ciljeva za period 2018-2022 godina potrebno je djelovati na: smanjenju broja krivičnih djela, povećanju otkrivenosti krivičnih djela i njihovih izvršilaca, smanjenju broja prekršaja iz oblasti javnog reda i mira sa elementima nasilja, smanjenju broja saobraćajnih nezgoda, smanjenju broja smrtno stradalih lica u saobraćajnim nezgodama i smanjenju prekršaja iz drugih oblasti. Da bi se navedeni ciljevi ostvarili neophodno je: poboljšati saradnju policije sa lokalnom zajednicom, organizovati djelotvoran rad policijskih službenika na svim

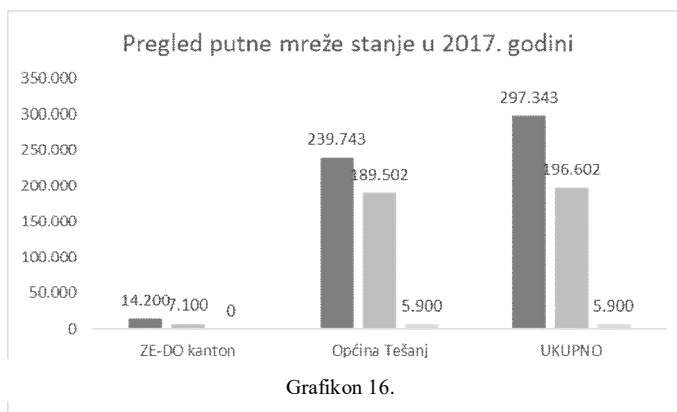
nivoima, obezbjediti potrebne materijalno-tehničke uslove za rad policijskih službenika i poboljšati saradnju sa svim policijskim agencijama u državi i regionu s ciljem razmjene informacija i blagovremenim reakcijama prilikom obavljanja poslova opšte bezbjednosti.

Cilj navedenih mjera i radnji je da se kroz smanjenje broja izvršenih krivičnih djela, prekršaja i saobraćajnih nezgoda poboljša bezbjedonosno stanje na području PS Tešanj čime bi se stvorio ambijent veće sigurnosti građana. Uvođenje videonadzora javnih prostora predstavljao veliki iskorak u unapređenju rada policije. Pored brže reakcije na konkretan problem (kršenje zakonskih normi) videonadzor bi zasigurno imao i svoje preventivne efekte, s obzirom na to da bi potencijalne počiniocce krivičnih djela i prekršaja odvrćao od njihove namjere delikventnog ponašanja.

IV.1.11 Tehnička infrastruktura i zemljište

IV.1.11.1 Stanje saobraćajne infrastrukture

Putna mreža općine Tešanj danas obuhvata magistralne putne pravce M-4 i M-17 u ukupnoj dužini od 23,4 km asfaltiranog puta (dionice: Kalošević – Karuše i Mravići – Šije); regionalni putni pravac RP-474 Prnjavor – Novi Šeher (dionica: Križ – Jelah – Tešanj – Kiseljak – Kahvica) u dužini od 21,3 km, od toga 14,2 km ceste sa asfaltnim zastorom i i 7,1 km makadamske ceste; te oko 110 km lokalnih i 317 km nerazvrstanih cesta.

Danas su magistralni pravci u relativno dobrom stanju, za regionalnu cestu RP-474 je neophodna značajnija rekonstrukcija. U isto vrijeme, na žalost, magistralne ceste su pod snažnim pritiskom brojnih priključaka i neriješenih raskrsnica. Sve to zahtjeva intenzivnu izgradnju pješačkih staza, te tretiranje boljih rješenja za raskrsnice.

U 2018. godini definisana je izgradnja mosta "Lejle Mulalić" na mjestu postojećeg mosta u Jelah Polju na regionalnoj cesti R-474 a vrijednost investicije je oko 1.800.000,00 KM, isto tako planirana je na magistralnoj cesti M-4 rekonstrukcija postojeće raskrsnice u Kružni tok-vrijednost investicije je oko 450.000,00 KM (sredstva osigurana u budžetima direkcija cesta sa viših nivoa). U lokalnu putnu mrežu u proteklih 5 godina uloženo je preko 5.000.000,00 KM, od toga je skoro 150.000,00 KM vlastito učešće građana, te preko 4.000.000,00 KM učešće budžeta Općine Tešanj. Sredstva kapitalnih ulaganja iz Kantona i Federacije su bila preko 1.000.000,00 KM.

Sve autobusne stanice na magistralnim i regionalnoj cesti kao i većina lokalnih cesta su pokrivene autobusnim nastrešnicama. Sve mjesne zajednice (svih 25) su obuhvaćene zimskim održavanjem sa stalnim trendom povećanja obuhvata. Treba istaći trasu autoputa V-C koji će prolaziti kroz područje općine Tešanj. Obzirom na predviđenu izlaznu petlju u Medakovu, blizina priključka na autoput će biti nova snaga za lokalnu zajednicu. Zbog intenzivnog razvoja nedostaju površine za parking prostor, posebno u urbanim centrima. Saobraćaj u samom centru Tešnja je pod pritiskom, a glavna ulica je istovremeno i regionalna cesta.

IV.1.11.2 Lokalni prijevoz

Javni prijevoz na području Općine Tešanj odvija se kroz linijski i vanlinijski prijevoz putnika. U okviru linijskog prijevoza putnika Općina Tešanj prema ukazanim potrebama stanovnika i iskazanom interesu prijevoznika vrši usklađivanje redova vožnje na općinskim autobusnim linijama, pokušavajući na taj način zadovoljiti potrebe što većeg broja stanovnika kako u gradskim tako i u prigradskim sredinama.

Najveći broj registrovanih linija za prijevoz putnika čine tzv. "đačke" i "radničke" linije kojima se zadovoljavaju potrebe za prijevozom učenika i zaposlenika na području općine Tešanj. U okviru linijskog prijevoza putnika na općinskim autobusnim linijama registrovano je ukupno 19 redova vožnje sa ukupno 68 polazaka i 69 povrataka na registriranim linijama, koji vrši 5 prijevoznika i to: "Kantić-touristik" d.o.o. Vukovo, Tešanj, "Jelah-bus" d.o.o. Jelah, Tešanj, "Ner-tours" d.o.o. Medakovo, Tešanj, "Zet-tours" d.o.o. Kraševo, Tešanj

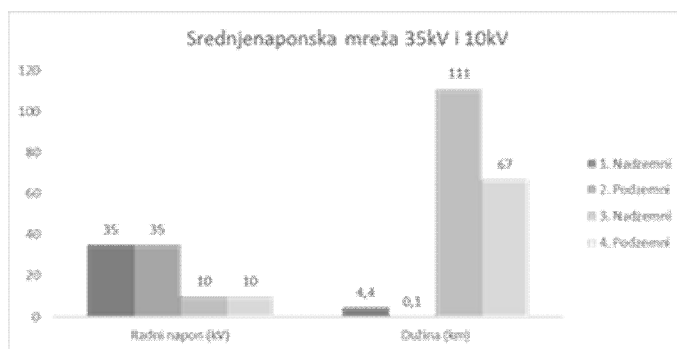
i “Automerc” d.o.o. Matuzići, doboj Jug. Osim općinskih autobusnih linija potrebe stanovništva za linijskim prijevozom putnika zadovoljavaju se registracijom kantonalnih, federalnih, međuentitetski i međunarodnih linija. Registracija ovih redova vožnje nije u nadležnosti Općine Tešanj.

Taksi prijevoz kao javni prijevoz putnika u vanlinijskom cestovnom prijevozu je sistemski uređen, a nizom općinskih odluka je učinjeno mnogo kako bi se poboljšali uslovi u prometu te zadovoljile potrebe stanovništva i interesi taksi-prijevoznika. Općina Tešanj trenutno uređuje i održava 10 taksi stajališta koja su raspoređena u naseljenim mjestima Tešanj, Jelah, Tešanjka i Šije kako bi bili dostupni što većem broju putnika. Izmjenama kantonalnih i lokalnih propisa povećan je broj taksi-vozila kako bi se u potpunosti odgovorilo interesima građana te smanjio nelegalan rad.

Od ukupno registrovanih poslovnih subjekata, na kraju 2016. godine 94 su u oblasti taksi-prijevoza.

IV.1.11.3 Stanje elektro-distributivne mreže na području Općine, broj kupaca-potrošača električne energije

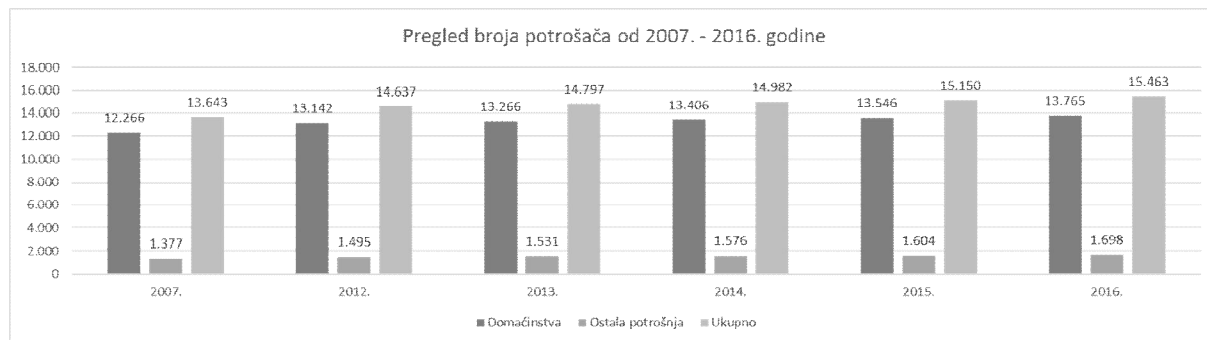
Elektrodistributivna mreža koju održava Poslovna jedinica distribucije Tešanj se napaja iz dvije primarne TS: TS 110/35/10 kV Tešanj (ZK), snage 40 MVA (20MVA + 20MVA) u vlasništvu Elektroprenos BIH A.D. Banja Luka i TS 35/10 kV Jelah (X4), snage /16 MVA (8MVA + 8MVA) u vlasništvu Elektroprenos BIH, podružnica “Elektrodistribucija” Zenica.

Grafikon 17.

Preko navedene 10 kV mreže napaja se **189** distributivnih trafostanica 10/0,4 kV, u vlasništvu ED Zenica, ukupne instalisane snage **45,01** MVA. Trenutno postoji 61 kablovska trafostanica instalisane snage 26,84 MVA i 128 stubnih trafostanica instalisane snage 18,17 MVA. Iz navedenih distributivnih trafostanica PJD Tešanj napaja 15.463 kupca preko niskonaponske mreže od čega je 671 km nadzemnog i 81,6 km podzemnog voda. Pored navedenog, na elektrodistributivnu mrežu PJD Tešanj je priključeno i 10 distributivnih trafostanica 10/0,4kV u vlasništvu trećih lica, 18 distributivnih trafostanica 10/0,4kV u vlasništvu EP HZHB, kao i 11 malih elektrana u vlasništvu trećih lica od kojih je 10 solarnih elektrana instalisane snage 269,5 kW i jedna hidroelektrana.

Broj kupaca električne energije. Poslovna jedinica distribucije Tešanj električnom energijom snabdijeva ukupno 15.463 kupca. U kategoriji domaćinstava je 13.765 kupaca ili 89%, i 1698 kupaca u kategoriji ostalih potrošača ili 11% od ukupog broja potrošača. Od 2007. godine broj potrošača električne energije konstantno je u blagom porastu. Pregled porasta potrošača je dat u Grafikonu 18.

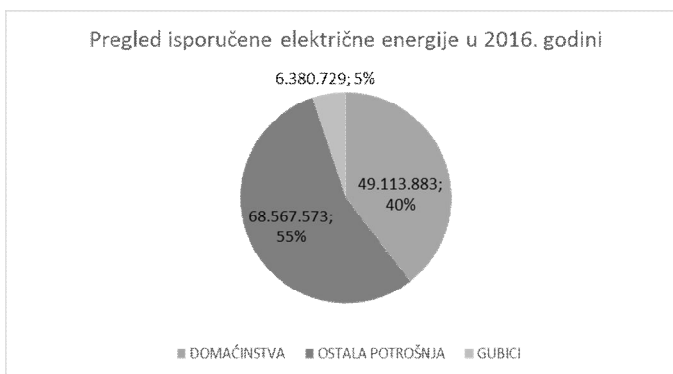
Grafikon 18.

Potrošnja električne energije. Tokom perioda januar-decembar 2016. godine Poslovna jedinica distribucije Tešanj je isporučila 124.062.185 kWh električne energije. Isporuka električne energije u zadnje tri godine je također u blagom porastu. U odnosu na 2014. godinu porast isporuke električne energije u 2016. godini bio je

veći za 4,7 % u odnosu na 2014. godinu. Pregled isporučene električne energije u 2016. godini po kategorijama je prikazan na grafikonu 19.

Ulaganja u snadbijevanje električnom energijom.

U periodu 2014 - 2017 godina na području PJD Tešanj izgrađena je ukupno 21 nova trafostanica i pokrivenost općine Tešanj je 100%.

Grafikon 19.

Tabela 35. Izgrađene trafostanice u periodu 2014-2017

Godina izgradnje	Naziv TS	Instalisana snaga
2014	MRKOTIĆ USORA (1217)	10/0,4 kV
2014	INOX AJANOVIC (1214)	10/0,4 kV
2014	GOBELJA (1221)	10/0,4 kV
2014	ŽABLJAK 5 (1212)	10/0,4 kV
2014	VAROŠ (1215)	10/0,4 kV
2015	UKUS KOALA (1216)	10/0,4 kV
2015	NASELJE ROSULJE (1223)	10/0,4 kV
2015	VILA 3 (1220)	10/0,4 kV
2015	UNIVERZAL (1224)	10/0,4 kV
2015	SOCKMAKER3-BUKVA (1225)	10/0,4 kV
2015	SJEČE (1222)	10/0,4 kV
2015	JELAH RIBARSKA (1208)	10/0,4 kV
2016	MEDAKOVO TREPČE (T1759)	10/0,4 kV
2016	SAMKOVAC 2 (T1762)	10/0,4 kV
2016	RIBARSKA 2 (T453)	10/0,4 kV
2016	JELAH INDUSTRIJSKA ZONA-CIGLANA 2 (T1706)	10/0,4 kV
2016	JELAH ZELENGAJSKA (T606)	10/0,4 kV
2016	RADUŠA EKONOMIJA (T856)	10/0,4 kV
2016	IZLETIŠTE KISELJAK (1218)	10/0,4 kV
2017	MEDAKOVO PRLJUGA (T1760)	10/0,4 kV
2017	POTOČANI BAZEN (T1811)	10/0,4 kV

U istom periodu izgrađeno je ukupno 24.667 metara podzemne 10(20) kV mreže, a u pogon je pušteno i 6 malih elektrana na sunčevu energiju. U 2016. godini Općina Tešanj je sa Elektroprenosom BiH potpisala ugovor o kupoprodaji zemljišta za izgradnju 110 kV trafostanice Jelah na lokalitetu Glinište. Vrijednost ulaganja je oko 6 miliona maraka, a završetak i puštanje u funkciju trafostanice se očekuje u 2018. godini.

Treba istaći činjenicu da je općina Tešanj među pet najvećih potrošača industrijske struje u Bosni i Hercegovini. U srednjoročnim planovima postoji TS 110 KV stanica Jelah i izgradnja dalekovoda Tešanj-Jelah.

IV.1.11.5 Javna rasvjeta

Na području Općine imamo instalirano 3.550 stubova i 3.750 rasvjetnih tijela. U 2017. godini radi se proširenje u sljedećim sredinama: Trepče, Dobropolje – Mekiš, Tešanjka, Bukva, Bobare - Drinčići- Blaževci, Novo selo, Raduša (Kotlanice), Tešanj, Industrijska zona „Vila“, Bukva. U planu za održavanje javne rasvjete u urbanim zonama planirana su sredstva u iznosu od 32.000,00 KM, a za plaćanje utroška električne energije za javnu rasvjetu u Budžetu 2017. godine su planirana sredstva u iznosu od 195.000,00 KM. U 2016. godini, za plaćanje električne energije za javnu rasvjetu uštedeno je 180.000 KM. Program štednih sijalica se posljednjih godina intenzivno implementirao i donio uštede u potrošnji, a takav pristup će se nastaviti.

U posljednje vrijeme u upotrebi su uglavnom “štedne” sijalice od 32 W. Osim u zonama gdje to situacija zahtjeva i gdje se koriste sijalice veće snage, ali u manjem broju. Upravljanje javnom rasvjetom u urbanim zonama je stabilno. Postoji ugovor sa “Elektroprizmom” Tešanj. Svi registrovani kvarovi se otklanjaju u najkraćem roku, a po nalogu Općine. U narednih nekoliko godina očekuje se potpuna pokrivenost javnom rasvjetom (pokrivenost sa 31.12.2016. godine je 75%).

IV.1.11.6 Telekomunikacije, internet i RTV signal

Trenutna ocjena dostupnosti usluga telekomunikacione mreže je zadovoljavajuća a kvalitet tih usluga je iznad prosječnog kvalitetana nivou ZE-DO kantona i FBiH.

Usluge omogućuju fiksne i prenosne mreže. Fiksne mreže čine Pristupne telefonske mreže (PM) putem bakarnih kablova: komutacionih čvorišta (ranijeg naziva: telefonske centrale) kojih na području općine Tešanj ima 10 /deset/: Tešanj, Bukva, Novo Selo, Trepče, Tešanjka, Šije, Miljanovci, Jablanica, Mrkotić i Jelah (sva ova čvorišta sa pripadajućim Pristupnim kablovskim mrežama pokrivaju sve mjesne zajednice na teritoriji općine) i mobilnih mreža, koju čine GSM bazne stanice: Oraš Planje, Miljanovci, Paklenica /Tešanj/, Trebačko Brdo, Bukva, Jelah, Krndija /Tešanj/ i Karadaglije. Potrebe za mobilnom telefonijom upotpunjavaju i BS: Pridjel /teritorija RS/ i Alibegovci /teritorija općine Usora/. Prenosne mreže, koje su izvedene sa modernim optičkim kablovima a koje povezuju sva nabrojana komutaciona čvorišta i GSM BS sa nadređenim telekomunikacionim centrima u Zenici i Sarajevu. Kapacitet tih prenosnih optičkih kabela uveliko zadovoljava i buduće potrebe TK usluga. Ukupan broj instalisanih telefonskih bakarnih parica svih komutacionih čvorišta je veći od 30.000. Kapacitet komutacionih čvorištaje 15.000 POTS brojeva/telefonskih brojeva, od čega je aktivno oko 9.000 širokopojasne usluge /ADSL i TV/ sudjeluju u instalisanom kapacitetu od 5.000 priključaka.

Na prostoru Općine Tešanj, telekomunikacijske, internet i RTV usluge pruža i privatna kompanija KTV E-G-E, sa sjedištem u Matuzićima, Općina Doboj Jug. Svojom infrastrukturnom mrežom pokriva 3 općine: Tešanj, Doboj Jug i Usora a svoju djelatnost obavljaju putem najsavremenije mreže optičkih kablova, sa preko 100 kilometara podzemne i preko 30 kilometara nadzemne (zračne) mreže optičkih kablova. Svojom mrežom pokriveni su svi dijelovi Općine Tešanj, izuzev Trepča i Džemilić Planja koji su u fazi pripreme instalacija te Jablanice, Karadaglija i Roša, na kojima još nema aktivnosti zbog geografske udaljenosti. Svojim korisnicima nude paletu usluga u vidu internet paketa sa različitim brzinama prenosa podataka, usluge kablovskog RTV signala, fiksne telefonije a u fazi pripreme je i mogućnost korištenje mobilne telefonije putem ove kompanije. Kompanija trenutno zapošljava 12 osoba, sa besplatnim info i call centrom za pružanje informacija te servisno-tehničkom podrškom.

IV.1.11.7 Stanje prostorno-planske dokumentacije – regulacioni planovi

U skladu sa Zakonom i jedinstvenom metodologijom za donošenje planskih dokumenta a s ciljem organiziranja, korištenja i namjene prostora, te mjera i smjernica za uređenje i zaštitu prostora na području općine Tešanj usvojeni su prostorno-planski dokumenti navedeni u tabeli 36. U narednom periodu će se raditi ažuriranje postojećih planova prema potrebi, ili potpuno novi planovi.

Tabela 36. Pregled prostorno-planske dokumentacije

Red. br.	Obuhvat (općina, naselje, mjesto ili dio)	Naziv Odluke	do ... godine	broj Sl. glasnika
1.	Općina Tešanj	Prostorni plan općine Tešanj	2020	7a/09
2.	Tešanj, Bukva	Odluka o usvajanju i provođenju Urbanističkog plana naseljenog mjesta Tešanj	n/n	6/88
3.	Tešanj	Odluka o usvajanju i sprovođenju Regulacionog plana centralnog dijela Tešnja	n/n	1/89
4.	Tešanj	Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o usvajanju i sprovođenju Urbanističkog plana Tešnja	n/n	4/98
5.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju Urbanističkog projekta za lokalitet koji se nalazi u zoni zdravstva u Tešnju	n/n	3/05
6.	Raduša	Odluka o provođenju Revizije regulacionog plana "Jugozapad-Tešanj"	n/n	6/02
7.	Raduša	Odluka o usvajanju i provođenju izmjena i dopuna regulacionog plana "Jugozapad-Tešanj" i usvajanje izmjene plana	2022	1/17
8.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju projekta Revizije plana, revitalizacije i regeneracije Stare čaršije (iz 1987.god.) integralnog dijela Starog grada Tešanj i sa proširenjima granica stare historijske jezgre (iz 2002.g.)	n/n	2/04
9.	Bukva	Odluka o provođenju izmjena i dopuna Regulacionog plana "POSLOVNA ZONA BUKVA" Tešanj	2021	2/16
10.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju Regulacionog plana "MUSALA" Tešanj II	2018	7/08
11.	Jelah	Odluka o usvajanju i sprovođenju Urbanističkog reda naselja Jelah	n/n	13/81
12.	Jelah	Odluka o provođenju izmjena Regulacionog plana "CENTAR" Jelah	2018	4/13
13.	Jelah	Odluka o usvajanju i provođenju Izmjene dijela Regulacionog plana "CENTAR" Jelah	n/n	5/07

14.	Jelah	Odluka o usvajanju i provođenju Izmjene namjene dijela "Urbanističkog reda Jelah" na lokalitetu zvanom Ciglane-Jelah	n/n	5/08
15.	Tešanjka	Odluka o usvajanju i provođenju regulacionog plana "TEŠANJKA" za naseljeno mjesto Tešanjka	n/n	8/06
16.	Rosulje, Vukovo, Jelah	Odluka o usvajanju i provođenju Regulacionog plana "Poslovna zona Glinište"	2022	9/09
17.	Rosulje, vukovo, Jelah	Odluka o izmjenama Odluke o usvajanju i provođenju Regulacionog plana "Poslovna zona Glinište"	n/n	5/15
18.	Rosulje, Vukovo, Jelah	Odluka o provođenju izmjena i dopuna Regulacionog plana "Poslovna zona Glinište"	n/n	9/15
19.	Tešanj	Odluka o usvajanju i pokretanju aktivnosti radi privođenja namjeni Idejnim projektom prikazanog koncepta poslovno-stambenog objekta "Katanga"	n/n	10/09
20.	Karadaglije	Odluka o usvajanju i provođenju regulacionog plana Turističko rekreacione zone "Kiseljak"	n/n	2/10
21.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju urbanističkog projekta "Tešanj-Centar"	2017	2/12
22.	Tešanj222	Odluka o usvajanju Prijedloga idejnog urbanističkog rješenja "Vrata grada 2"	n/n	10/10

IV.1.11.8 Stanje komunalne infrastrukture i usluga za koje je odgovorna lokalna samouprava

Komunalna infrastruktura i sistemi za vodosnabdijevanje, otpadne vode i zbrinjavanje otpada u Općini Tešanj nisu na nivou potreba lokalne zajednice. Sredstva se osiguravaju korištenjem više izvora finansiranja među kojima su najznačajniji: sredstva općine, budžetska i sredstva fondova viših nivoa vlasti, sredstva međunarodnih i drugih donatora i kreditora, sredstva operatera i sredstva građana i poslovnih subjekata.

U primjeni su i u razmatranju odgovarajući modeli kojima su rješavana ili se mogu riješiti pitanja vlasničkog statusa nad sredstvima, pitanja primopredaje, korištenja i upravljanja. Ova rješenja, obzirom da imaju direktnu povezanost sa strukturiranjem troškova i cijenama komunalne usluge biće posebno važna kod realizacije većih projekata odnosno stavljanja u funkciju infrastrukturnih objekata veće vrijednosti. Za sada je cijene komunalne usluge u lokalnoj zajednici moguće okarakterizirati kao prihvatljive i relativno stabilne, jer je racionalnim poslovanjem JP Rad d.d. i značajnim ulaganjima Općine Tešanj kao i razvojnim ulaganjima iz drugih izvora u proteklih devet godina omogućeno zadržavanje iste cijene za komunalne usluge.

Vodosnabdijevanje. Vodosnabdijevanje korisnika na području Općine Tešanj odvija se putem vodovodnih sistema kojima upravlja JP Rad d.d., putem manjih vodovodnih sistema i objekata kojima upravljaju druge organizacije i grupe građana te putem javnih izvorišta i privatnih vodnih objekata. JP „RAD“ snabdijeva 33,7% stanovnika općine Tešanj, mjesni vodovodi pokrivaju 46,5% stanovnika dok 19,8% stanovnika se snabdijeva individualno (uglavnom sopstevni bunarevi). Smjer razvoja vodosnabdijevanja ide u cilju stalnog povećanja snabdijevanja stanovnika od strane JP „RAD“.

Vodosnabdijevanje putem mreže kojom upravlja JP Rad d.d. Tešanj. JP Rad Tešanj d.d. upravlja vodovodima Tešanj, Jelah i Kraševo. Vodovodi se oslanjaju na izvorišta Stupa - Mekiš, Jelah Polje i Kraševo (Tabela 37.). Zahvati na vodoizvorištu Stupa - Mekiški potok su otvorenog tipa, izvorište Jelah Polje čini sistem šest bunareva od kojih je jedan van funkcije a izvorište Kraševo čini pet bunareva lociranih u zoni neposredno uz rijeku Usora. U okviru projekta jačanja izvorišta izgrađen je i u novije vrijeme je stavljen u funkciju bunar Miljanovci. Takođe se pristupilo izgradnji bunara PEB 1 sa ciljem povećanja kapaciteta vodoizvorišta Jelah Polje. Za izgradnju bunara osigurana su sredstva iz budžeta Kantona, Općine i JP Rad d.d.

Tabela 37. Pregled vodovoda kojima upravlja JP Rad d.d.

Karakteristika	Vodovod Tešanj	Vodovod Jelah	Vodovod Kraševo
Vodoizvorište	Stupa i Mekiški potok	Jelah Polje	Kraševo
Kapacitet (l/s)	8 do 22	16 do 40	2 do 15
Broj potrošača	2091	4343	706
Broj domaćinstava	1768	3975	686
Ostali korisnici	323	368	20

Navedeni vodovodi imaju slijedeći obuhvat; vodovod Tešanj pokriva područje grada Tešnja, vodovod Jelah pokriva rezervoarom Jevadžije Jelah i okolna naselja a rezervoarom Krndija industrijsku zonu Bukva i naselje Krndija, vodovod Kraševo pokriva naseljena mjesta Kraševo, Lepenica i Mravići. Putem navedenih vodovodnih

sistema JP Rad d.d. snabdijeva vodom ukupno 7.140 korisnika od čega 6.429 domaćinstava i 711 poslovnih i drugih korisnika.

Prema podacima JP Rad d.d. ukupno se putem vodovoda kojima upravlja ovaj operater snabdijeva vodom oko 23.000 stanovnika. Dio korisnika nije priključen na kanalizaciju pa je u kategoriji korisnika koji imaju istovremeno riješeno i pitanje vodosnabdijevanja i odvodnje oko 9.000 lica. Ukupna količina zahvaćene vode na godišnjem nivou je preko 1.500.000 m³. Među osnovne karakteristike mreže svakako treba ubrojati da nema gravitacijsk pogodnosti kod primarne distribucije, da je posrijedi relativno star sistem čije je upravljanje dodatno otežano konfiguracijom terena, razuđenošću i kapacitetima postojeće mreže kao i promjenama u atmosferskim i hidrološkim prilikama a posebno tokom zamućenja i blokada usljed bujica te vrlo izraženog pada kapaciteta izvorišta u periodu suša.

Kontrolu kvaliteta vode JP Rad d.d. vrši na tri načina: koristeći interne kapacitete sa stručnim osobljem i odgovarajućom opremom u skladu sa propisanom metodologijom i razvijenom dugogodišnjom praksom, te kontinuirano koristeći usluge HES službe Doma zdravlja Tešanj i usluge Instituta za sigurnost hrane Zenica.

Razvoj i širenje vodovodne mreže odvija se u okviru priključenja novih korisnika na postojeću mrežu i u okviru kapitalnih projekata koje vodi Općina. Kroz redovno priključenje novih korisnika godišnje se realizuje cca 130 novih priključaka dok kroz kapitalne projekte u proteklih 5 godina izvršeno je proširenje vodovodne mreže u naseljima Dobropolje, Mekiš, Roše, Joldići (podaci o mreži dostavljeni Sedadu). Od značajnijih projekata u toku je izgradnja vodovoda Trepće-Medakovo, Tepe-Hrvatinići te vodovoda Raduša-Jugozapad Tešanj za 1774 domaćinstva, odnosno 7100 stanovnika.

U oblasti razvoja vodoizvorišta, odnosno povećanja zahvaćenih količina, izgrađen je novi bunar u Miljanovcima kapaciteta 1,5 - 3 l/s, projektovani novi bunarevi PEB-1 i PEB-2 u Jelah Polju kapaciteta po 5 l/s, a ugovoreni su radovi na izgradnji bunara PEB-1. Gradnja projektovanog bunara PEB-2 je upitna jer je lociran na teritoriji općine Usora, sa kojom je u toku spor oko postojećih bunareva (B4, B5 i B6) koji se nalaze na teritoriji općine Usora. Generalno, ograničavajući faktor za dalji razvoj mreže su nedovoljne količine vode na izvorištima i nedostatak rješenja za dugoročno obezbjeđenje potrebnih količina vode za piće.

Poseban problem predstavlja razvoj plastične proizvodnje povrća koja navodnjavanje bazira na vodi za piće iz sistema općinskog vodovoda.

Vodosnabdijevanje putem mjesnih i privatnih vodovoda

Tabela 38. Mjesni vodovodi na području općine Tešanj (dopune i promjene podataka izvršene u julu 2013. godine)

Mjesna zajednica	Vlasnik vodovoda	Izdašnost izvorišta (l/s)	Broj stanovnika	Broj dom. ob. vod.	NAPOMENA
Novo Selo, Bobare-Drinčići-Blaževci, Kalošević, Šije, Tešanjka, Raduša, N. Miljanovci, Dobropolje-Mekiš, Dž. Planje, Jablanica, Karadaglije, Piljužići, O. Planje	Različita struktura vlasništva (Grupe građana, mz-e, građani)	59,1	cca 20.000	4.943	Različite situacije i otvorena pitanja: vlasnička pozicija, dokumentacija, vodna akta

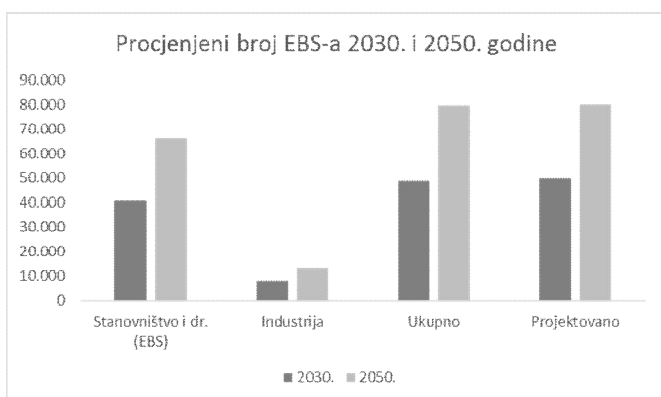
Neuređenost ovih vodovoda u pogledu zakonskih zahtjeva predstavlja glavnu prepreku integrisanju u sistem JP „RAD“.

Otpadne vode. Trenutno se odvodnja otpadnih voda iz domaćinstava vrši putem dva kanalizaciona sistema u urbanim zonama Tešnja i Jelaha, te putem neutvrđenog broja manjih infrastrukturnih objekata za prikupljanje i tretman otpadnih voda u vlasništvu privatnih i drugih lica u koje se mogu ubrojati manje odvodnje, septičke jame, upojni bunarevi i sl. U okvirima funkcije nadzora ispuštanja otpadnih voda na nivou općine ne postoji jedinstvena evidencija sa pregledom stanja ove infrastrukture i procjenom emisije otpadnih voda.

Na sisteme kanalizacije kojima upravlja JP Rad d.d. priključen je relativno mali broj objekata. Krajem 2015. godine registrirano je 2.844 korisnika sistema distribucije otpadnih voda a krajem 2016. godine registrovano je

2.954 korisnika. Povećanje za 110 korisnika predstavlja procentualno izraženi rast od 3,87 %. Tokom 2016. godine fakturisano je 523.571 m³ otpadne vode, što je za 27.395 m³ više u odnosu na predhodnu godinu. Riječ je o povećanju od 5,52 %. Obračun naknade za distribuciju otpadnih voda vrši na osnovu očitane potrošnje vode. Od registriranih 2.954 korisnika u kategoriji domaćinstava su 2.462 korisnika ili njih 83,34 % dok su 492 u kategoriji ostalih, odnosno 16,66 %.

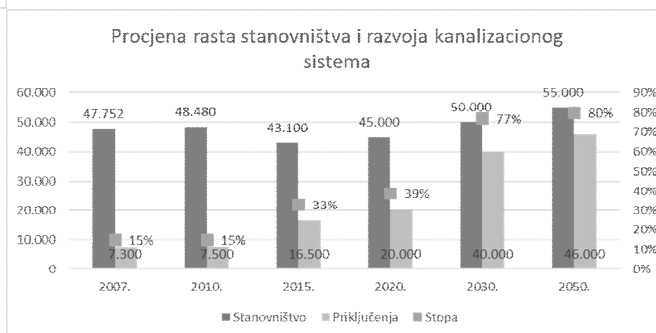
Osnovne karakteristike trenutnog stanja u oblasti otpadnih voda i sistema za njihov tretman su slijedeće: izbjegavanje priključenja na sisteme odvodnje tamo gdje su dostupni, uključujući urbana područja, ispuštanje otpadnih voda u okoliš bez prečišćavanja, usmjeravanje otpadnih voda direktno u vodotokove, ugrožavanje vodoizvorišta otpadnim vodama, kontinuirano je prisutan problem odsustva nadzora i kontrola nad ispuštanjem otpadnih voda čak i kod voda sa enormnim stepenom zagađenosti, istovremeno se sisteme odvodnje fekalnih voda koriste za oborinske i slivne vode, nedovršen je i nije predat na upravljanje dijo infrastrukture koja se gradi ili je izgrađena.

Grafikon 20.

U toku je realizacija projekta kojeg vodi općina Tešanj na izgradnji sistema za prikupljanje otpadnih voda sa područja općine Tešanj. Ukupna vrijednost projekta, koji se sufinansira kreditnim sredstvima EIB - a, iznosi 11,76 miliona Eura. Prva faza izgradnje kanalizacionog sistema i PPOV - a obuhvata cjevovode primarnih kolektora, sekundarnih kolektora, tercijarnu mrežu i priključke. Primarne kolektore čine cijevi profila 250 do 900 mm u dužini od oko 25.400 metara sa vrijednošću od oko 3.75 miliona EUR. Sekundarne kolektore čine cijevi profila 250 mm u dužini od oko 21.000 metara sa vrijednošću 1,66 miliona EUR. Tercijarnu mrežu čine cijevi profila 250 mm u dužini od oko 19.500 metara vrijednosti 1,1 milion EUR. Priključke čine vodovi dužine oko 43.000 metara u vrijednosti od 0,6 miliona EUR.

Najveći broj poslovnih i industrijskih korisnika još uvijek nema vlastite prečistače niti adekvatan predtretman otpadnih voda čak i u slučajevima gdje korisnici raspolažu neophodnom vlastitom infrastrukturom. Prisustvo otpadnih voda u zonama vodoizvorišta posebno je rizično te se ističe potreba da se hitne mjere zaštite od onečišćenja osiguraju u zoni izvorišta Jelah Polje te drugih ugroženih vodoizvorišta.

Grafikon 21.

Kada je riječ o izvorima finansiranja ovog projekta u strukturi predviđenih ulaganja 1% čine prethodna ulaganja. EIB kredit u visini 4,86 miliona EUR predstavlja 41 % vrijednosti projekta. Ostali izvori su: grant sredstva, budžeti viših razina državne uprave, budžet Općine te drugi izvori. U strukturi izvora navedena grant sredstva predviđena su u visini od 2 mliona EUR odnosno 17 %, budžeti viših nivoa državne uprave 1,72 miliona EUR tj. 15 % a budžet Općine 2,1 milion EUR odnosno 18 %. Realizacija projekta između ostalog obuhvata slijedeće aktivnosti: Projekat primarnih kolektora, Projekat sekundarnih kolektora, Projekat tercijarnih kolektora, Studija izvodljivosti i idejno rješenje PPOV, Izrada glavnog projekta PPOV, Izgradnja primarnih kolektora, Izgradnja sekundarnih kolektora, Izgradnja tercijarnih kolektora, Izgradnja PPOV, Kontrola efekata rada PPOV.

Završena je izgradnja primarnog kolektora na potezu sjedište JP Rad Tešanj pa do granice sa općinom Usora u Novom Selu. U toku je izvođenje radova na dionicama kolektora BI pored magistralnog puta M4 na području općine Tešanj. U pripremi je tender za izvođenje radova na kolektorima BI i BV, dionice na području općine Usora, te kolektora BIII kroz industrijsku zonu "Glinište" u Jelahu. U pripremi je i izrada idejnog projekta postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Urađen je glavni projekat primarnih kolektora, a u toku je izrada

glavnog projekta primarne i sekundarne mreže sa priključcima. Takođe u toku je izrada idejnog projekta za PPOV. Početak izvođenja radova bio je juli 2015. godine. Dinamika izvođenja radova kasni prevashodno zbog nerješениh imovinsko pravnih odnosa, kao i kašnjenja u izradi glavnog projekta sekundarne i tercijalne mreže, te je istu neophodno revidirati.

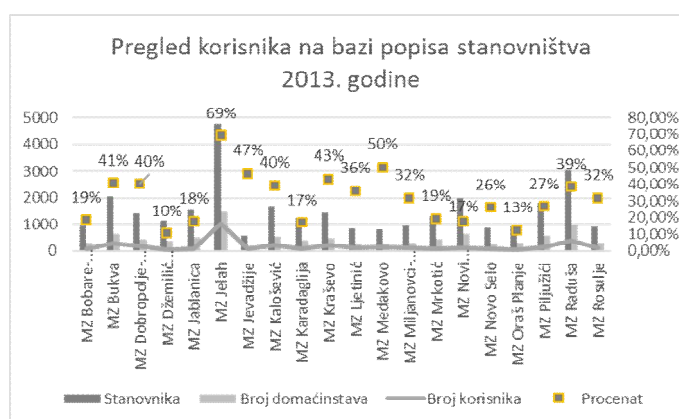
Općine Tešanj, Doboj jug i Usora potpisale su sporazum o izgradnji zajedničkog PPOV-a. Urađena je studija izvodljivosti i odabrana je lokacija u Kraševu kao najoptimalnija. Tokom izrade studije izvršena je ponova procjena broja EBS - a. Tokom 2016. godine, Općina Doboj-Jug je odustala od zajedničkog rješenja te će biti potrebno usklađivanje procijenjenog EBS. Obzirom na razradu više mogućih varijanti u projektnim dokumentima prihvaćen je realistični scenarij po kome je prva faza projektovana na 35.000 EBS - a. Shodno tome neophodno je revidirati i procjenu rasta broja korisnika kanalizacionog sistema.

Prikupljanje i odlaganje otpada. Na području Općine Tešanj djelimično je riješeno pitanje prikupljanja i zbrinjavanja otpada. Prikupljanje i zbrinjavanje komunalnog otpada vrši JP Rad d.d. Tešanj. Za druge vrste otpada često ne postoje systemska rješenja ili postoje operateri ovlašteni od strane viših novioa vlasti samo u pojedinim slučajevima. Primjer neadekvatnih rješenja je naknadno poništeni model koji je u FBiH primjenjivan na ambalažni otpad. Općina Tešanj do sada nije pristupala aktivnostima donošenja i usvajanja Plana upravljanja otpadom, što je predviđeno propisima a postaje nužno kod uređenja ove oblasti. Komunalno preduzeće „RAD“, čiji je osnivač Općina Tešanj, upravlja zbrinjavanjem komunalnog otpada (istovremeno, vodovodom i kanalizacijom). Preduzeće je osposobljeno stručnim personalom, voznim jedinicima i potrenom opremom na lokalnoj deponiji da prihvati veće količine komunalnog otpada od onih koje je prikupilo u 2016. godini. Uz to, KP „RAD“ godinama posluje pozitivno i investiciono je sposobno a nije opterećeno kreditnim zaduženjima. Pored KP „RAD“, postoji privatno preduzeće „EKO-SERVIS“ koje otkupljuje razne vrste komunalnog otpada i sa kojim općinska uprava ima dobru saradnju.

Prikupljanje komunalnog otpada. JP Rad d.d. Tešanj je, kao operater za komunalni otpad, u saradnji sa organima lokalne zajednice je šireći mrežu, prilagođavajući sistem odvoza i jačajući vlastite kapacitete u osoblju, voznim jedinicama i opremi je u mogućnosti pokriti cijelo područje općine Tešanj. Ipak veliki broj domaćinstava ne koristi usluge JP „RAD“ (6.500 domaćinstava) a do sada se nije pristupalo restriktivnim mjerama (prekršajni nalozi) prema domaćinstvima, nego se ide korak po korak i različitim akcijama (dodjela besplatnih kanti za smeće) stanovništvo pridobija za organizirano prihvatanje otpada.

U sistemu odvoza komunalnog otpada operater JP Rad d.d. Tešanj trenutno pruža usluge za 6.455 korisnika od čega su 5.604 korisnika domaćinstva a 851 korisnik su poslovni subjekti. U objektima kolektivnog stanovanja je 577 domaćinstava koji su korisnici usluge odvoza otpada. Korisnici odlažu otpad u kante zapremine 120 litara i kontejnere zapremine 1,1 m3. Iznimno su korištene vreće. Obje kategorije korisnika ukupno raspolažu sa 5.807 kanti i 194 kontejnera. U sistemu prikupljanja komunalnog otpada komunalno preduzeće raspolaže sa četiri specijalna vozila, a za dio korisnika kojima pristup specijalnim vozilima nije moguć, koristi se manji kamion sa otvorenom karoserijom. Raspoloživa vozila dovoljna su za postojeći broj korisnika, a za dalje povećanje broja korisnika nužno je planirati nabavku novih kamiona i upošljavanje novih uposlenika.

Grafikon 22. daje pregled pokrivenosti odvozom otpada po mjesnim zajednicama, na kraju 2016. godine. U analizi su korišteni rezultati popisa 2013. godine, sa prosječnih 3,2 člana domaćinstva. Sistemom odvoza još uvijek nije obuhvaćena jedino MZ Šije gdje ulogu operatera vrši VIS Doboj Jug. Imajući u vidu činjenicu da je u sistemu odvoza otpada oko 42 % domaćinstava, da je problem neuključivanja u sistem izražen naročito u pojedinim ruralnim područjima, može se konstatirati da je obuhvat još uvijek dosta nizak.

Grafikon 22.

Deponovanje komunalnog otpada. JP Rad d.d. upravlja deponijom u Bukvi. U okviru aktivnosti na propisnom održavanju deponije primjenjivani su kroz duži niz godina odgovarajući standardi zbrinjavanja otpada i upravljanja deponijom ovog tipa. Iako JP Rad d.d. ne raspolaže objektima i opremom za selekciju otpada postignuti su solidni rezultati u odvajanju dijela sekundarnih sirovina, a prije svega PET ambalaže, čime su ostvarivane značajne uštede u korištenju deponijskog prostora. U toku je postupak koji u konačnici vodi zatvaranju ove deponije zbog obaveza prilagođavanja i prelaska na sistem regionalnog upravljanja otpadom. Za tretman otpada na deponiji komunalno preduzeće raspolaže kompaktorom i dozerom. U toku je nabavka novog dozera.

Odvojeno prikupljanje otpada. EU direktiva o otpadu nalaže odvojeno prikupljanje i ponovno korištenje iskoristivih komponenti otpada te odlaganje samo neiskoristivog otpada. U saradnji sa lokalnom zajednicom komunalno preduzeće pristupilo je uspostavi sistema odvojenog prikupljanja otpadom. Osnovu sistema činili su reciklažni otoci sa kojih je iskoristivi otpad preuzimalo komunalno preduzeće, a potom sortiranu i presovanu sirovinu isporučivalo otkuplivaču. Pored 25 eko-otoka koje je instalisalo komunalno preduzeće, preuzimane su količine odvojeno prikupljenog otpada u osnovnim i srednjim školama koje su prikupili đaci u saradnji sa nevladinim sektorom. Podatci o prikupljenim i otkupljenim količinama recikliranog otpada za period 2010.-2016.god. prikazani su u Tabeli 39.

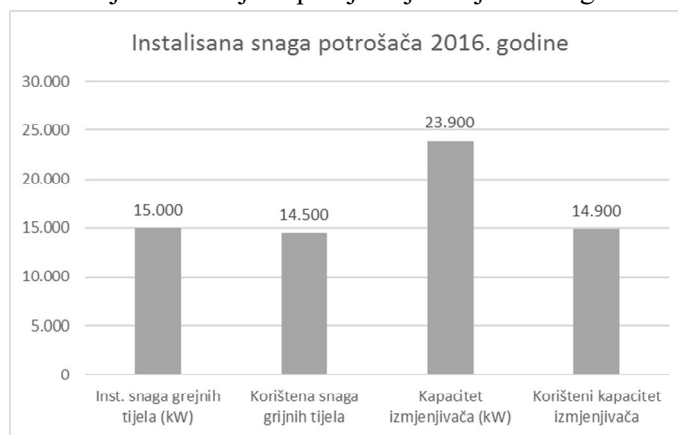
Tabela 39. Prikupljene i otkupljene količine recikliranog otpada 2010.-2016.god.

Godina	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	SUM
kg	25.194	31.314	25.359	20.704	16.718	13.155	10.290	142.734

Najprihvatljiviji je koncept sa dvije posude od kojih se jedna koristi za iskoristivi otpad (suha kanta), a jedna za neiskoristivi otpad (mokra kanta). Pri tome treba poraditi i na odvojenom zbrinjavanju biorazgradivog otpada. Umanjenje deponovanog otpada planira se povećanim izdvajanjem iskoristivog otpada u projektovanom centru za reciklažu.

Druge vrste otpada. Nekoliko lokalnih kompanija prikuplja sekundarne sirovine i vrši kupoprodaju, obradu i transport iskoristivog otpada. Posebne kategorije otpada iz ovog plana koje su zastupljene na lokalnom području su: medicinski i farmaceutski otpad, otpad animalnog porijekla, ambalaža i ambalažni otpad, električni i elektronski otpad, otpadne gume, otpadna vozila, otpadna ulja i otpadne baterije i akumulatori. Federalnim planom predviđa se infrastruktura za upravljanje opasnim i posebnim otpadom koja obuhvata ovlaštene operatere, regionalne deponije, privremena skladišta pri regionalnim i lokalnim centrima za upravljanje otpadom, prerađivači, ovlašteni prijevoznici i dva odlagališta na teritoriji FBiH (Tuzla, Zenica). U upravljanju ovim vrstama otpada uloga lokalnih kompanija svodi se na funkcije ovlaštenih sakupljača koji uz odgovarajuću naknadu preuzimaju odnosno sakupljaju i privremeno skladište otpad.

U načelu se primjenjuje princip da zagađivač plaća, a sistem predviđa obaveze po kojima se obveznici ukoliko ne vrše odgovarajuća plaćanja naknada ovlaštenim operaterima ova plaćanja dužni vršiti prema Fondu za zaštitu okoliša FBiH. Komunalno preduzeće izradilo je Plan prilagođavanja upravljanja otpadom koji je odobren od nadležnog Federalnog ministarstva. Ovim planom predviđeno je zatvaranje deponije najkasnije 2030. godine. U toku je izrada prve faze dokumentacije za sanaciju i zatvaranje deponije koja podrazumijeva izradu Idejnog projekta i svih elaborata i dozvola nužnih za obezbjeđenje Urbanističke saglasnosti. Obezbijedena su sredstva i za izradu druge faze dokumentacije koja podrazumijeva izradu Glavnog projekata sanacije i zatvaranja deponije sa ishodom Građevinske dozvole. Naše planiranje bazira se na korištenju deponije "Bukva" do 2030. godine. U toku su aktivnosti na formiranju regionalne deponije u Doboju i trenutna predviđanja zatvaranja deponije vezana su za početak rada ove regionalne deponije.

Grafikon 23.

IV.1.11.9 Toplotna energija

Od 13.426 domaćinstava općine Tešanj, po zadnjem popisu iz 2013. godine, 605 individualnih korisnika i 79 pravnih subjekata (korisnika) se snabdjeva toplotnom energijom iz JP Toplane. Kao gorivo koristi se različite vrste uglja (najzastupljeni mrki i lignit), drvo, nešto manje plin i nafta. Ne postoje podaci o kvalitetu gradnje objekata i gubicima ali su pretpostavke da je samo manji broj novoizgrađenih kuća i zgrada, kao i tvorničkih hala izgrađen sa kvalitetnom izolacijom. Kotlovnice, njihov položaj i način loženja uglja u privatnim stambenim objektima veoma često su nekvalitetni pa se ostvaruje nepotpuno sagorjevanje. Pored povećanog procenta sumpora u uglju to još više pogoršava zagađenost vazduha posebno u samom gradu Tešnju i Jelahu u zimskom periodu. Proizvodnju toplotne energije i distribuciju vrši JP Toplana smještena u industrijskoj zoni Bukva. Toplana je dioničarsko društvo. Vlasnik je općina sa 76,55%, a 23,45% privatni kapital (mali dioničari bivši radnici PD Pobjeda). Broj zaposlenih je 22 od čega 2 sa VSS i jedan sa VS. Toplana raspolaže sa dva kotla od po 6,5 MW za proizvodnju toplotne energije i koji su u eksploataciji od 1984. godine. Snabdjevanje krajnjih korisnika se vrši putem vrelovodnog sistema i toplinskih podstanica koje su locirane u neposrednoj blizini objekata (korisnika). Godišnja proizvodnja toplinske energije u Toplani d.d. Tešanj iznosi cca 21.000 MWh.

Toplana radi samo u sezoni grijanja (6 mjeseci) u cilju proizvodnje toplinske energije za grijanje industrijske zone, poslovnih i stambenih objekata. Instalirana snaga potrošača 2016.god.prikazana je Grafikonom 23. Za vrijeme rada Toplane u grijnoj sezoni u funkciji je naizmjenično jedan kotao, koji radi punim kapacitetom od 5,00 sati do 22,00 sata, a u periodu od 22,00 do 5,00 sati kotao se održava na toplom režimu. Samo u slučaju vrlo niskih temperatura -5°C i niže pogon se održava 24 sata neprekidno. Toplana je uvela i implementirala Standarde ISO 9001:2008 i ISO 14001:2004. U saradnji sa Općinom, urađen je Idejni projekat toplifikacije općine Tešanj u okviru regionalnog projekta toplifikacije općina Tešanj, Doboj Jug i Usora i koji je podržan od strane Vlade ZD kantona. IP toplifikacije planirani su novi izvori toplotne energije na lokacijama Bukva- Tešanj i Glinište- Jelah. U buduća rješenja toplifikacije Općine moraju biti inkorporirane evropske norme i standardi prije svega u segmentu zaštite okoliša i energijske efikasnosti. Studija tehno-ekonomske opravdanosti projekta toplifikacije općine Tešanj koji je u završnoj fazi, dat će mnoge odgovore u kom smjeru i koji model u konačnici prihvatiti za rješavanje toplifikacije urbanih dijelova Tešnja. Evropski fondovi kao alternativa javnom sektoru isključivo finansiraju biomasu kao gorivo, te je potrebno i u tom pravcu vršiti pripreme.

IV.1.12. Okoliš

IV.1.12.1 Stanje zraka

Praćenje sadržaja polutanata u zraku je veoma važno da bi se sagledao njihov mogući uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Općina Tešanj nema stalni nadzor i monitoring zagađenosti zraka. Kroz ciljne aktivnosti utvrđena su 4 osnovna mjerna mjesta (MM) na kojim se vrše povremena mjerenja kvalitete zraka, a to su: MM1 - mjesto, u industrijskoj zoni Bukva, MM2 - mjesto u samom središtu grada pored regionalnog puta, MM3 - mjesto u središtu Jelaha pored raskrsnice regionalnog i magistralnog puta, M4 – mjesto Lončari.

U skladu sa realizacijom ciljeva iz Strategije razvoja općine Tešanj 2007-2015 i 2013-2018 (aktuelna Strategija razvoja općine Tešanj) od 2011. godine do sada je izvršeno šest mjerenja zagađenosti zraka na području općine Tešanj na lokacijama: Bukva (preduzeće "Pobjeda d.d) 2011. i 2012. godina, Tešanj (preduzeće KP Rad) 2013. godina, Lončari 2015. godina, Jelah (Policajska ispostava) 2016. godina i Jelah 2017. godina. Iz rezultata mjerenja koja su obavljena na MM u prethodnom periodu može se zaključiti, da se koncentracija polutanata u zraku kreću u dozvoljenim vrijednostima u ljetnom periodu, dok su u zimskom periodu izmjerene koncentracije određenih polutanata iznad dozvoljenih vrijednosti prisutne u zraku. Zbog činjenice da mjerenje nije vršeno tokom cijele godine ovdje neće biti predstavljeni pojedinačni rezultati mjerenja. Potrebno je nastaviti sa mjerenjem tokom cijele godine kako bi se dobila potpuna slika.

Treba istaći da i ovako provedeno periodično mjerenje ukazuje na višak koncentracije SO₂. Granična vrijednost satnog prosjeka koncentracija SO₂ od 350 µg/m³ (ne smije se prekoračiti više od 24 puta u jednoj kalendarskoj godini) prekoračena je 52 puta u periodu od mjerenja u Jelahu¹². Granična vrijednost dnevnog prosjeka koncentracija SO₂ od 125 µg/m³ (ne smije se prekoračiti više od 3 puta u jednoj kalendarskoj godini)

¹² Tabela 40.

prekoračena je 14 puta u periodu mjerenja. Maksimalna satna vrijednost koncentracija SO₂ u period mjerenja je iznosila 828,23 µg/m³ prekoračila je tolerantnu vrijednost od 425 µg/m³.

Granična vrijednost dnevnog prosjeka koncentracija PM₁₀ od 50 µg/m³ (ne smije se prekoračiti više od 35 puta u jednoj kalendarskoj godini) prekoračena je 15 puta u periodu mjerenja. Maksimalna satna vrijednost koncentracija PM₁₀ u period mjerenja je iznosila 206,5 µg/m³.

Maksimalna dnevna osmočasovna srednja koncentracija CO od 8,3 µg/m³. Maksimalna dnevna osmočasovna srednja koncentracija O₃ u period mjerenja je iznosila 60,9 µg/m³ nije prekoračila dozvoljenu vrijednost od 120 µg/m³ koja se ne smije prekoračiti više od 25 puta u toku godine. Prema Pravilniku o graničnim vrijednostima kvaliteta zraka, za ocjenu kvaliteta zraka potrebno je mjerenje u trajanju od jedne kalendarske godine. Navedeni podaci su rezultati kratkoročnog perioda mjerenja (15 dana) i mogu se koristiti kao okvirne vrijednosti, kao i za buduće usporedbe rezultata mjerenja u smislu trenda kvaliteta zraka za predmetnu lokaciju. Povećane vrijednosti SO₂ i PM₁₀ najčešće se javljaju u sezoni grijanja – zagađenje koje nastaje sagorijevanjem čvrstog goriva u individualnim ložištima. Međutim, djelimično se ovo javlja i zbog saobraćaja.

Također, je neophodno u cilju daljeg svakodnevnog praćena stanja kvaliteta zraka razmotriti mogućnosti nabavke automatske mjerne stanice. Takođe bi bilo neophodno svakodnevna mjerenja objavljivati putem medija, i objediniti podatke o kvalitetu zraka u jednu bazu podataka koja bi bila dostupna na internet sajtu.

Zbog negativnog uticaja zagađenja zraka na zdravlje ljudi od izuzetnog ekološkog i zdravstvenog značaja je: proširenje toplifikacije centralnim grijanjem (kako bi se smanjilo zagađenje iz individualnih ložišta), izgradnja pomoćnih saobraćajnica, povećanje energetske efikasnosti objekata, kontinuirano provođenje monitoringa kvaliteta zraka, informisanje javnosti o koncentracijama zagađivača u zraku.

IV.1.12.2 Stanje u pogledu vodnih resursa

Vodni resursi na području općine Tešanj su: površinski vodotoci, podzemne vode, izvori i akumulacije. Vodotoci pripadaju slivnom području rijeke Save, a na lokalnom nivou većina vodotoka pripada slivu rijeke Usore, a dio vodotoka na području mjesne zajednice Šije pripada slivu rijeke Bosne. Od značaja za razmatranje vodnih resursa je i površina općine od 263 km² i prosječne padavine od 900 mm/m² godišnje.

Vodotoci. Primarni vodotoci na području općine su:

dio rijeke Bosne (koja teče istočnim rubom općine) u dužini od oko 4 km,

rijeka Usora u dužini od oko 14 km, s tim da je u dužini od oko 5 km općina Tešanj dijeli sa općinom Usora.

Najduže i najveće pritoke rijeke Usore su rijeka Tešanjka, Trebačka rijeka, Mekiški potok, te Radušica, Talin potok, Grgin potok, Golubovac i potok Lužanjka.

Rijeka Usora. Osnovni resurs za vodosnabdijevanje pitkom vodom je rijeka Usora. Površina sliva za proračun karakterističnih proticaja na vodnoj stanici Kalošević je 633 km². Voda ove rijeke ne koristi se direktnim zahvatanjem iz vodotoka nego crpljenjem podzemnih voda iz aluviona. Karakteristični proticaji za povratne periode 10, 20 i 100 godina dati su u narednoj tabeli:

Tabela 40. Karakteristični proticaji za povratne periode 10,20 i 100 godina

Povratni period	Karakteristični proticaj (m ³ /s)		
	Q _{min}	Q _{sr}	Q _{max}
10 godina	1,47	19,3	388
20 godina	1,27	20,7	461
100 godina	0,924	23,2	620

Kvalitet vode u vodotoku ozbiljno je narušen komunalnim i industrijskim otpadnim vodama iz Teslića, kao i otpadnim vodama naselja općina Tešanj i Usora. Mogućnost prerade i korištenja za piće je upitna zbog kategorije vodotoka. U općinama Tešanj, Teslić i Usora u toku su aktivnosti na rješavanju odvodnje i

prečišćavanja otpadnih voda čime bi se stvorili preduslovi za ozbiljnije razmatranja mogućnosti prečišćavanja i korištenja.

Trebačka rijeka i Mekiški potok. Navedeni vodotoci već se koriste kao izvor vode za piće zahvatanjem zahvatima tirolskog tipa, dakle bez akumulacije, i preradom na postrojenju za preradu vode u Tešnju. Iz tog razloga se osnovi podaci o ovim vodotocima prezentiraju zajedno. Površina slivnog područja je bez obrađenih podataka. Utvrđeni minimum na oba izvorišta ukupno je oko 6 l/s, a karakteristika sistema zahvatanja je takva da omogućuje zahvatanje 20 l/s. Područje je nenaseljeno te je zaštita izvorišta efikasnija. Voda se ne može koristiti za piće bez prethodnog tretmana. Značajno bi bilo razmotriti mogućnost akumuliranja vode radi korištenja u sušnom periodu.

Veličina slivnog područja Mekiškog potoka je 3,41 km², a Trebačke rijeke 3,53 km². U minimumu se zahvataju ukupne količine vode tako da nije osiguran biološki minimum.

Ostali vodotoci. Ostali vodotoci uglavnom su manjeg proticaja i za vrijeme sušnom periodu u potpunosti presuše. Rijeka Tešanjka kao resurs nije razmatrana zbog zagađenosti.

Podzemne vode. Kao značajan resurs podzemne vode izdvaja se aluvion rijeke Usore. U direktnoj je vezi sa vodostajem na Usori i detaljnije je istražen u zoni Jelah Polja odnosno izvorišta Jelah. Na izvorištu Jelah Polje u hidrološki povoljnom periodu crpi se i za piće koristi do 45 l/s. U hidrološki nepovoljnom dijelu godine izdašnost izvorišta pada i na 16 l/s. Zbog direktne povezanosti sa Usorom moguće je razmatrati poboljšanja vještačkim podizanje nivoa rijeke Usore, vodeći računa o kvalitetu obzirom na zagađenost rijeke Usore.

Značajnija crpljenja za potrebe vodosnabdijevanja vrše se i u Kaloševiću, Ljetiniću i Kraševu. Voda je zadovoljavajućeg kvaliteta i uz dezinfekciju moguće je korištenje za piće. U pojedinim zonama primijećeno je zagađenje manganom iznad dopuštenih granica.

Aluvion rijeke Tešanjke nije detaljnije istraživano, a postojeći bunarevi za vodosnabdijevanje u ovom aluvionu su problematični zbog kvaliteta vode, odnosno velike zagađenosti rijeke.

Podzemne vode na velikim dubinama. Provedeni istražni radovi kao perspektivno područje opredijelila su zonu Trebačkog brda, padina prema Šijama. Predviđanja su da bi se u ovoj zoni moglo zahvatiti do 10 l/s. MZ Šije već koriste izvorište Ponikva koje je naslonjeno na ovo područje. Na drugim područjima teritorije općine Tešanj ne postoje pouzdana istraživanja. Valja naglasiti da je u Miljanovcima izveden bunar dubine cca 45 m, na kojem se crpi podzemna voda u sistemu javnog vodosnabdijevanja.

Akumulacije. Na području općine Tešanj posotoje 3 akumulacije: jezero "Jelen" u Jelah Polju, Glinište u Jelahu i Jezero Mrkotić. Navedene akumulacije imaju sportsko-rekreacionu namjenu i nisu razmatrane kao izvori vode za vodosnabdijevanja. Jezero "Jelen" i Mrkotić nisu neovisna jezera nego su dio sistema podzemnih voda aluviona rijeke Usore. Jezero Glinište je akumulacija površinskih voda nastala u jami iz koje se eksploatisala glina za potrebe ciglane. Površine koje zauzimaju ova jezera sa procjenom akumuliranih količina data je u tabeli 41.:

Tabela 41. Površine akumuliranih jezera na području općine Tešanj

Akumulacija	Površina (m ²)	Prosječna dubina (m)	Zapremina (m ³)
Jelen	50 000	3	150 000
Glinište	21 500	17	365 500
Mrkotić	11 500	2	23 000

Kao mogući resurs vode za piće moguće je i stvaranje vještačkih akumulacija na nekom od vodotoka. Ponajprije u rejonu Crnog Vrha koji je nenaseljen.

Ocjena ugroženosti od zagađivača

Općenito o prostoru. Neriješena odvodnja otpadnih voda, ubrzan privredni razvoj, razvoj poljoprivredne proizvodnje i putnih komunikacija predstavljaju ozbiljan rizik za ugrožavanje vodnih resursa.

Koncentrisani izvori zagađenja. Sa aspekta rješavanja odvodnje otpadnih voda posebno se promatraju naselja sa manje od 2000 stanovnika, a posebno naselja sa više od 2000 stanovnika. Struktura naselja na području

općine Tešanj je takva da većinu naselja čine naselja do 2000 stanovnika. Pri tome je duž magistralnog puta M-4 i regionalnog puta R-474 jako teško odrediti granicu jer je usljed intezivne gradnje došlo do spajanja naselja te ova podjela nije od pomoći. Kanalizaciona mreža za sada je izgrađena u naselju Jelah, Tešanj, Bukva i dijelom Tešanjka-Lepenica.

Kanalizacioni ispusti. Otpadne vode Tešnja ispuštaju se direktno u vodotok rijeke Tešanjke kod kružnog toka na ulazu u grad. Dio otpadnih voda, privremeno prespojenih na novoizgrađeni kanalizacioni kolektor, ispušta se u rijeku Tešanjku u blizini benzinske stanice "Kosovčić" u Novom Selu. Otpadne vode novog naselja Krndija, naselja Bukva i industrijske zone u Bukvi ispuštaju se na dva ispusta u rijeku Tešanjku na kraju industrijske zone. Otpadne vode dijelova naselja Tešanjka i Lepenica ispuštaju se u rijeku Tešanjku u naselju Tešanjka. Dakle, otpadne vode kao koncentrisani izvori zagađenja ispuštaju se u rijeku Tešanjku na 5 ispusnih mjesta. Egzistira i više manjih ispusnih mjesta duž rijeke Tešanjke o kojima ne postoji evidencija. Otpadne vode naselja Jelah ispuštaju se u rijeku Usoru u zoni Rastoka. Rijeka Usora direktno je izložena industrijskim i komunalnim otpadnim vodama iz Teslića o čemu ne posjedujemo detaljnije informacije.

Na području općine i u drugim vodotocima postoje kanlizacioni ispusti grupa domaćinstava o kojima ne postoji evidencija.

Industrijski zagađivači. Važeća regulativa nalaže da se za industrijske otpadne vode mora obezbijediti predtretman kako bi se otpadne vode prečistile do mjere da se mogu uključiti u sistem javne kanalizacije, te se ove vode u sistemu javne kanalizacije tretiraju kao i komunalne otpadne vode. Ne posjedujemo informacije o rezultatima provođenja mjera nadzora u ovoj oblasti. U ovu kategoriju zagađivača spadaju i benzinske pumpe kojih na području općine ima 14, autopraonice, odlagališta polovnih automobila i sl. Poseban rizik predstavljaju benzinske stanice u Jelah Polju i Kraševu koje se nalaze u neposrednoj blizini izvorišta vode za piće, a sve benzinske stanice generalno smještene su u blizini vodotoka.

Odlagališta otpada. Na području općine aktivna je deponija komunalnog otpada "Bukva" u Bukvi. U toku je projekat sanacije deponije ali je nepoznato kada će doći do realizacije. Deponija ima bazen za prikupljanje procjednih voda ali nema tretman procjednih voda tako da je vodotok rijeke Tešanjke direktno ugrožen ovim procjednim vodama. Prema provedenim analizama teret zagađenja ovih procjednih voda je oko 600 ES.

O deponiji komunalnog otpada Teslića, koja je locirana u Žarkovini, nema relevantnih podataka ali je izvjesno da direktno ugrožava vodotok rijeke Usore.

Evidentirana je 31 divlja deponija. U ovoj oblasti ulažu se značajni naponi na poboljšanju stanja i evidentan je napredak. Često su locirane uz vodotoke, a uticaj na zagađenje vodotoka je nepoznat.

Disperzni izvori zagađenja

Manja naselja. Naselja nemaju riješenu odvodnju otpadnih voda i domaćinstva uglavnom imaju septičke jame. Ne postoji katastar septičkih jama. Komunalno preduzeće ima obavezu da formira katastar septičkih jama na u obuhvatu na kojem vrši vodosnabdijevanje ali imajući u vidu pokrivenost općine sistemom općinskog vodovoda i činjenicu da je u ovom području i općinska kanalizaciona mreža, procjenjuje se da bi izvan evidencije ostalo oko 5000 domaćinstava. Stoga aktivnosti na formiranju katastra septičkih jama moraju biti sinhronizovane između općine i komunalnog preduzeća. Posebna kategorija, koja do sada nije razmatrana kao ozbiljan zagađivač, su jame sa stajskim đubrivom uz domaćinstva u ruralnom području.

Uticaj poljoprivrede. Ne postoje relevantna istraživanja o uticaju poljoprivrede, odnosno korištenja gnojiva i sredstava zaštite, na zagađenje vodnih resursa. Evidentno je ubrzano formiranje voćnjaka, razvoj plasteničke proizvodnje i stim u vezi i povećano korištenje gnojiva i zaštitnih sredstava. Nesporan je negativan uticaj.

Oborinske vode prometnica. Obzirom na gustinu naseljenosti i ubrzan privredni razvoj saobraćaj je intezivan. Oborinske vode koje se slivaju sa prometnica zagađene su kako zaprljanjem od izduvnih gasova tako i česticama gume. Ispravan tretman ovih voda bio bi upuštanje u vodotok preko separatora. Međutim, stvarno stanje je da se ove vode upuštaju u vodotok bez ikakvog tretmana. Problem je posebno izražen u zaštitnoj zoni izvorišta Jelah. Kroz izvorište prolazi lokalna saobraćajnica, a oborinske vode regionalnog puta R-474 nisu

riješene na adekvatan način. Slična situacija je i sa izvorištem Kraševo u čijoj blizini je magistralna cesta M-4, a u sličnoj situaciji su i izvorišta mjesnih vodovoda koji vodu crpe iz priobalja rijeke Usore.

Incidentne situacije. Na području općine Tešanj najčešće zagađenje vode u rijekama može nastupiti usljed ispuštanja raznih vrsta štetnih materija industrijskog otpada kroz javni kanalizacioni sistem na području općine i van područja istog i kao posljedica akcidenta u drumskom saobraćaju pored rijeke. Služba civilne zaštite, u saradnji sa komunalnim preduzećem, izradila je Operativni plan interventnih mjera za slučaj iznenadnog zagađenja rijeke Usore. U narednom periodu nužno je izvršiti opremanje adekvatnom opremom i izvršiti kvalitetnu edukaciju osoblja uključenog u provođenje mjera.

Aktivnosti u prostoru koje ugrožavaju vodne resurse. Aktivnost koja posebno negativno utiče na vodne resurse je eksploatacija šljunka iz korita rijeke Usore. Višegodišnja eksploatacija dovela je do spuštanja dna korita rijeke, a time i do opadanja nivoa podzemnih voda u priobalju što je direktno uticalo na izdašnost izvorišta. Nužno je osigurati provođenje svih mjera na sprječavanju nelegalne eksploatacije.

Zbog velike gustine naseljenosti i atraktivnosti zemljišta u zaštitnim zonama izvorišta primjetan je pritisak za odobravanjem gradnje u zaštitnim zonama izvorišta. Nužno je dosljedno provođenje mjera propisanih u Odlukama o zaštitnim zonama.

Evaluacija rizika. U nastavku je dat popis rizika prema značaju, odnosno opasnostima od zagađenja: Odvodnja i tretman otpadnih voda; Predtretman industrijskih otpadnih voda; Tretman procjednih voda deponije; Oborinske vode saobraćajnica; Primjena gnojiva i zaštitnih sredstava; Eksploatacija šljunka; Inspeksijski nadzor.

IV.1.12.3 Stanje zemljišta

Zagađenost zemljišta može nastupiti kao indirektna posljedica zagađenosti zraka i vode kroz prirodne procese i obrnuto. Najčešći zagađivači tla na području općine Tešanj predstavljaju: otpadne vode, organska gnojiva, herbicidi, pesticidi i poljoprivredna ulja, deponija otpada (komunalni i biološki otpad), divlje deponije, autopraonice, autoservisi, saobraćaj, akcidenti u saobraćaju, medicinski otpad. U cilju pribavljanja relevantnih podataka stanja zemljišta, urađena su određena istraživanja i to: terenska istraživanja, laboratorijska istraživanja i obrada podataka.

Na osnovu terenskih istraživanja, laboratorijskih analiza fizičkih i hemijskih osobina zemljišta, te sadržaja neorganskih i organskih polutanata izrađena je Analiza zagađenosti tla na području općine Tešanj. Obzirom da mjerenja nisu vršena godinu dana, ovdje se neće iznositi pojedinačni rezultati. Uzorci zemljišta su sa pet lokaliteta kako slijedi:

Uzorak br. 1 lokalitet Pobjeda Bukva

Uzorak br. 2 Deponija Bukva

Uzorak br. 3 Novo Selo

Uzorak br. 4 Ciglana Jelah

Uzorak br. 5 bunarevi Jelah Polje

Na osnovu rezultata istraživanja 5 uzoraka tla na sadržaj ukupnih oblika teških metala (Pb, Cd, Hg, Zn, Cu, Ni, Cr, Co, Mo i PAH-ova) i Gama zračenja, može se zaključiti da je potrebno nastaviti sa istraživanjem tokom cijele godine kako bi se dobili potpuni podaci. .

Takođe, bitna je informacija da na provedenim ispitivanjima nije pronađena kontaminacija organskim polutantima (PAH) i nije registrovana povećana radijacija.

IV.1.12.4 Stanje šumskih ekosistema

Šume i šumsko zemljište zauzimaju 35,5% ukupne površine sadašnje teritorije općine Tešanj, što predstavlja 2,63% u odnosu na Kanton. Nešto više od polovine ukupne površine šumskog zemljišta nalazi se u državnom vlasništvu i iste pripadaju gospodarskoj jedinici Tešanj kojom gazduje Šumsko privredno društvo Zeničko-dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići. RJ Tešanj egzistira već duži vremenski period u sastavu javnog preduzeća ŠPD ZDK. Šumarija gospodari sa dvije gospodarske jedinice sa površinom od cca 6889 ha. Površine šumskog zemljišta na području općine Tešanj a po važećoj šumsko-privrednoj osnovi koja važi za period 01.01.2010 do

31.12.2019 godine su sljedeće: visoke šume – cca 228 ha, kulture (zasadi) – cca 16,5 ha, izdanačke šume – cca 1725 ha, goleti – cca 1,3 ha, neproduktivne šume – cca 89,5 ha i minirano – cca 67 ha.

Prema vrsti na našoj teritoriji zastupljene su šume bukve, čiste šume jele/smrče, te mješovite šume jele, smrče i bukve, hrasta kitnjaka i lužnjaka. Analize strukture drvne mase naših šuma ukazuju da je drvna masa vrlo nepovoljna, da 66% od ukupne mase otpada na ogrjevno drvo, 34% na tehničko drvo, sa tendencijom daljeg opadanja količina kvalitetne drvne mase.

Tabela 42. Zalihe šume na području ZDK i općine Tešanj 2017. godine

Vrsta šume	ZDK	Tešanj	Tešanj od ZDK (%)
Ukupna zaliha šuma	38.908.609 m ³	Cca 147.941 m ³	2,63 %
Zaliha četinarara	16.992.148 m ³	Cca 64.608 m ³	2,63 %
Zaliha lisičara	21.917.461 m ³	Cca 83.336 m ³	2,63 %

Šume na području općine Tešanj se odlikuju relativnom očuvanošću šumskih ekosistema, što predstavlja izvanrednu komparativnu prednost. Upravljanje šumama i šumskim zemljištem vrši Kantonalna uprava za šumarstvo Zeničko-dobojskog kantona, a poslove gospodarenja provodi JP Šumsko-privredno društvo Zeničko-dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići. Bespravne radnje u šumama i na šumskom zemljištu, posebno bespravne sječe i uzurpacije, predstavljaju veliki problem koji je svakodnevno prisutan. Svake godine se podnese značajan broj prekršajnih prijava.

Najveći problem je nedovoljna opremljenost za pristup terenu i minirana šumska područja u proteklom periodu od strane ŠPD i FM za PVŠ. Na području općine Tešanj izgrađena su dva protiv požarna puta u dužini cca 10.000 m na području MZ Raduša (Lipe - Zmajevac) i MZ Mrkotic (Mrkotic – N. Borac – Lijepo brdo – Prvi potoci). Pašarenje je takođe jedna od pojava koja utiče na sveukupan ekosistem šuma, a posebno je ovo izražena pojava u državnim šumama, a ne poduzimaju se posebne mjere za sprečavanje istoga.

IV.1.12.5 Stanje gradskog zelenila

Kroz program komunalne higijene obuhvaćeno je održavanje čistoće u urbanim zonama. Za ovaj posao je angažovano JP "RAD" Tešanj, kao i Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove, kroz nadzor i podršku angažovanjem radnika preko agencije za zapošljavanje. Za uređenje gradskog zelenila planirana su sredstva od 4.500,00 KM u 2016. godini, bez PDV-a, kroz ugovore sa Srednjom poljoprivrednom školom i Cvjećarom "Džido" iz Omanjske. Sve zelene površine se redovno kose i šišaju, a cvijeće se po potrebi okopava. Održavanje zelenih površina se radi kroz program komunalne higijene, kao i kroz angažovanje radnika o potrebi. Evidentirano je ukupno 38 javnih površina i sve su obuhvaćene Programom ozelenjavanja i održavanja javnih površina. Pitanje održavanja komunalne higijene je riješeno kroz Ugovor sa JP "RAD" Tešanj i kroz angažman radnika preko Agencije AE&E. Sve javne površine, za koje je planirano ozelenjavanje, redovno se kose i sadi se cvijeće, kao i sijanje travice po potrebi.

IV.1.12.6 Zaštita prirodnog i kulturno-istorijskog naslijeđa

Kulturno-istorijsko naslijeđe ima presudnu ulogu u očuvanju identiteta naroda i države, te određene sredine (općine). Zbog toga treba podsticati svijest građana, educirati građane, društvenu zajednicu, o značaju zaštite i očuvanja kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa kao temelja identiteta i razvoja svih građana općine Tešanj te kao Bosne i Hercegovine u cjelini.

JU Muzej Tešanj, u okviru svojih mogućnosti i ingerencija, štiti spomenike i lokalitete, a naročito one spomenike nad kojima gazduje, poput Gradine i Eminagića konaka. U proteklih nekoliko godina upućen je i veći broj peticija s ciljem da se što veći broj kulturno-istorijskih-spomenika istraži i uvrsti pod zaštitu države (Katolička crkva, Donlagića magaza i još neke stare kuće uže gradske jezgre, lokaliteti sa stećcima itd.). Ipak, veliki broj spomenika i lokaliteta je u stalnoj i direktnoj opasnosti od ugrožavanja i nestajanja. Općina Tešanj je dinamična sredina, gusto naseljena sa brzim ekonomskim razvojem i to je prijatna za očuvanje spomenika kulture našeg kraja. Otežavajuća okolnost za Muzej je nedostatak stručnog kadra i nemogućnost za što opširniji i češći terenski rad i istraživanje.

Naslijeđe je utvrđeno kao javno dobro i bez obzira na vlasništvo (javno ili privatno) zakon je zahtjevao javna ulaganja u zaštitu i radove restauracije. Nažalost Zeničko-dobojski kanton još nema svog matičnog zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, što direktno utiče na samu zaštitu istih. Nešto bolja situacija je na polju muzejske djelatnosti jer je općina Tešanj pokrivena muzejskom djelatnošću, koja se prevashodno brine o materijalnim ostacima prošlosti ovog kraja. Značajna je uloga muzeja i arhiva na zaštiti, očuvanju i dokumentiranju naslijeđa. Muzeji su nadležni, u većini slučajeva, da provode i arheološka istraživanja.

Muzeju Tešanj u prvom redu je neophodan kustos arheolog, etnolog i dokumentarista/arhivista. Također nepostojanje arhiva dovodi u pitanje čuvanja i očuvanja pisanog kulturno-historijskog naslijeđa općine Tešanj. Pored objekata koji se nalaze na Listi nacionalnih spomenika BiH, a to su tešanjaska gradina, Eminagića konak, Ferhad-begova džamija, i crkva sv. Petra i Pavla značajni lokaliteti za zaštitu su (potencijalni nacionalni spomenici i zaštićeni lokaliteti): Lokalitet Grič u naselju Hrvatinovići, prahistorijska gradina iz kasnog bronzanog doba, Potkapina (pećina) u naselju Hrvatinovići nalazište iz neolitskog i bronzanog doba, Prahistorijska gradina Stražba u naselju Mrkotić, Kremenjača u Miljanovcima lokalitet iz rimskog perioda, Malo Brdo u Kaloševiću naselje vinčanske kulturne grupe, Paklenica u Tešnju nalazište iz kasnog bronzanog doba, Popov Hendek u Tešnju nalazište iz eneolita, Selište u Trepču nalazište iz kamenog doba, Srpska Varoš u Tešnju nalazište iz bronzanog doba, Stjenčice u Šijama naselje iz mlađeg kamenog doba, Tepe u Kaloševiću nalazište iz neolita, Veliki Majdan u Trepču nalazište iz Paleolita. Za period srednjeg vijeka značajni lokaliteti za zaštitu su nekropole stećaka u: Medakovu, Vukovu, Kaloševiću, Planjama, Raduši, Jevadžijama, Piljužićima i Kraševu.

Za osmanski period najznačajniji su stari mezaristani koji sadrže mnoštvo epigrafskih natpisa i ornamenata koji su do sada ostali neistraženi. Neophodno je u obliku jedne publikacije obraditi natpise i ornamente na nišanima tešanjskog kraja.

Navedene lokalitete bi trebalo rekognoscirati (prikupiti ostatke) napraviti tačne zapise o lokalitetima, čime bi se obogatila arheološka zbirka tešanjskog muzeja, a samim tim i kulturno-historijska baština općine Tešanj.

Neophodno je izvršiti i prikupljanje pisane kulturno-historijske zaostavštine tešanjskog kraja koja bi se čuvala u Općoj biblioteci Tešanj, čime bi bila obogaćena ponuda za naučno istraživačke radove i kako bi se ova građa sačuvala od nestanka. I ovdje glavni problem predstavlja nedostatak stručnog kadra, u prvom redu historičara i stručnjaka za orijentalne jezike koji bi bili angažovani na tom polju.

Privatni posjedi. Praktično je nemoguće zaštititi ili spriječiti uništavanje arheoloških lokaliteta, koji nemaju status nacionalnog spomenika. Mnogi stambeno-poslovni objekti iz osmanskog i austrougarskog perioda nestručnom rekonstrukcijom su izgubili na svojoj izvornosti upotrebom savremenih materijala i ugradnjom PVC prozora i vrata. Mnoge stare kaldrme i drumovi poput Starog drumu koji je spajao Posavinu sa unutrašnjim dijelovima Bosne a koji je vodio od Matuzića-Lepenice-Trepča-Jablanice-Novog Šehera je uništen „revitalizacijom“ jer nisu obavljena zaštitna istraživanja tako da danas praktično i ne postoje tragovi tog nekadašnjeg antičkog drumu.

IV.1.12.8 Uticaj lokalne ekonomije na životnu sredinu

Područje općine Tešanj i okolinu karakterizira disperzirana i heterogena privredna struktura sa poduzećima čija veličina nije prenaplašena i nije neproporcionalna prema ostatku privrede (nemamo sindrom "velikih sistema" poput Maglaja, Zavidovića, Zenice). Ipak, postoji različiti uticaji proizvodnih procesa na okoliš koji mogu imati negativne posljedice ukoliko isti nisu uređeni prema zakonskim zahtjevima¹³. U službi Civilne zaštite Općine Tešanj vodi se službeni Pregled zagađivača zraka, vode i zemlje na području općine Tešanj kao statistička evidencija.

Odobrene koncesije. Zbog svog uticaja na ekološke aspekte u ovoj analizi obrađeni su koncesioni ugovori/prava koja su data na području općine Tešanj. Sa svim privrednim društvima osim sa "OAZA" doo Tešanj, ugovor o dodjeli koncesije u nadležnosti Kantonalne vlade. Rješenje o dodjeli koncesije sa "OAZA" doo Tešanj je u nadležnosti Federalnog ministarstva, poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva..

¹³ O uticaju lokalne ekonomije na životnu sredinu nema preciznih podataka, jer je inspeksijski nadzor na nivou ZDK, a inspeksijski nalazi se ne dostavljaju lokalnoj upravi.

Tabela 43. Pregled koncesionih ugovora na području općine Tešanj 2017. godine

Pregled potpisanih koncesionih ugovora	Naziv koncesionara	Vrsta koncesije	Datum potp. ugovora o koncesiji	Trajanje koncesije
1.	„Prirodni kiseljak Princess“ d.o.o. Tešanj, Orašje Planje	Crpljenje mineralne vode	02.06.2003.	30 godina
2.	„TEŠANJSKA VRELA“ d.o.o. Tešanj Cerik-Karadaglije	Crpljenje mineralne vode	08.03.2004.	30 godina
3.	„ZEMA“, d.o.o. Tešanj, Raduša-Tešanj	Crpljenje mineralne vode	08.03.2004.	30 godina
4.	„OAZA“ d.o.o. Tešanj šire područje Crnog vrha	Crpljenje mineralne vode	31.12.1998.	40 godina

IV.1.12.9 Uticaj životne sredine na javno zdravlje

Danas su najveći izazovi za zdravlje ljudi zagađen vazduh, voda, zemljište, nepravilno odlaganje komunalnog i opasnog otpada, pesticidi, radiološka kontaminacija, UV zračenje, buka, globalna promjena klime itd. Na području općine Tešanj do danas nije ispitana veza između faktora u okolišu i zdravlja stanovništva, a niti postoji indicija da se javljaju neke specifične bolesti samo na području općine Tešanj. Ipak, može se konstatovati potreba za stalnim smanjivanjem zagađenja kao pozitivnim uticajem na javno zdravlje.

IV.1.12.10 Procjena rizika od prirodnih nesreća

Poplave. Područja koja su izložena poplavama su područja pored korita rijeke Tešanjke kroz gradsko središte, naseljeno mjesto Bukva, Medakovo, Novo Selo, Tešanjku, pored korita Trebačke rijeke u naseljenim mjestima Jablanica, Karadaglije i Trepče, zatim pored korita Mekiškog potoka u naseljenom mjestu Mekiš i Dobropolje i pored korita rijeke Radušice u naseljenom mjestu Vukovo i Rosulje. Rijeka Usora na zapadnom dijelu općine u naseljenom mjestu Kalošević, kao i u Jelahu i dijelu naseljenog mjesta Tešanjka i Kraševu periodično uzrokuje poplavu (1x/20 godina, 72 objekta mogu biti ugrožena). Rijeđe je zabilježeno plavljenje područja općine Tešanj pored rijeke Bosne u Šijama, ali poplave iz 2014. godine ukazuju da je ovo područje itekako podložno plavljenju, i obzirom da se radi o naseljenom mjestu bivaju ugroženi ljudski životi i prouzrokovana velika materijalna šteta.

Klizišta i odroni. Geološki sastav zemljišta na području općine je takav, da je na cijelom području općine evidentiran veliki broj klizišta, odrona i slijeganja zemljišta, naročito za vrijeme poplava 2014. godine, kada je usljed zasićenosti zemljišta vodom došlo do ekspanzije postojećih i pojave novih klizišta. U Katastru klizišta registrovano je 285 klizišta (90 objekata je ugroženo i 96 domaćinstava). Pored oštećenja zemljišta, klizišta i odroni ugrožavaju i oštećuju stambene objekte, putnu, vodovodnu, električnu i telefonsku infrastrukturu. Pojave klizišta su najizraženije na području mjesnih zajednica Raduša, Tešanj, Mekiš-Dobropolje, Jablanica, Karadaglije, Trepče, Šije, Medakovo, Tešanjka, Džemilić i Orašje Planje. Klizišta su evidentirana i u preostalim mjesnim zajednicama, ali u znatno manjoj mjeri.

Požari. Sa aspekta požarne osjetljivosti i zaštite od požara, šumski kompleksi su osjetljivi na požare, jer se koriste i kao mjesta za odmor-izletišta, a požarnoj osjetljivosti doprinose i visoke temperature zraka koje vladaju u ljetnim mjesecima. To su šumska područja u mjesnim zajednicama Mrkotić, Orašje Planje, Džemilić Planje, Raduša, Dobropolje-Mekiš i dijelom Karadaglije. Pojava šumskih požara je evidentna tokom proljetnih i ljetnih mjeseci. Uzimajući prosjek u prethodne tri godine u proljetnim i ljetnim mjesecima evidentira se oko 7-10 šumskih požara, požara niskog rastinja i drugih površina, mjesečno.

Karakteristika industrijske i zanatske djelatnosti je velika raznovrsnost: drvna industrija, tekstilna, kožna, grafička, prerada i galvanizacija plastičnih masa u kojima se koriste velike količine zapaljivih materija. Sve ovo, uz naftne i plinske terminale, veliki broj benzinskih pumpi i pogona za preradu drveta i plastičnih masa, tekstilne i kožne industrije predstavlja visok požarni rizik. Poseban rizik predstavljaju industrijske zone u Jelahu, Bukvi i Rosuljama, kao i trgovački centri. U posljednjih 10 godina jedini veći požar na industrijskim objektima se desio na objektu preduzeća Senty d.o.o u Kraševu sa velikom materijalnom štetom.

Zemljotresi/Potresi. Analizom podataka o potresima koji su se dogodili u prošlosti na području Bosne i Hercegovine (od 1905.godine) vidimo da područje općine Tešanj nije bilo izloženo rušilačkim potresima.

Oluja, grad, mraz. Olujni vjetrovi u posljednje vrijeme nisu česti, relativno kratog su trajanja i zahvataju prevashodno dijelove općine, prvenstveno doline rijeke Usore i Bosne, mada nije isključena oluja koja može zahvatiti cijelo područje općine. Grad je skoro redovan pratilac oluja, te prouzrokuje štete na usjevima i infrastrukturi kao i oluja. Mraz u jesenim, zimskim i ranim proljetnim mjesecima te nanosi štetu na zasadima voća, povrća i plasteničkim zasadima. Najviše pogođena područja su područja Jelah polja, Jevadžija, Šija, Miljanovaca, Piljužića i Bobara.

Nesreće od neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS) i minsko-eksplozivnih sredstava (MES). Prema Planu protivminskog djelovanja za Općinu Tešanj iz 2011. godine sumnjiva površina iznosi 3,0895 km² u kojoj se mogu naći i NUS-a i MES-a. Do sada je ukupno deminirano 1.244.932,30 m² (1,2449 km²). Pored toga deminirana je i površina od 193.190 m² koja nije definisana kroz Plan protivminskog djelovanja, a tiče se kasetne municije. Preostala sumnjiva površina iznosi 1.844.567,70 m² (1,8445 km²), od toga 10.600,33 m² I kategorije, 161.428,05 m² II kategorije i 1.672.539,32 m² III kategorije. U posljednjih 10 godina na području Općine Tešanj nije bilo minoincidenata. Rizične površine su uglavnom locirane između ratnih linija razdvajanja na granicama sa općinama Doboj i Teslić. Područje koje pripada Općini Tešanj od rijeke Usore do granice sa općinom Usora može se reći da je u potpunosti očišćeno od zaostalih minskih površina. Opasnost predstavljaju minirane površine šumskog područja od magistralnog puta u Mrkotiću, pa preko visinskih tačaka Crnog vrha do granice sa općinom Maglaj. To su područja na kojima se vrši eksploatacija šuma i lov.

Kapacitet za zaštitu i spašavanje. Podaci o procjeni rizika od prirodnih i drugih nesreća općine Tešanj (Tabela 44. i 45.) ukazuju na potrebu organizovanja efikasne i pravovremene zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Prema procjeni rizika potrebno je da općina, privredna društva, odnosno pravna lica i mjesne zajednice u skladu sa vlastitom procjenom ugroženosti organizuju slijedeće mjere zaštite i spašavanja: zaštita od poplava, zaštita od klizišta i odrona, zaštita od požara, zaštita od zemljotresa/potresa, zaštita od oluja/grada/mraza i zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS) i minsko-eksplozivnih sredstava (MES).

Sistem civilne zaštite kroz organizovane strukture civilne zaštite broji 293 pripadnika, koji su u značajnoj mjeri obučeni i osposobljeni za izvršavanje zadataka utvrđenih u Planu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. U skladu sa procjenom rizika neophodni organizacijski kapaciteti za zaštitu i spašavanje prema gore utvrđenim mjerama navedeni su u Planu zaštite i spašavanja Općine Tešanj od prirodnih i drugih nesreća. Ključne potrebe sistema zaštite i spašavanja predstavljaju unapređenje opremljenosti struktura za provođenje mjera gašenja požara u industrijskim objektima, spašavanju sa visina i provođenju mjera u akcidentnim situacijama. Pored toga ključne potrebe se odnose i na redovnu popunu i obuku struktura.

Tabela 44. Uticaj potencijalnih rizika na teritoriji općine Tešanj

R/br	Reprezentativni rizici općine Tešanj	Rizici	
		Samo na teritoriji općine Tešanj	Sa potencijalnim uticajem na susjedne općine
1.	Poplave	+	+
2.	Požari	+	+
3.	Zemljotresi	+	+
4.	Bolesti stanovništva	+	+
5.	Hidrometeorološki rizici	+	+
6.	Ugrožavanje životne sredine	+	+
7.	Tehničko-tehnološke nesreće	+	+
8.	Zaštita od mina i NUS-a	+	
9.	Pojava bolesti životinja	+	+
10.	Bolesti biljaka	+	+

Tabela 45. Matrica identifikovanih rizika za općinu Tešanj

Vjerovatnoća	Vrlo visoka vjerov (5)	Prolomi kiše				
	Visoka vjerov (4)		Grad			
	Prosječna vjerov (3)			Olujno nevrijeme/Poplave/S uša		
	Niska vjerov (2)				Velike poplave, mine	
	Vrlo niska vjerov (1)					Zemljotresi
		Beznačajno (1)	Manja šteta (2)	Ozbiljno (3)	Vrlo ozbiljno (4)	Kritično (5)
	Posljedice					

Legenda

■ Vrlo visok rizik
 ■ Visok rizik
 ■ Prosječan/ prihvatljiv rizik
 ■ Nizak rizik
 ■ Vrlo nizak rizik

IV.1.13. Budžet i finansije

IV.1.13.1 Učešće poreskih i neporeskih prihoda u ukupnom budžetu općine

U cilju sagledavanja potencijala Općine u pogledu finansiranja razvojnih projekata i izrade procjene prihoda za naredni srednjoročni period izvršena je analiza ostvarenja prihoda budžeta Općine za period 2012–2016. Godina, prikazana grafikonom 24.).

Radi naglašavanja kapaciteta tekućeg budžeta izdvojene su dvije grupe prihoda koje čine njegovu osnovu. Radi se o grupama poreskih i neporeskih prihoda. One su analizirane po ukupnoj visini ostvarenja i u odnosu na preostali dio budžeta.

U posmatranom periodu je zabilježena stabilnost poreskih i neporeskih prihoda sa konstantnim rastom uz neznatne oscilacije 2013. godine na strani neporeskih, a 2014. godine na strani poreskih prihoda.

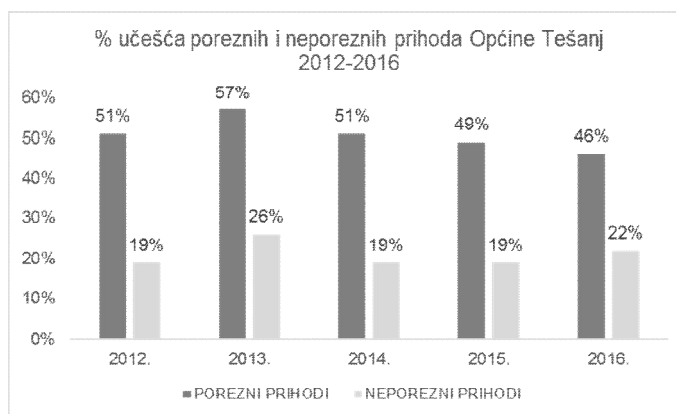
Ostali prihodi su imali značajniji pad tokom 2013. godine, da bi nakon toga bilježili visoki rast. Slično je i sa kretanjem ukupnih prihoda koji prema iskazanoj krivulji imaju najveću sličnost sa ostalim prihodima, korigovano za djelimični rast poreskih i neporeskih prihoda.

Pojačan rast ostalih i ukupnih prihoda je vezan za investicijski period gradnje kanizacionih kolektora koji je praćen grant sredstvima i kreditnim zaduženjem.

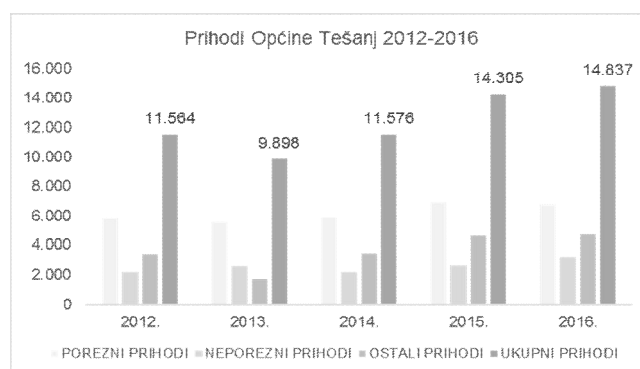
Ostvaren je prosječan godišnji rast svih posmatranih grupa prihoda od 4 do 23%.

Učešće poreskih i neporeskih prihoda u ukupnim prihodima budžeta je iskazano u grafičkom pregledu 25.

Poreski prihodi čine najvažniju grupu općinskih prihoda. Definisani su zakonskom regulativom na nivou Federacije BiH (direktni porezi) i BiH (indirektni porezi). Trend kretanja ovih prihoda se razlikuje te se u analizi može istaći slijedeće:

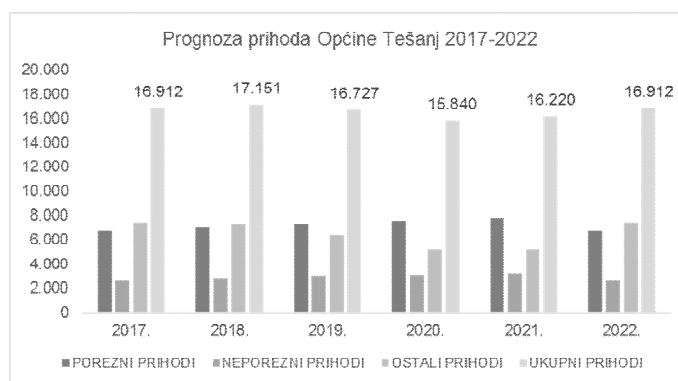
Grafikon 24.

Grafikon 25.

Indirektni porezi, sa porezom na dodanu vrijednost predstavlja najznačajniji izvor općinskog budžeta. Ovi porezi čine i do 40% općinskog budžeta. On sada predstavlja stabilan i institucionalno u potpunosti regulisan prihod koji će i ubuduće predstavljati osnov općinskog budžeta. Ipak, ovi prihodi su u posmatranom periodu imali usporeni rast sa padom u 2016. godini, iako su ukupni prihodi na nivou BiH značajno rasli. Razlog tome je izmjena omjera u raspodjeli i postojeća zakonska regulativa, kojom se ovi prihodi raspoređuju općinama nakon servisiranja vanjskog duga Federacije. Na taj način se ukupna sredstva za raspodjelu umanjuju proporcionalno rastu otplata vanjskog duga Federacije. U narednom periodu, prema projekcijama Federalnog ministarstva finansija i Uprave za indirektno oporezivanje BiH, se očekuje značajniji rast ubranih prihoda od rasta prispijelih obaveza za servisiranje vanjskog duga Federacije bez nove izmjene omjera, te se projicira trend ponovnog rastav ovih prihoda.

Direktni porezi su u posmatranom periodu zabilježili prosječan rast od 8,6%. Do rasta ove grupe prihoda je došlo rastom privrednih aktivnosti na teritoriji Općine. U posmatranom periodu je porastao broj zaposlenih za 32%, uvećan je broj privrednih subjekata, uvećan je promet nepokretnosti za 93%, te su rasli i drugi privredni pokazatelji koji čine osnovu za oporezivanje. U narednom periodu se očekuje dalji rast ove grupe prihoda, kako zbog nastavlja privrednog rsta, tako i zbog najavljene izmjene zakonske regulative.

Grafikon 26.

Neporezni prihodi predstavljaju izvorne prihode

budžeta Općine i oni većim dijelom zavise direktno od aktivnosti organa uprave. Ovi prihodi su u posmatranom periodu rasli u prosjeku za 11,24%. I ova grupa prihoda je rasla usljedrasta privrednih aktivnosti na teritoriji Općine. Privredni rast je uzrokovao i uvećan obim aktivnosti Organa uprave koji je vezan za naplatu općinskih taski i naknada. Trend rastav ovih prihoda je projiciran i za naredni vremenski period, prvenstveno kao odraz privrednog i općeg razvoja lokalne sredine.

Imajući u vidu gore navedenu stabilnost prihoda i utvrđeni konstantni rast, te dostupne makroekonomske pokazatelje za naredni srednjoročni period, očekuje se dalji rast kako poreznih i neporeznih prihoda, tako i ostalih grupa koje su vezane za grantove i dalje investiranje javnih sredstava. Izuzetak čini jedino kreditno zaduženje koje će biti okončano u narednom trogodišnjem periodu.

IV.1.13.2 Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka

Tabela 46. Odnos kapitalnih i administrativnih izdataka budžeta Općine Tešanj 2012-2016

Budžetske pozicije (TKM)	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
1. Podrška projektima drugih izvora i utrošak namjenskih sredstava	345	331	573	2.979	2.867
2. Općinski projekti (novi projekti i nastavak započetih projekata)	1.396	655	731	1.414	1.455
3. Preostala kapitalna ulaganja i grantovi	561	547	644	446	649
Ukupni kapitalni grantovi i izdaci	2.302	1.533	1.948	4.840	4.971
1. Sredstva za plaće i naknade	2.182	2.170	2.239	2.236	2.295
2. Direktni materijalni rashodi organa Uprave	816	798	824	835	957
Ukupni administrativni izdaci	2.998	2.968	3.063	3.071	3.252
Odnos kapitalnih i administrativnih izdataka	0,77	0,52	0,64	1,58	1,53
Odnos u nominalnom iznosu	-696	-1.435	-1.115	1.769	1.719

Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka posmatrano u periodu 2012. do 2016. godine karakterišu ujednačeni ukupni administrativni izdaci na godišnjem nivou od 2013. pa nadalje sa konstantnim rastom do 6% godišnje što je rezultat realnog uvećanja budžeta. S druge strane kretanje kapitalnih investicija u periodu 2012 - 2014. je variralo i bilo u visini 50-70% ukupnih administrativnih izdataka. Budžetske 2015. godine počinje investicija u Projekt prikupljanja, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda na području općine Tešanj tako da 2015. i 2016. godinu karakteriše promjena odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka u korist kapitalnih, te

kapitalni izdaci postaju za 50% veći u odnosu na izdvajanja za administrativne izdatke i taj trend će se nastaviti u manjem ili većem omjeru zavisno od investicije planirane za konkretnu godinu pa sve do njenog okončanja. Ukupan iznos sredstava za kapitalne projekte iz budžeta Općine Tešanj u periodu 2012.-2016. godine iznosi 15.594.000 KM.

IV.1.13.3 Projekcija budžeta 2018-2022

Procjena prihoda i primitaka budžeta Općine za narednih 6 godina (uključujući bazu 2017. godinu) sa prosječnom stopom povećanja od 3,4% za porezne i 5% za neporezne prihode je iskazana u slijedećem tabelarnom pregledu.

Tabela 47. Projekcije budžeta 2018-2022. godine Općine Tešanj

Izvori finansiranja lokalne razvojne strategije (u KM)	Okvirna procjena po godinama					UKUPNO (u KM)
	2018	2019	2020	2021	2022	
Iz budžeta JLS Tešanj	1.800.000	2.205.000	2.300.000	2.420.000	2.540.000	11.265.000
Kreditno zaduženje Općine Tešanj	3.000.000	3.000.000	1.500.000	0	0	7.500.000
Domaće institucije (<i>entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori</i>)	5.559.000	3.600.000	2.500.000	750.000	750.000	13.159.000
Strani izvori (<i>grant/donatorska sredstva</i>)	2.500.000	1.684.000	6.100.000	3.000.000	3.000.000	16.284.000
UKUPNO	12.859.000	10.489.000	12.400.000	7.170.000	6.290.000	48.208.000

Napomena: procjene na bazi postojećih trendova i važećih Zakona, te dostupnosti eksternih izvora – pretkandidatski status.

Tabela 48. Vrste prihoda budžeta 2018-2022. godine Općine Tešanj (% učešće)

Vrsta prihoda, primitka	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Porezni prihodi	40%	41%	44%	48%	48%	47%
Neporezni prihodi	16%	16%	18%	19%	20%	20%

IV.2. Strateško fokusiranje

IV.2.2 SWOT analiza

Na osnovu prikupljenih podataka koji prikazuju trenutno stanje u pojedinim oblastima, odnosno daju osnovu za procjenu lokalnog stanja, urađena je zaključna SWOT analiza. Snage i slabosti predstavljaju interne (unutrašnje) faktore, odnosno internu analizu koja treba da ukaže na to šta su prednosti, a šta nedostaci Općine, dok prijetnje i mogućnosti predstavljaju eksterne (spoljne) faktore, odnosno eksternu analizu koja treba da indentifikuje potencijalne prijetnje razvoju, kao i da ukaže na to šta su šanse, odnosno mogućnosti Općine. Snage i mogućnosti predstavljaju pozitivne, dok slabosti i prijetnje predstavljaju negativne faktore razvoja. Koristeći SWOT analizu u strateškom planiranju razvoja, odnosno identifikujući interne i eksterne faktore koji utiču na razvoj općine Tešanj postiže se bolje iskorištenje snaga, povećava realizacija mogućnosti, smanjuje uticaj prijetnji i otklanjanju slabosti.

SWOT analiza je rezultat zajedničkih napora općinskog razvojnog tima, partnerske grupe i uprave, kao i svih zainteresovanih građana.

Tabela 49. SWOT analiza općine Tešanj 2017

INTERNO OKRUŽENJE	
SNAGE	SLABOSTI
povoljne geografske, reljefne i klimatske karakteristike; Dobro razvijena lokalna putna mreža na općini; Prirodni resursi: mineralne vode, zemljište, vegetacija ljekovitog	Nepostojanje boniteta poljoprivrednog zemljišta; Zaostala minska polja i NUS; Konzracija učenika na jednom mjestu (SŠC), neadekvatan

<p>i drugog bilja;</p> <p>Postojeća prostorno-planska dokumentacija i dio provedbenih planova razvoja, kao i određene površine posebne namjene;</p> <p>Ravnomjerno raspoređeni objekti škola na području općine;</p> <p>Relativno veliki izbor i raznovrsnost zanimanja u srednjim školama i Centar za obrazovanje odraslih;</p> <p>Izgrađenost zdravstvenih objekata, bolnički kapaciteti i mreža lokalnih ambulanti, kao i kvalificiran medicinski kadar;</p> <p>Stalna i stabilna podrška općine u finansiranju sportskih kolektiva i značajni uspjesi u određenim granama sporta uključujući i školska sportska takmičenja;</p> <p>Relativno velika izdvajanja za obrazovanje, kulturu i socijalnu zaštitu na nivou općine, te institucionalna uređenost u ovim oblastima;</p> <p>Kulturna povijest i zaštićen dio kulturno-historijskog naslijeđa;</p> <p>Kontinuitet u finansiranju udruženja iz Budžeta općine i sistemsko finansiranje udruženja putem projekata;</p> <p>Interes građana i finansijsko učešće u realizaciji projekata;</p> <p>Strateški pristup u planiranju razvoja zajednice;</p> <p>Ostvaren kontinuitet kapitalnih ulaganja u infrastrukturu;</p> <p>Opća ekspanzija gradnje na većem području općine;</p> <p>Solidno razvijena autoindustrija, strani kapital djelimično prisutan;</p> <p>Raznovrsna industrija i veliki broj izvoznika sa konkurentnom radnom snagom;</p> <p>Velika koncentracija stanovništva – gustina naseljenosti;</p> <p>Jako privatno poduzetništvo i izražen interes za razvoj malih i srednjih preduzeća;</p> <p>Zemljišni resursi za razvoj poljoprivrede (tradicija i radna snaga);</p> <p>Koncentracija privrednih i servisnih usluga (banke, osiguravajuća društva, carina...)</p> <p>Agencija za razvoj (TRA);</p> <p>Formiranje novih privrednih zona;</p> <p>Planska rješenja u budućem koridoru 5-C;</p> <p>Stipendiranja studenata;</p> <p>Efikasna lokalna administracija;</p> <p>Organizacijska kultura.</p>	<p>objekat O.Š. "09. septembar", Medakovo;</p> <p>Neefikasan sistem zdravstvene zaštite;</p> <p>Mali broj stručnih trenera i veći broj istih sportskih kolektiva;</p> <p>Nedostatak sportskih terena za određene sportove (plivanje, atletika, ...);</p> <p>Nedostatak dovoljnih izvora finansiranja za rad sportskih klubova,</p> <p>Nedovoljna koordinacija humanitarnih organizacija i adekvatnijeg prepoznavanja socijalnih potreba stanovništva koji su izvan institucionalnog socijalnog staranja;</p> <p>Ključni infrastrukturni problemi kao refleksija brzog razvoja;</p> <p>Uslovljenost razvoja infrastrukture na lokalnom nivou prenesenom nadležnošću i sredstvima na više nivoe vlasti;</p> <p>Složena procedura rješavanja imovinsko-pravnih odnosa za projekte općeg interesa;</p> <p>Dugo vrijeme izdavanja potrebnih odobrenja za gradnju zbog složenosti procesa</p> <p>Neriješeno pitanje državne imovine u BiH;</p> <p>Usitnjenost posjeda u području poljoprivrednog zemljišta;</p> <p>Niska prosječna primanja zaposlenih</p> <p>Odliv kadrova i nizak prirodni priraštaj stanovništva;</p> <p>Nedostatak radne snage određenih kvalifikacija;</p> <p>Niska prosječna obrazovna struktura stanovništva;</p> <p>Socijalne potrebe koje nisu obuhvaćene Zakonom o socijalnoj zaštiti;</p> <p>Nedostatak prerađivačkih kapaciteta za poljoprivredne proizvode ili adekvatnog otkupa;</p> <p>Nelegalne poslovne aktivnosti (rad bez odobrenja, nelegalno angažovanje radnika, nelegalan promet roba i usluga);</p> <p>Nedovoljna iskorištenost turističkih potencijala.</p> <p>Nepotpunost turističke ponude;</p> <p>Nepotpunost u primjeni prostorno-planskih dokumenata i materijalnih propisa iz oblasti nadzora;</p> <p>Nizak stepen moralnih i etičkih normi ponašnja (delikvencija, narkomanija, kladionice, nasilje u porodici, neizgrađen odnos poslodavaca i radnika);</p> <p>Neadekvatan objekat CSR;</p> <p>Mali broj stručnih radnika u CSR;</p> <p>Položaj lokalne samouprave (zakon);</p> <p>Ograničeni prirodni resursi (pitka voda, šuma);</p> <p>Dostupnost lokacija za investiranje.</p>
---	---

EKSTERNO OKRUŽENJE	
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Bolja saobraćajna povezanost – gradnja koridora 5-C;</p> <p>Poboljšanje hidrografske situacije: sadnja šuma, regulacija vodotoka;</p> <p>Bolja iskorištenost poljoprivrednog zemljišta;</p> <p>Stalno podizanje svijesti građana o značaju okoliša;</p> <p>Veća uključenost mladih u društveni život;</p> <p>Kontinuirano obrazovanje odraslih;</p> <p>Proširenje usluga zdravstvene zaštite u zdravstvu;</p> <p>Prirodni resursi za banjsko liječenje i rehabilitaciju;</p> <p>Dalji razvoj sporta i uspostavljanje bolje sprege svih sportskih klubova;</p> <p>Jedinstven mehanizam izdvajanja sredstava za socijalnu zaštitu;</p> <p>Kulturno-historijsko naslijeđe i kulturna tradicija i kao turistički resurs;</p> <p>Nastaviti prenošenje javnih ovlasti na udruženja;</p> <p>Veći kapacitet nevladinih organizacija i dodatna edukacija;</p> <p>Vanjski izvori finansiranja;</p> <p>Povećati efikasnost upravljanja prostorom;</p> <p>Efikasna javna uprava;</p>	<p>Neizvjesno vrijeme izgradnje koridora 5-C;</p> <p>Nestabilna politička situacija u BiH;</p> <p>Globalne klimatske promjene;</p> <p>Prirodne nepogode i klizišta;</p> <p>Stalni novi izazovi savremenog društva;</p> <p>Duga zakonska procedura donošenja i izmjena određenih prostorno-planskih dokumenata;</p> <p>Udaljenost općine od administrativnog središta Kantona;</p> <p>Neefikasna i neefektivna koordinacija unutar različitih nivoa vlasti;</p> <p>Udaljenost kantonalne bolnice;</p> <p>Izostanak (su)finansiranja javnih funkcija i projekata sa viših nivoa vlasti;</p> <p>Svjetska ekonomska i politička dešavanja.</p> <p>Zagađivanje rijeke Usore (Dević,...)</p> <p>Stanari (TE), Maglaj (Natron)</p> <p>Koridor VC</p> <p>Blizina entitetske linije i razvijena putna mreža (sigurnost)</p> <p>Porast socijalnih nejednakosti</p>

Specijalizacija privrede; Razvoj obrazovnih ustanova u skladu s potrebama privrede i mogućeg razvoja tehnoloških parkova; Podrška preduzećima u prepoznavanju i otklanjanju kriznih situacija; Saradnja sa općinama izvan BiH. Potencijal ljudi u dijaspori	Sporost u pristupanju EU i NATO
---	---------------------------------

Tabela 50. SWOT aekstrakt naliza općine Tešanj 2017

Snage	Slabosti
1. Automobilaska proizvodnja (Metaloprerađivačka industrija) 2. Infrastruktura (poslovna, putna, telekomunikacije, elektro) 3. Ravnomjerna razvijenost područja 4. Lokalna investiciona sposobnost 5. Položaj u odnosu na tržišta u okruženju 6. Poduzetnost stanovništva (znanja, vjestine, poduzatnost) 7. Kulturno-historijsko nasljeđe 8. Ekološka svijest stanovništva 9. Privrženost zajednici	1. Ograničene slobodne površine za dugoročni razvoj 2. Visok procenat učešća niskoakumulativnih grana privrede 3. Neriješena odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda 4. Nedovoljne količine vode postojećeg vodoizvorišta za proširenje mreže 5. Nizak prirodni prirastaj stanovništva 6. Moralne i etičke norme ponašanja ((delikvencija, narkomanija, kladionice, nasilje u porodici, neizgrađen odnos poslodavaca i radnika)
Prilike	Prijetnje
1. Prolazak koridora Vc 2. Razvoj turističke ponude 3. Nove investicije 4. Dalji razvoj civilnog društva 5. Regionalno povezivanje (općine u okruženju)	1. Politička nestabilnost BiH 2. Položaj lokalne samouprave (zakon) 3. Neefikasna administracija na višim nivoima 4. Klimatske promjene i prirodne nepogode (klizišta, poplave) 5. Globalna nestabilnost

IV.2.3 Strateški fokusi

Uspješnost razvoja Općine Tešanj će se mjeriti sposobnošću da se prevladaju uočene slabosti i prijetnje bržem rastu, ali isto tako i da se iskoriste razvojni potencijali koji nesumnjivo postoje. Polazeći od činjenice da postoji uspostavljena čvrsta saradnja i partnerstvo svih relevantnih aktera, te pretpostavke da će se ona dalje razvijati, predložena su sljedeća strateška i dugoročna opredjeljenja Općine Tešanj, odnosno strateški fokusi:

Strateški fokus 1. *Povećanje stope zaposlenosti baziranog na razvoju privrede i poljoprivrede kroz korištenje lokalnih resursa, izgradnji poslovnih zona, tehnološkom jačanju i povećanju angažovanja obrazovanog i stručno-osposobljenog radno aktivnog stanovništva.*

Kao što je uočeno iz socioekonomske analize, Općina Tešanj raspolaže sa značajnim potencijalima za dalji rast i razvoj. Iako zvanični podaci nezaposlenosti ukazuju na značajan broj nezaposlenih osoba zbog sistemskih slabosti, slika stvarnosti je nešto drugačija. Privrednici već sada teško dolaze do specifičnih zanimanja (neka tehnička zanimanja, zanimanja koja nemaju tradiciju na području općine Tešanj, menadžerske kompetencije). Stoga je interakcija srednjih škola i privrede, uz aktivno učešće Centra za obrazovanje odraslih prioritetno važno za obezbjeđenje adekvatne radne snage u narednim godinama. Unapređenje portfolija lokalne privrede, veće učešće visokoakumulativnih djelatnosti treba podržati tehnološkim razvojem. Nastavak izgradnje poslovne infrastrukture će ostati kontinuitet lokalnih aktivnosti, kao i unapređenje upravljanja već postojećim poslovnim zonama.

Strateški fokus 2. *Dostupnost i kvalitet pružanja javnih usluga kroz unapređenje i izgradnju društvene infrastrukture uz stalnu borbu protiv korupcije, diskriminacije i privilegija i izgradnja zdrave porodice uz ravnomjerni razvoj urbanih i ruralnih područja općine Tešanj.*

Usmjerenost na razvoj infrastrukture u ruralnim područjima (cestovne, vodovodne, ulične rasvjete) u prethodnom periodu pokazala se opravdanim u dijelu zadržavanja stanovništva u ruralnim područjima koje je danas nosilac ruralnog razvoja. Opredijeljena za uravnotežen razvoj urbanih i ruralnih područja općine Tešanj će u narednom periodu nastaviti sa osavremenjavanjem postojećeg sadržaja obrazovnih, zdravstvenih, kulturnih i sportskih institucija te učiniti dodatne napore za izgradnju nedostajućih sadržaja društvene infrastrukture primjerenih nivou razvijenosti općine u periodu implementacije razvojne strategije. Općina Tešanj, svjesna

opasnosti od korupcije, diskriminacije i privilegija te važnosti zdrave porodice, će izgrađivati društvene mehanizme usmjerene na spriječavanje korupcije, diskriminacije i privilegija te izgradnji zdrave porodice.

Strateški fokus 3. *Modernizacija postojeće i izgradnja nove javne infrastrukture, vodovoda, kanalizacije, zaštite voda i vodotoka, toplifikacije, zbrinjavanja krutog opada, zaštite okoliša a sve u skladu sa konceptom dugoročno održivog razvoja.*

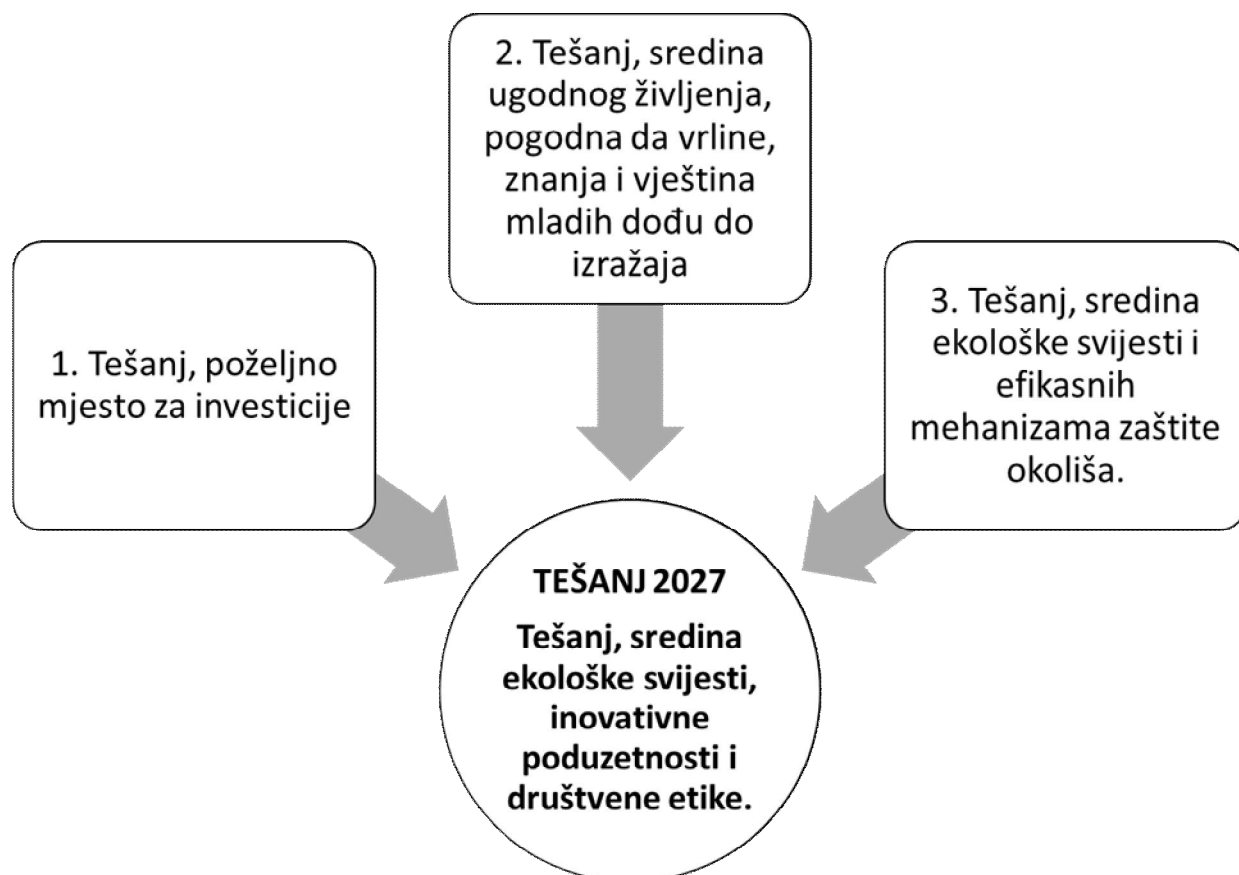
Općina Tešanj će nastaviti realizaciju započetog projekta izgradnje savremenog postrojenja za tretman otpadnih voda, izgradnje kanalizacione mreže i i vodovodne mreže uz dodatne količine vode na vodoizvoru. U isto vrijeme je potrebno započeti sa sa novim projektom toplifikacije urbanih područja. Zbrinjavanje čvrstog otpada će se dinamizirati i podići stepen domaćinstava koji su uključeni u prikupljanje otpada kako bi se smanjili negativni uticaji na zemlju i vodu. Nastavit će se stalni monitoring nad kvalitetom vode, zemlje i zraka i poduzimati odgovarajuće mjere za smanjenje stepena zagađenosti. Potrebno je intenzivirati aktivnosti na upravljanju energijom uključujući izradu baze podataka i donošenje plana energetske efikasnosti. Jačanje kapaciteta lokalne zajednice da odgovori na rizike od prirodnih i drugih opasnosti uključuje: izgradnju i uređenje komunalne infrastrukture, uređenje vodotoka i obaloutvrda, kao i jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta Civilne zaštite i spašavanja za prevenciju.

IV.2.4 Vizija i strateški ciljevi razvoja

IV.2.4.1 Vizija

Vizija razvoja strategije predstavlja težnju, dugoročnu namjeru, pravac djelovanja i poželjno stanje u budućnosti Općine Tešanj. Osnovu vizije razvoja nalazimo u dosadašnjim razvojnim dokumentima Općine Tešanj, strateškim fokusima temeljenim na SWOT analizi, konstatovani potrebnim mjerama na radionicama ORT-a tokom procesa izrade Strategije. U tom smislu, vizija razvoja općine Tešanj 2027 se definiše kao:

Tešanj, sredina ekološke svijesti, inovativne poduzetnosti i društvene etike.

Grafikon 30.

Općina Tešanj je od 2006. godine imala viziju: *Tešanj, sredina ekološke svijesti, čistoće i reda* te postigla značajan napredak na tom putu, uz dinamičan ekonomski razvoj, razvoj lokalnih institucija i učešće građana. Na tim osnovama, nova vizija treba da bude motiv i izazov za novi iskorak kako bi općina Tešanj ostala primjer dobre prakse u okvirima Bosne i Hercegovine. To podrazumijeva nastavak dosadašnjeg pristupa u području razvijanja ekološke svijesti sa projektima zaštite vodnih resursa, zraka i zemlje. Lokalna poduzetnost je prepoznatljiva snaga općine Tešanj u Bosni i Hercegovini, i dobra je osnova za iskorak ka inovativnosti u skladu sa novim okolnostima i zahtjevima okruženja. Snažna ekonomija olakšava život u lokalnoj zajednici, ali snažna ekonomija sama po sebi ne čini zajednicu snažnom. Društvena etika koja će efirmisati ono što je ispravno i prepoznati ono što je pogrešno, koja će biti na strani slabih i nemoćnih a ne na strani bogatih i jakih, koja će osigurati da se svačije pravo poštuje daje snagu zajednici.

IV.2.4.2 Strateški ciljevi

Strateški ciljevi su ciljevi najvišeg nivoa koji utječe na sveukupni pravac razvoja zajednice i predstavljaju jasan smjer kretanja u dugoročnom razdoblju. Strateška platforma razvoja Općine Tešanj temelji se na tri strateška fokusa, koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomskog i društvenog razvoja (sa posebnim naglaskom na mlade) te zaštite okoliša i razvoja infrastrukture.

Na osnovu strateških fokusa, izvedeni su sljedeći strateški ciljevi razvoja:

Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije

Definisani indikatori za mjerenje strateškog cilja uključuju:

- Broj poslovnih subjekata 2022. na području općine Tešanj u odnosu na 2017. godinu
> 5% do 2022. u odnosu na 2017.
- Bruto društveni proizvod 2022. u odnosu na 2017. godinu
>5% do 2022. u odnosu na 2017. godinu
- Rast broja uposlenih/godišnje na području općine Tešanj
> 3,5 %/godišnje u odnosu na 2017. godinu

Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještina mladih dođu do izražaja

Definisani indikatori za mjerenje strateškog cilja uključuju:

Rast zadovoljstva građana lokalnom upravom, administrativnim uslugama i infrastrukturom.

- Rast zadovoljstva građana lokalnom upravom, administrativnim uslugama i infrastrukturom.
Indikator: rast 2%/godišnje.
- „BEZ korupcije“ u svim sferama društvenog života 2022. godine
Indikator: Pozitivan trend po uspostavljenoj listi mjerenja od 2018. godine
- Pozitivan učinak migracija mladih.
Indikator: Broj mladih koji ostanu ili dosele u Tešanj/Broj mladih koji napuste Tešanj >1 u periodu 2018-2022.

Bosna i Hercegovina kao država i bosanskohercegovačko društvo prolazi velike izazove i podložno je korupciji, diskriminaciji i privilegijama ali i delikvenciji, narkomaniji, kladionicama, nasilju u porodici, nezdravom odnosu poslodavaca i radnika, drogi, alkoholu, krađi. U takvom ambijentu nema ugodnog života za stanovnike.

Općina Tešanj je po mnogo čemu drugačija od prosječnog ambijenta, pa i u ovom području. Ipak, treba izgraditi društvene mehanizme koji će ova pitanja učiniti transparentnim, imati aktivnosti koji potiču sve društvene faktore na izgradnju zdravog društva, prije svega mladih. Uz to, stalna izgradnja i unapređenje materijalne infrastrukture olakšava organizaciju ukupnog života i kreira ambijent ugodnog življenja.

Strateški cilj 3: Tešanj sredina ekološke svijesti, zaštite okoliša i iskorištenja vodnih resursa.

Definisani indikatori za mjerenje strateškog cilja uključuju:

Smanjenje zagađenosti vazduha, zemljišta i vode.

Indikatori:

- ➔ Smanjenje zagađenosti vazduha, zemljišta i vode do 2022. u odnosu na 2017.

zrak: pad 2%/godišnje

voda: pad 3%/godišnje

zemlja: pad 3%/godišnje

- ➔ Iskorištenost energije

Povećanje iskorištenosti energije iz alternativnih izvora za 3%/godišnje u periodu 2018-2022.

- ➔ Smanjenje gubitaka vode u vodovodnoj mreži

Smanjenje gubitaka u vodovodnoj mreži za 5% (1%/godišnje) u periodu 2018-2022.

Globalne okolnosti u kojima živimo i način života ugrožavaju temeljne pretpostavke zdravlja ljudi i života budućih generacija. Potrebno je imati stalne aktivnosti koje vode smanjenju negativnih uticaja kako glavnog vodotoka i izvora vodosnabdijevanja na području općine Tešanj, rijeke Usore tako i drugih vodnih resursa zbrinjavanjem otpada i izgradnjom kanalizacije. Na isti način treba spriječiti zagađenje zemljišta ali i utvrditi kakve je uticaj polutanata koji strujanjem vjetra dolaze na područje općine Tešanj. Zaustaviti negativan trend i smanjiti uticaj polutanata koji se emituju na području općine Tešanj iz raznih izvora, prije svega zagrijavanjem individualnih domaćinstva i industrijskih kapaciteta.

V. Sektorski razvojni planovi

V.1 Usklađenost , komplementarnost i međusobni uticaj sektorskih planova

Prilikom izrade sektorskih razvojnih planova vodilo se računa o međusobnoj komplementarnosti. Elementi sektorskog plana ekonomskog razvoja usklađeni su sa principima zaštite životne sredine i svakako će imati utjecaj i na društveni razvoj općine. Jačanjem poduzetničke infrastrukture se istovremeno unapređuje i društvena infrastruktura lokalne zajednice, a jačanjem kapaciteta lokalnih poljoprivrednih proizvođača se očekuje uposlenost jednog dijela stanovništva općine Tešanj što će imati pozitivan efekat i na društveni razvoj općine u cjelini.

Strateške intervencije definisane u sektoru društvenog razvoja općine se prvenstveno odnose na uravnotežen razvoj društvene i komunalne infrastrukture u urbanim i ruralnim dijelovima općine te unapređenje položaja socijalno osjetljivih kategorija. Unapređenje komunalne infrastrukture pogoduje jačanju poslovne atraktivnosti općine alii zaštiti životne sredine. Fokus grupa unutar društvenog sektora su mladi, jer je to najvitalnija snaga lokalne zajednice za njenu budućnost. Nadalje, održanjem i daljim unapređenjem efikasne lokalne uprave i namicanje sredstava iz eksternih izvora imaju podjednak utjecaj na implementaciju sva tri sektorska razvojna plana.

Sektor zaštite okoliša predviđa strateške intervencije čija realizacija ima pozitivan utjecaj na kvalitet života svih građana, posebno u aspektu zdravstvene zaštite, ali i na stanje komunalne infrastrukture. Osnovni projekat u sektoru zaštite okoliša jeste nastavka projekta zbrinjavanja otpadnih voda, rekonstrukcija deponije čvrstog otpada i toplifikacija.

V.2 Plan lokalnog ekonomskog razvoja

V.2.1 Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Općinski razvojni tim za sektor ekonomije razmotrio je trenutno stanje privrede na području općine koristeći se raspoloživim podacima iz SEA, strateškim ciljem koji im je postavljen strateškim fokusom za dalji industrijski rast, ustanovio slijedeće ciljeve razvoja općine Tešanj za period 2018.-2022. godina:

Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja

Privući domaće i strane investitore uređenom poslovnom infrastrukturom.

Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj.

Općinski razvojni tim za sektor ekonomije zaključio je da je privreda općine Tešanj u odnosu na prosjek Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i ZE-DO kantona značajno razvijena, ali da je to dosta daleko od prosjeka okruženja, a naročito prosjeka Evropske Unije. S tim u vezi u narednom periodu bilo bi neophodno omogućiti dalji napredak i razvoj kompanije koje već posluju na području općine kao i osnivanje i razvoj novih kompanije te podsticati domaći i strane investicije. Kako bismo to omogućili neophodni su nam resursi, a prije svega radna snaga, izvori snabdijevanja sirovinama (dobavljači), električna energija, voda, kao i infrastruktura.

Obzirom da se općina Tešanje našla na veoma niskoj poziciji kada je u pitanju prosječna plaća i Federaciji BiH, a s druge strane nedostaje radnika određenih profila i zanimanja, sektorski razvojni tim je zaključio da je u budućnosti potrebno raditi na promociji općine kao atraktivnog područja za rad i zapošljavanje te privlačenju potencijalnih radnika iz susjednih općina: Doboj Jug, Doboj, Teslić i Maglaj. Pored toga tim smatra da je potrebna podsticati razvoje sektora u kojim se generišu visoke dodatne vrijednosti kako bi kompanije bili u prilici da generišu veće profite što bi dovelo do povećanja prosječne plaće zaposlenika te poboljšanja životnog standarda stanovništva.

Poseban fokus treba biti na privlačenju, zapošljavanju i zadržavanju mladih, obrazovanih, stručnih i kvalifikovanih kadrova koji su u stanju da preuzmu i nose budući razvoj općine kao što su menadžeri, inženjeri, ekonomski stručnjaci, kvalifikovani radnici, ali i ljekari, prosvjetni radnici, sportski radnici odnosno zaposlenici u društvenom sektoru.

Tabela 51. Pregled sektorskih ciljeva, očekivanih ishoda i indikatora

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
1.1 Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja	<p>Rast proizvodnje +5 %/godišnje u periodu 2018-2022.</p> <p>Rast broja zaposlenih u poljoprivredi +15 %/godišnje u periodu 2018-2022.</p> <p>Rast investicija +5%/godišnje u periodu 2018-2022.</p> <p>Iznos investicija u firmama sa naprednim tehnologijama veći za 10% do 2022. godine u odnosu na 2017. godinu</p>	<p>Rast proizvodnje/godišnje</p> <p>Rast broja zaposlenih (u poljoprivredi)/godišnje</p> <p>Rast investicija/godišnje</p> <p>Iznos investicija u firmama sa naprednim tehnologijama</p>

1.2 Privući domaće i strane investitore uređenom poslovnom infrastrukturom.	Više od 50% novoosnovanih preduzeća locirano u poslovnim zonama 2022. u odnosu na 2017. >90% konačnog uređenja poslovnih zona do 2022.	Broj novoosnovanih preduzeća lociranih u poslovnim zonama Infrastrukturni stepen uređenja postojećih poslovnih zona Bukva i Glinište (sa Ciglanom) (putna infrastruktura, energetska, kanalizaciona, vodna, telekomunikaciona)
1.3 Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj.	Koeficijent migracija >0,5% u periodu 2018-2022. Broj zaposlenih /broj maturanata (u okviru iste kvalifikacije) >50% 2022. godine u odnosu na 2017. Povećan broj prekvalifikacija mladih za deficitarne kadrove za 20% u periodu 2018-2022.	Koeficijent migracija stanovništva (broj doseljenih / broj iseljenih lica x 100%) Broj zaposlenih /broj maturanata Broj prekvalifikacija mladih za deficitarne kadrove

V.2.2 Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Prilikom izrade sektorskih planova razvoja razmatrane su strategije, planovi i zakoni na višim nivoima koji direktno ili indirektno mogu utjecati ili utječu na razvoj lokalne zajednice. Sektorski ciljevi mladih su povezani sa pripadajućim elementima definisanim u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2010-2020 godina.

Sektorski ciljevi sektora ekonomije općine Tešanj “**Tešanj, poželjno mjesto za investicije**” je u potpunosti u skladu sa ciljevima i mjerama iz Prostornog plana općine Tešanj, Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona, Federacije BiH i Bosne i Hercegovine.

V.2.3 Inicijative međuopćinske saradnje

Fokusi međuopćinske saradnje u oblasti društvenog razvoja će biti na regionalnoj saradnji jačanja prijateljskog poslovnog okruženja sa općinama Žepče i Teslić (projekat BEAR iz prethodnog perioda). Isto tako u organizaciji sajma privrede razvijati saradnju sa susjednim općinama, posebno s Gračanicom u kojoj se takođe održava godišnja sajamska manifestacija.

V.2.4 Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana ekonomskog razvoja općine Tešanj definisano je 19 projekata i mjera grupisanih u 3 programa.

Tabela 32. Pregled programa, projekata i mjera za realizaciju plana ekonomskog razvoja

PROGRAM	MJERA/PROJEKAT
1.1.1 Razvoj sektora ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima i razvijenim lancem snabdijevanja	1.1.1.1 Osnivanje tehnološkog centra
	1.1.1.2 Podrška razvoja start up ideja mladih (promjena kriterija za dodjeljivanje budžetskih sredstava za pokretanje biznisa)
	1.1.1.3 Izmjena i unaprijeđenje odluke o dodjeljivanju zemljišta investitorima
	1.1.1.4 Osnivanje moderne otkupne stanica za poljoprivredne proizvode
	1.1.1.5 Projekat promocije tehničke kulture kod učenika osnovnih i srednjih škola
	1.1.1.6 Usmjeravanje potsticaja za poljoprivredu proizvođačima koji imaju kooperantske odnose sa proizvođačima finalnih proizvoda, odnosno onima koji imaju osiguran plasman poljoprivrednih proizvoda

	1.1.1.7 Podsticaji za kultivaciju zapuštenog (ili miniranog) u obradivo zemljište
1.2.1 Razvoj poslovne infrastrukture	1.2.2.1 Završavanje opremanja poslovnih zona sa infrastrukturnim sadržajem
	1.2.2.2 Izgradnja 110KVTS stanice Jelah
	1.2.2.3 Izgradnja dalekovoda Tešanj-Jelah
	1.2.2.4 Rekonstrukcija lokalnog puta Bukva-Medakovo-Tešanjka i regionalnog puta Tešanj-Jelah
	1.2.2.5 Izrada mobilne aplikacije za praćenje infrastrukturnih dešavanja na područjima industrijskih zona
	1.2.2.6 Kreiranje modela upravljanja industrijskim zonama
	1.2.2.7 Rješavanje priključka industrijskih zona Ciglane i Glinište na magistralni i regionalni put
	1.2.2.8 Izgradnja nove poslovne zone
	1.2.2.9 Izrada regulacionog plana za izgrađenu poslovnu zonu Ljetinić
1.3.1. Razvoj ljudskih resursa	1.3.1.1. Unaprijediti saradnju privrednog sektora i srednjih škola
	1.3.1.2. Izmjena kriterija za stipendiranje studenata s naglaskom na deficitarna zanimanja, zanimanja od interesa za privredu i talentovane studente i izbjegavanje hiperprodukcije kadrova
	1.3.1.3. Promocija etičkog odnosa poslodavaca i radnika

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana društvenog razvoja su: 13.612.000 KM.

V.3 Plan lokalnog društvenog razvoja

V.3.1 Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Općinski razvojni tim za društveni sektor razmotrio je trenutno stanje društvenog sektora na području općine te koristeći se raspoloživim podacima iz SEA, strateškim ciljem koji im je postavljen te strateškim fokusom na mlade, te ustanovio slijedeće ciljeve razvoja općine Tešanj za period 2018.-2022. godina:

Unaprijediti javnu infrastrukturu, uz ravnomjeran razvoj ruralnih i urbanih područja.

Kreirati poticaje za razvijanje (atmosfera) društvenog aktivizma

Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti.

Dodatni ciljevi za društvenu fokus grupu MLADI

Provođenje mjera zapošljavanja, poduzetništva i društvenog aktivizma (angažovanja) mladih, uvođenjem podsticajnih i stručnih mjera i servisa

Unaprijeđenje kvaliteta života mladih kroz poboljšanje usluga iz oblasti obrazovanja, sporta i kulture

Općinski razvojni tim za društveni sektor zaključio je da je stanje društvene infrastrukture općine Tešanj u odnosu na prosjek Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i ZE-DO kantona konkurentna, ali da je to dosta daleko od prosjeka okruženja, a naročito prosjeka Evropske Unije. S tim u vezi u narednom periodu bilo bi neophodno omogućiti dalji napredak i razvoj društvene infrastrukture na području općine.

Sektorski ciljevi društvenog sektora podržavaju dostizanje strateškog cilja: “Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještina mladih dođu do izražaja”.

Tabela 43. Sektorski ciljevi/Očekivani ishodi/Indikatori

Sektorski cilj	Očekivani ishodi	Indikatori
2.1 Unaprijediti javnu infrastrukturu, uz ravnomjeran razvoj ruralnih i urbanih područja.	<ul style="list-style-type: none"> - 30% stanovnika općine Tešanj će imati bližu dostupnost javnoj infrastrukturi 2022. u odnosu na 2017. - Povećanje zadovoljstva korisnika zdravstvenih usluga u općini Tešanj za 5% do kraja 2022. u odnosu na 2017. - Povećan broj građana koji su uključeni u sportske aktivnosti za 10% do kraja 2022. u odnosu na 2017. - Stepen zadovoljstva građana uslugama u oblasti kulture povećan za 10% do kraja 2022. u odnosu na 2017. - Stepen zadovoljstva korisnika uslugama socijalne zaštite povećan za 10% do kraja 2022. godine u odnosu na 2017. - Brži protok saobraćaja za 10% 2022. godine u odnosu na 2017. (na M-17 i R474, magistralni i regionalni put) - 10% veći stepen zadovoljstva građana uređenjem gradskog jezgra 2022. u odnosu na 2017. - 10% veći stepen zadovoljstva građana brzinom usluge općinske administracije 2022. u odnosu na 2017. - Bez stradalih od mina do 2022 	<ul style="list-style-type: none"> - Bliža dostupnost stanovništvu javnoj infrastrukturi i povećanje njenog kapaciteta - Zadovoljstvo korisnika zdravstvenih usluga - Broj građana uključenih u sportske aktivnosti - Stepen zadovoljstva građana uslugama u oblasti kulture - Zadovoljstvo korisnika uslugama socijalne zaštite - Protok saobraćaja - Zadovoljstvo građana brzinom usluge općinske administracije - Broj nastradalih od mina
2.2 Kreirati poticaje za razvijanje (atmosfera) društvenog aktivizma	<ul style="list-style-type: none"> - >5%/godišnje rast zadovoljstva građana uslugama javnih ustanova u periodu 2018-2022. - povećanje svijesti stanovništva o kult-hist naslijeđu 3%/godišnje u periodu 2018-2022. - pozitivan trend posjetama kult. manifestacija u rural sredinama min. 5% u periodu 2018-2022. - povećanje svijesti stanovništva o važnosti sporta za 5% u periodu 2018-2022. - 100 novih članova/godišnje Opće biblioteke Tešanj do 2022. u odnosu na 2017. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstva građana uslugama javnih ustanova općine Tešanj - Nivo svijesti građana prema kulturno-historijskom i arheološkom naslijeđu - Broj posjeta manifestacijama - Svijest stanovnika općine Tešanj o važnosti sporta - Broj članova Opće biblioteke
2.3 Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti.	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje etičke svijesti za 20 % do 2022 u odnosu na 2017. (mjereno anketom) - Negativan trend broja delikvenata 2%/godišnje u periodu 2018-2022. - Zaposlenih 5 soc osj osoba/godišnje u periodu 2018-2022. - min. 50 djece izložene nasilju kojima je pružena pomoć/godišnje u periodu 2018-2022. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stepen etičke svijesti - Broj delikvenata - Broj zaposlenih soc osjetljivih osoba - Broj djece izložene nasilju u porodici kojima je pružena pomoć
MLADI		

2.4 Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih.	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjenje vremena trajanja od završetka obrazovanja do prvog zaposlenja mladih 4% godišnje (20% u periodu 2018-2022.) - Povećavanje broja lica sa odrađenim pripravničkim stažom i stručnim osposobljavanjem za 10% do 2022. u odnosu na 2017. - Povećan broj mladih aktivnih kroz postojeće NVO za 20% do 2022. u odnosu na 2017. - Pozitivan trend odobrenih projekata za mlade (min 1 projekat/godišnje više u odnosu na prethodnu godinu) u periodu 2018-2022. - Povećan broj kvalifikacija mladih za spec zanimanja 10% do 2022. u odnosu na 2017. - Broj aktivnih mladih kroz sportska uduženja povećan za 10% do 2022. u odnosu na 2017. - Broj aktivnih mladih uključenih u kulturne aktivnosti povećan za 10% do 2022. u odnosu na 2017. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijeme prosječnog vremena trajanja do prvog zaposlenja - Broj lica sa odr pripr stažom (korisnika) - Broj aktivista u NVO - Broj odobrenih -projekata - Broj kvalifikacija - Broj članova sportskih kolektiva - Broj mladih uklj u kult aktivnosti
2.5 Unaprijediti kvalitet života mladih u oblasti obrazovanja, sporta i kulture.	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati zadovoljstvo mladih sadržajima za mlade u Općini do 2022. za 30% 	<ul style="list-style-type: none"> - Stepen zadovoljstva mladih sadržajima za mlade

V.3.2 Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

Prilikom izrade sektorskih planova razvoja razmatrane su strategije, planovi i zakoni na višim nivoima koji direktno ili indirektno mogu utjecati ili utječu na razvoj lokalne zajednice. Sektorski ciljevi mladih su povezani sa pripadajućim elementima definisanim u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona te usklađenost sa Prostornim planom općine Tešanj.

Dodatni ciljevi mladih općine Tešanj “Provođenje mjera zapošljavanja, poduzetništva i društvenog aktivizma (angažovanja) mladih, uvođenjem podsticajnih i stručnih mjera i servisa” i ”Unaprijeđenje kvaliteta života mladih kroz poboljšanje usluga iz oblasti obrazovanja, sporta i kulture” je u potpunosti u skladu sa ciljevima i mjerama iz Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2010-2020 godina, i to: “3.2. Jačati i podržati obrazovanje, sport i kulturu i unaprijediti tržište radne snage”, “3.2.2. Podrška vrhunskim dostignućima u sportu, obrazovanju i kulturi te promocija u obrazovnim institucijama” “3.2.6. Očuvanje postojećeg nivoa zaposlenosti i naponi za njegovo povećanje “. Postavljeni sektorski ciljevi u direktnoj su vezi i sa zaključcima iz Programa ekonomskih reformi 2016-2018, i to kroz dio “4.2.5.1. Prioritetna strukturalna reforma: Osiguranje uvjeta za rast zaposlenosti, stav 2.- Stvaranje uvjete za uvođenje šeme podrške za tražioce prvog zaposlenja”.

Ciljeve iz Strategije razvoja Općine Tešanj 2018-2022, nije moguće uporediti sa ciljevima iz Strategija za mlade na nivou Zeničko-dobojskog kantona i nivou Federacije BiH, jer iste nisu usvojene.

V.3.3 Inicijative međuopćinske saradnje

Fokusi međuopćinske saradnje u oblasti društvenog razvoja će biti na uspostavljanju i jačanju saradnje sa susjednim općinama u oblasti razmjene iskustava u unapređenju položaja socijalno osjetljivih kategorija društva, te razmjene iskustava u jačanju kapaciteta lokalne samouprave u domenu pisanja projektnih prijedloga i namicanju sredstava iz međunarodnih fondova. Pored toga, inicijative međuopćinske saradnje se očekuju u organizaciji kulturnih i sportskih događaja, te implementaciji aktivnosti koje će voditi ka jačem razvoju kulture i sporta u regiji.

V.3.4 Programi, projekti i mjere

Osnova za izradu Plana razvoja društvenog sektora općine Tešanj bila je revidirana SWOT analiza (ekstrakt generalne SWOT analize Općine Tešanj) kao i druge relevantne informacije sadržane u socio-ekonomskoj analizi te stavovi ORT-a Općine Tešanj.

Za realizaciju plana razvoja sektora mladih Općine Tešanj definisan je 61 projekat/mjera (40 + 21 za mlade) grupisanih u 12 programa (8 + 4 za mlade).

Tabela 54. Pregled programa, projekata i mjera za realizaciju plana društvenog razvoja

PROGRAM	PROJEKAT/MJERA
2.1.1 Modernizacija objekata društvene infrastrukture	2.1.1.1 Nastavak adaptacije zgrada društvenih domova u ruralnim sredinama
	2.1.1.2 Izgradnja nove školske zgrade u Medakovu
	2.1.1.3 Izgradnja četiri sportske sale (Kalošević, Šije, Miljanovci i Jablanica)
	2.1.1.4 Izgradnja objekta „Gimnazije“
	2.1.1.5 Izgradnja muzičke škole
	2.1.1.6 Izgradnja ambulante u Pousorju (N. Miljanovci, Miljanovci, Piljužići)
	2.1.1.7 Izgradnja zatvorenog bazena
	2.1.1.8 Izgradnja pješačkih staza
	2.1.1.9 Izgradnja nove zgrade Centra za socijalni rad sa adekvatnom infrastrukturom
	2.1.1.10 Rekonstrukcija raskrsnice Jelah (magistralni put M4 x regionalni put R474)
	2.1.1.11 Izgradnja novog mosta na rijeci Usori (regionalni put R474)
	2.1.1.12 Rekonstrukcija raskrsnice Tešanjka (magistralni put M4 x lokalni put Tešanj-Tešanjka)
	2.1.1.13 Projektovanje rješenja saobraćaja za grad Tešanj i izgradnja parking prostora
	2.1.1.14 Projektovati saobraćajnicu južnog izlaza općine Tešanj
	2.1.1.15 Izgradnja sportske dvorane u Jelahu
	2.1.1.16 Izgradnja Doma kulture u Jelahu
	2.1.1.17 Rekonstrukcija korita na rijeci Tešanjci (Trg A. Izetbegovića)
	2.1.1.18 Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru
	2.1.1.19 Deminiranje terena
2.2.1 Unapređenje javnih usluga i razvoja NVO	2.2.1.1 Novi pprostor za arhivsku građu i uspostavljanje arhiva
	2.2.1.2 Viši nivo osposobljenosti sportskih trenera
	2.2.1.3 Projekti „Sportom do zdravlja“
	2.2.1.4 Očuvanje pisane i materijalne baštine
	2.2.1.5 Mapiranje kulturno-historijskih lokaliteta i izrada web karte
	2.2.1.6 Edukacija: značaj zaštite kulturno-historijskog naslijeđa
	2.2.1.7 Obogaćivanje društvenih, kulturnih i zabavnih sadržaja u ruralnim sredinama
2.3.1 Unapređenje društvene etike	2.3.1.1 Prevencija maloljetničke delikvencije
	2.3.1.2 Edukacija „Slabosti modernog društva“
	2.3.1.3 Formiranje interaktivnog tima za jačanje uloge porodice i etičkog koda
	2.3.1.4 Uspostava liste pokazatelja etičke društvene odgovornosti
	2.3.1.5 Socijalno uključivanje i podrška socijalno osjetljivim osoba koje ne mogu pristupiti tržištu rada
	2.3.1.6 Briga o nemoćnim osobama i rehabilitacija starih i iznemoglih lica
	2.3.1.7 Rad sa djecom koja su izložena nasilju u porodici
PODSEKTOR MLADI 2.4.1 Podrška društvnom aktivizmu mladih	2.4.1.1 Obuka mladih za planiranje i upravljanje projektima
	2.4.1.2 Fond za stipendiranje talentovanih sportista
	2.4.1.3 Priznavanje i nagrađivanje mladih umjetnika i sportista i njihovih uspjeha i rezultata.
	2.4.1.4 Program obuke omladinskih lidera (omladinski rad)
	2.4.1.5 Dani otvorenih vrata "Dani sporta"
	2.4.1.6 Dani volonterizma i aktivizma
2.4.2 Kreiranje preduslova i podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih	2.4.2.1 Edukacija mladih u oblasti poslovnih vještina i komunikacije (CV, pismo motivacije intervju, traženje posla, i sl.).
	2.4.2.2 Prekvalifikacija i dodatna obuka za mlade (program prekvalifikacije)
	2.4.2.3 Poticajne mjere za prvo zaposlenje
	2.4.2.4 Sajam zapošljavanja mladih
2.5.1 Poboljšanje društvenog statusa mladih	2.5.1.1 Medijske kampanje o vrijednostima porodice
	2.5.1.2 Anti-stres programi za mlade s ciljem povećanja sigurnosti i smanjenja rizičnih ponašanja

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana društvenog razvoja su: 10.620.000 KM.

V.4 Plan lokalnog ekološkog razvoja

V.4.1 Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Općinski razvojni tim za ekologiju razmotrio je trenutno stanje ekologije na području općine te koristeći se raspoloživim podacima iz SEA, strateškim ciljem koji im je postavljen te strateškim fokusom, ustanovio slijedeće ekološke ciljeve općine Tešanj za period 2018.-2022. godina:

- Dodatne količine vode i proširenje obima vodosnabdijevanja
- Zbrinjavanje komunalnog otpada i otpadnih voda
- Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša

Općinski razvojni tim za ekologiju zaključio je da stanje infrastrukture sa ekološkog aspekta treba snažnu podršku i u narednim periodu. S tim u vezi u narednom periodu bilo bi neophodno omogućiti dalje investicije u smanjenje negativnih uticaja na okolinu.

Tabela55. Pregled sektorskih ciljeva sa očekivanim ishodima i indikatorima

Sektorski cilj	Očekivani ishod	Indikator
3.1 Poboľjšati kvalitet usluge vodosnabdijevanja te povećati količine vode i proširiti obuhvat.	<ul style="list-style-type: none">– Bez redukcija za potrošnjom vode za 20.000 stanovnika do kraja 2022.– Povećan stepen zadovoljstva građana uslugom vodosnabdijevanja za 10% do kraja 2022. u odnosu na 2017.	<ul style="list-style-type: none">– Dodatne količine vode– Stepen zadovoljstva građana uslugom vodosnabdijevanja
3.2 Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada i otpadnih voda.	<ul style="list-style-type: none">– Količina otpadnih voda, koja se prečišćava prije ispusta u vodotokove, povećana za 30%– Rast 5%/godišnje korisnika deponije– Veći stepen selekcije otpada za 10%/godišnje	<ul style="list-style-type: none">– Količina otpadnih voda, koja se prečišćava prije ispusta u vodotokove– Broj korisnika deponije– Stepen selekcije otpada godišnje
3.3 Poboľjšati kvalitet zraka na području općine.	<ul style="list-style-type: none">– min. 2% manje godišnje privatnih dimnjaka u području regulacionih planova– povećanje svijesti kod stanovništva o značaju zelenila za 5% rast 3% godišnje el. energije proizvedene iz "zelenih" izvora– 20% godišnje uštede toplotne energije u javnim objektima	<ul style="list-style-type: none">– Broj privatnih dimnjaka– Nivo svijesti kod stanovništva o značaju zelenila– Količina utroška toplotne energije u objektima gdje su realizovani projekti en. efikasnosti"– Količina uštede toplotne energije

V.4.2 Usklađenost sa strateškim dokumentima viših nivoa

U oblasti zaštite okoliša, sektorski prioriteti općine Tešanj definirani su u skladu sa važećim strateškim dokumentima na nivou BiH i FBiH: Akcionim planom zaštite životne sredine Bosne i Hercegovine (NEAP), Strategijom zbrinjavanja čvrstog otpada BiH, Federalnim planom upravljanja otpadom 2012–2017, Strategijom zaštite okoliša FBiH, Strategijom upravljanja vodama FBiH, Kantonalnim ekološkim planom (KEAP), Kantonalni plan upravljanja otpada i Zakon o energijskoj učinkovitosti u FBiH.

Sektorski ciljevi i ishodi harmonizirani su sa strateškim ciljem 3. iz strateške platforme, a sama strategija će biti harmonizirana sa Kantonalnim i drugim strategijama.

V.4.3 Inicijative međuopćinske saradnje

Općina Tešanj ima uspostavljenu međuopćinsku saradnju sa općinama Doboj Jug I Usora na projektu izgradnje kanalizacionog sistema. Takođe ima uspostavljenu saradnju sa općinama Teslić i Usora na polju zaštite rijeke Usore, kao i na polju zaštite vodoizvorišta. A projekat BEAR podrazumijeva saradnju općina Tešanj, Teslić i Žepče. Sa općinom Magalaj i Doboj postoji takođe saradnja na određenim projektima.

Osim navedenih, projekti uređenja i čišćenja vodotokova koji su u nadležnosti lokalne samouprave, predstavljaju i predstavljaju značajan segment u kojem će općina Tešanj nastaviti ili uspostaviti saradnju sa susjednim općinama.

V.4.4 Programi, projekti i mjere

Za realizaciju plana zaštite okoliša općine Tešanj definisano je 24 projekata/mjera grupisanih u 5 programa.

Tabela 56. Pregled programa, projekata/mjera za realizaciju plana zaštite okoliša

PROGRAM	MJERA / PROJEKAT
3.1.1 Dodatne količine vode i proširenje obima vodosnabdijevanja	3.1.1.1 Dodatne količine vode
	3.1.1.2 Smanjenje gubitaka i potrošnje vode
	3.1.1.3 Proširenje obuhvata u sistemu vodosnabdijevanja (uključujući i male seoske vodovode u zajednički sistem)
3.2.1 Zbrinjavanje otpadnih voda	3.2.1.1 Izgradnja primarne, sekundarne i tercijalne kanalizacione mreže
	3.2.1.2 Izgradnja PPOV (uređaja za prečišćavanje)
3.2.2 Poboljšanje sistema upravljanja otpadom	3.3.1.1 Proširenje obuhvata sistema prikupljanja komunalnog otpada
	3.3.1.2 Sanacija deponije "Bukva" (tretman procjednih voda, otplinjavanje)
	3.3.1.3 Primarna selekcija otpada
	3.3.1.4 Rješavanje opasnog otpada
	3.3.1.5 Veći stepen primjene odluke o komun. redu i sanitarnom minimumu, eko policajac
	3.3.1.1 Proširenje obuhvata sistema prikupljanja komunalnog otpada
3.3.1 Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša	3.3.1.1 Proširenje obuhvata toplifikacije
	3.3.1.2 Realizacija prve faze rekonstrukcije centralnog sistema daljinskog grijanja uz mogućnost primjene obnovljivih izvora energije
	3.3.1.3 Edukacija o značaju planskog pošumljavanja i realizacija u praksi
	3.3.1.3 Eko oaza, jezero Rastoke
	3.3.1.5 Podizanje drvoreda u urbanim sredinama
	3.3.1.6 Uspostava stalnog mjerenja zraka
3.3.2 Veći nivo iskorištenja „zelenih“ energija	3.4.1.1 Projekti utopljavanja
	3.4.1.2. Projekti iskorištenje solarne energije
	3.4.1.3 Izgradnja vjetrenjača

Ukupna očekivana ulaganja za realizaciju sektorskog plana zaštite okoliša su: 23.976.000 KM.

VI.1 Indikativni finansijski plan (IFP)

Tabela 57. Finansijski indikativni plan

Veza sa strat i sektor ciljem	Projekat / mjera (vrijeme trajanja)	Ukupni ishodi	Ukupni orijent. izdaci (do završetka projekta)	Ukupni predviđeni izdaci (za III godine)	Finansiranje iz budžeta JLS				Finansiranje iz ostalih izvora				Nosioći implementacije	Veza sa budžetom i/ili oznaka eksternog izvora finansiranja	Opštinsko odjeljenje/služba odgovorno za praćenje
					Pregled po godinama				Pregled ostalih izvora po godinama						
					god. I	god. II	god. III	ukupno (I+II+III)	god. I	god. II	god. III	Ukupno (I+II+III)			
1	2	3	4	5=9+21	6	7	8	9=6+7+8	18=Zbir 10-17	19	20	21=18+19+20	22	23	24
1.1.1.1	1.1.1.1 Osmivanje tehnološkog centra	Novo tehnologije na području općine Tešanj (min. jedna nova tehnologija do 2022 – proizvodnja robota za proizvodne procese) Viši stepen obrade kod postojećih tehnologija (10% širi portfolio finalnih proizvoda do 2022. u odnosu na 2017.) Uspostavljena globalna mreža kontakata, min. 100 respektabilnih kontakata do 2022. godine	1.000.000,00 KM	600.000,00	50.000,00	100.000,00	150.000,00	300.000,00	50.000,00	100.000,00	150.000,00	300.000,00	TRA	JLS, Ostali izvori	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.1.1.2	1.1.1.2 Podrška razvoja start up ideja mladih (promjena kriterija za dodjeljivanje budžetskih sredstava za pokretanje biznisa)	5 novih start-up firmi/godišnje Min 1 nova djelatnost ili proizvod/godišnje na području općine Tešanj	- KM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Općina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

1.1.1.3	1.1.1.3 Izmjena i unaprijeđenje Odluke o dodjeljivanju (prodaji) zemljišta investitorima	Najmanje 5 firmi koristilo pogodnosti Odluke za ulaganje do 2022. godine Zaposleno najmanje 250 radnika u tehnološki naprednim procesima do 2022. godine												Općina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.1.1.4	1.1.1.4 Osnivanje moderne otkupne stanica za poljoprivredne proizvode	Prerađeno i uskladišteno 1.500 tona voća i povrća do 2022. godine		1.000.000,00 KM	200.000,00	0,00			0,00					ASGroup	Privatni	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.1.1.5	1.1.1.5 Projekat promocije tehničke kulture kod učenika osnovnih i srednjih škola	Povećan broj upisa na tehničke fakultete 15%/godišnje u periodu 2018-2022 u odnosu na 2017. godinu;		10.000,00 KM	10.000,00	2.500,00		2.500,00	2.000,00	7.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	TRA	JLS, Kanton	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.1.1.6	1.1.1.6 Usmjeravanje potsticaja za poljoprivredu proizvođačima koji imaju kooperantske odnose sa proizvođačima finalnih proizvoda, odnosno onima koji imaju osiguran plasman poljoprivrednih proizvoda	Najmanje 10% više proizvođača koji su direktno povezani sa proizvođačima finalnih proizvoda u odnosu na 2017. godinu.		- KM	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Općina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.1.1.7	1.1.1.7 Podsticaji za kultivaciju zapuštenog u obradivo zemljište	Veće površine obradivog zemljišta		250.000,00 KM	150.000,00					0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	Općina	Kanton	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.2.1.1	1.2.1.1 Završavanje opremanja poslovnih zona sa infrastrukturnim sadržajem	Osam novih preduzeća u tri poslovne godine u odnosu na 2017.		1.000.000,00 KM	1.000.000,00	150.000,00		150.000,00	100.000,00	400.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	Općina	JLS, Federacija, Kanton,	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

1.2.1.2	1.2.1.2 Izgradnja 110KVTS stанице Јелаш	Potpuno izbjeći gubitke koji bi mogli nastati prilikom prekida u napajanju (radi preopterećenja u električnoj mreži) do 2019. godine za period do 2022. godine	5.500.000,00 KM	5.500.000,00								JP Elektroprenos BiH	Država	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.2.1.3	1.2.1.3 Izgradnja dalekovoda Tešanj- Јелаш	Potpuno izbjeći gubitke koji bi mogli nastati prilikom prekida u napajanju (radi preopterećenja u električnoj mreži) do 2019. godine za period do 2022. godine	1.500.000,00 KM	1.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.500.000,00	JP Elektroprenos BiH	Država	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.2.1.4	1.2.1.4 Rekonstrukcija lokalnog puta Bukva- Medakovo-Tešanjka i regionalnog puta Tešanj- Јелаш	Broj teretnih vozila dnevno veći za 20% kroz lokalni put Medakovo-Bukva do 2022. u odnosu na 2017. godinu Brža prohodnost roba za 20% do 2022. u odnosu na 2017. godinu	2.000.000,00 KM	825.000,00	25.000,00	150.000,00	150.000,00	325.000,00	0,00	250.000,00	250.000,00	Općina	JLS, Kanton, Federacija	Društvene djelatnosti investicije
1.2.1.5	1.2.1.5 Izrada mobilne aplikacije za praćenje infrastrukturnih dešavanja na područjima industrijskih zona	Minimalno 5000 korisnika aplikacije u prvoj godini	2.000,00 KM	2.000,00	2.000,00			2.000,00	0,00			Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije
1.2.1.6	1.2.1.6 Kreiranje modela upravljanja industrijskim zonama i njegova implementacija	10% veće zadovoljstvo privrednika – korisnika industrijskih zona u odnosu na 2017. godinu	50.000,00 KM	50.000,00	10.000,00	20.000,00	0,00	30.000,00	0,00	20.000,00	20.000,00	Općina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

1.2.1.7	1.2.1.7 Rješavanje priključka industrijskih zona Ciglane i Glinište na magistralni i regionalni put	10% rasterećenje saobraćaja na raskršnici Jelah u odnosu na 2017. godine 10% veće zadovoljstvo privrednika – korisnika industrijske zone u odnosu na 2017. godinu	200.000,00 KM	200.000,00							Općina	Kanton, Federacija	Finansije, privreda, kom i insp poslovi			
1.2.1.8	1.2.1.8 Izgradnja nove poslovne zone	5 kompanija izrazilo interes za lociranje unutar ind. zone	1.000.000,00 KM	400.000,00		100.000,00	100.000,00	200.000,00	0,00	0,00	100.000,00	100.000,00	200.000,00	Općina	Kanton, Federacija	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
1.2.1.9	1.2.1.9 Izrada regulacionog plana za izgrađenu poslovnu zonu Ljetinić	10% veće zadovoljstvo privrednika – korisnika industrijskih zona u odnosu na 2017. godinu	40.000,00 KM	40.000,00	20.000,00		20.000,00	40.000,00	0,00	0,00			0,00	Općina	JLS	Katastar, urbanizam i imov-prav odnosi
1.3.1.1	1.3.1.1. Unaprijediti privrednog saradnju sektora i srednjih škola	nastavu u kompanijama do 2022. u odnosu na 2017. Otvaranje 1 novog odjeljenja/godišnje za obrazovanje potrebnih kadrova. Aktivno učesće min. 10 stručnjaka/godišnje iz privrede u obrazovnom	50.000,00 KM	54.000,00	2.000,00	2.000,00	0,00	4.000,00	25.000,00	25.000,00			50.000,00	TRA	JLS, Privatni	Društvene djelatnosti investicije
1.3.1.2	1.3.1.2. Stipendiranje studenata sa naglaskom na deficitarna zanimanja, zanimanja od interesa za privredu i talentovane studente i izbjegavanje hiperprodukcije kadrova	12% više upisanim studentata na tehničke fakultete u periodu 2018-2022.; Stipendirano do 5 talentovanih studenata (deficitarnih zanimanja) svake godine sa područja drugih opština koji iskažu interes da rade za kompanije na području općine Tešanj.	- KM	0,00				0,00	0,00				0,00	Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije

1.3.1.3	1.3.1.3. Promocija etičkog odnosa poslodavaca i radnika	Povećanje prosječne plaće na području općine za 10% u periodu 2018-2022. (minimalno godišnji rast troškova života)	10.000,00 KM	7.500,00	2.500,00	2.500,00	2.500,00	7.500,00	0,00				TRA	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
2.1.1.1	2.1.1.1 Nastavak adaptacije zgrada društvenih domova u ruralnim sredinama	Broj stanovnika uključen u društvene aktivnosti povećan za 10% godišnje do kraja 2022. u odnosu na 2017.	200.000,00 KM	140.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	60.000,00	20.000,00	30.000,00	30.000,00	80.000,00	Općina	JLS, Donatori, Kanton,	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.2	2.1.1.2 Izgradnja nove školske zgrade u Medakovu	Nivo zadovoljstva uslovima rada učenika/ roditelja učenika koji pohađaju oš u medakovu povećan za 25% do kraja 2022. u odnosu na 2018.	2.620.000,00 KM	0,00				00.000,00	00.000,00			00.000,00	Kanton	JLS, Donatori, Kanton,	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.3	2.1.1.3 Izgradnja četiri sportske sale (Kalošević, Šije, Miljanovci i Jablanica)	Nivo zadovoljstva uslovima rada učenika/ roditelja učenika koji pohađaju oš u Kaloševiću, Šijama, Miljanovcima i Jablanici povećan za 15% do kraja 2022. u odnosu na 2018.	900.000,00 KM	900.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	450.000,00	250.000,00	100.000,00	100.000,00	450.000,00	Općina	JLS, Kanton	Društvene djelatnosti investicije

2.1.1.4	2.1.1.4 Izgradnja objekta „Gimnazije“	Nivo zadovoljstva uslovima rada učenika/ roditelja učenika koji pohađaju gimnaziju, tehničku i mješovitu srednju školu povećan za 15% do kraja 2022. u odnosu na 2018.	1.200.000,00 KM	500.000,00				0,00	0,00	250.000,00	250.000,00	500.000,00	Kanton	Kanton, Donatori	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.5	2.1.1.5 Izgradnja muzičke škole	Nivo zadovoljstva uslovima rada učenika/ roditelja učenika koji pohađaju muzičku školu i oš „Rešad Kadić“ povećan za 20% do kraja 2022. u odnosu na 2018.	190.000,00 KM	190.000,00				0,00	0,00	100.000,00	90.000,00	190.000,00	Kanton	Kanton, Donatori	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.6	2.1.1.6 Izgradnja ambulante u Pousorju (N. Miljanovci, Miljanovci, Piljužići)	Obezbjedene osnovne (ambulantne) zdravstvene usluge u Pousorju za 5.000 stanovnika do 2022.	150.000,00 KM	150.000,00	35.000,00	40.000,00		75.000,00	25.000,00	50.000,00		110.000,00	Općina	JLS, Ostalo Općina,	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.7	2.1.1.7 Izgradnja zatvorenog bazena	Najmanje 1.000 građana koristi bazen mjesečno, počev od 2020. godine	200.000,00 KM	260.000,00		70.000,00	70.000,00	140.000,00	20.000,00	50.000,00	50.000,00	120.000,00	Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije

2.1.1.8	2.1.1.8 Izgradnja pješačkih/biciklističkih staza	Najmanje 500 građana u prosjeku koristi pješačke staze mjesečno do kraja 2022. godine u odnosu na 2017.	50.000,00 KM	50.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	30.000,00	20.000,00			20.000,00	Općina	JLS, Kanton	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.9	2.1.1.9 Izgradnja nove zgrade Centra za socijalni rad sa adekvatnom infrastrukturom	za 150 osoba sa invaliditetom do kraja 2022. u odnosu na 2017. Veći nivo zadovoljstva pruženim uslugama – ovaj indikator prebaciti u rubriku desno (uz manje korekcije: Stepenn zadovoljstva korisnika uslugama socijalne zaštite povećan za 10% do kraja	500.000,00 KM	500.000,00		100.000,00	100.000,00	200.000,00	0,00	150.000,00	150.000,00	300.000,00	Općina	JLS, Kanton	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.10	2.1.1.10 Rekonstrukcija raskrsnice Jelah (magistralni put M4 x regionalni put R474)	Brži protok saobraćaja kroz raskrsnicu do 2020. godinu za 30% u odnosu na 2017. godinu	480.000,00 KM	480.000,00	30.000,00	0,00	0,00	30.000,00	450.000,00			450.000,00	Federacija	JLS, Federacija	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.11	2.1.1.11 Izgradnja novog mosta na rijeci Usori (regionalni put R474)	Brži protok saobraćaja preko mosta do 2020. godine za 30% u odnosu na 2017. godinu	1.600.000,00 KM	1.600.000,00	200.000,00	0,00	0,00	200.000,00	1.200.000,00	200.000,00		1.400.000,00	Kanton	JLS, Kanton	Društvene djelatnosti investicije

2.1.1.12	Rekonstrukcija raskrsnice (magistralni put M4 x lokalni put Tešanj-Tešanjka)	Povećana sigurnost učesnika u saobraćaju do 2020. godine za 30% u odnosu na 2017. godinu	350.000,00 KM	350.000,00	0,00	20.000,00	0,00	20.000,00	0,00	330.000,00	0,00	330.000,00	Federacija	JLS, Federacija	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.13	Projektovanje i izgradnja parking prostora	Projektat kandidovan za finansiranje potencijalna donatora do kraja 2022. godine	190.000,00 KM	190.000,00	30.000,00	80.000,00	50.000,00	160.000,00	0,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00	Općina	JLS, Ostalo	Katastar, urbanizam i imov-prav odnosi
2.1.1.14	Projektovati saobraćajnicu južnog izlaza općine Tešanj	Projektat kandidovan za finansiranje potencijalna donatora do kraja 2022. godine	100.000,00 KM	60.000,00	10.000,00	0,00	0,00	10.000,00	0,00	20.000,00	30.000,00	50.000,00	Općina	JLS, Kanton	Katastar, urbanizam i imov-prav odnosi
2.1.1.15	Izgradnja sportske dvorane u Jelašu	Najmanje 1.000 građana koristi dvoranu mjesečno, počev od 2022. godine	1.600.000,00 KM	1.600.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.600.000,00	1.600.000,00	1.600.000,00	Općina	Privatni	Društvene djelatnosti investicije

2.1.1.16	2.1.1.16 Izgradnja Doma kulture u Jelahu	Broj kulturnih manifestacija u jelahu veći za 30% od 2022. godine (nakon izgradnje Doma kulture) u odnosu na 2021. godinu	1.000.000,00 KM	1.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.000.000,00	Općina	Privatni	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.17	2.1.1.17 Rekonstrukcija korita na rijeci Tešanjci (Trg A. Izetbegovića)	Mislim da ne treba ovdje, nego u uređenje regulacionih planova!	250.000,00 KM	250.000,00	15.000,00	60.000,00	50.000,00	125.000,00	0,00	125.000,00	Općina	JLS, Ostalo	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.18	2.1.1.18 Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru	Skraćen protok razmjene informacija unutar javnih ustanova, javnih preduzeća čiji je osnivač Općina Tešanj i općinske administracije na max 24 h od početka 2019. godine	40.000,00 KM	40.000,00	20.000,00	20.000,00	0,00	40.000,00	0,00	125.000,00	Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.1.1.19	2.1.1.19 Deminiranje terena	50% deminiranih površina do 2022. godine	400.000,00 KM	300.000,00	30.000,00	30.000,00	40.000,00	100.000,00	0,00	100.000,00	Općina	JLS, Donatori	Služba civilne zaštite

2.2.1.1	2.2.1.1 Novi prostor za arhivsku građu i uspostavljanje arhiva	Zaštita, klasifikacija i preglednost arhivske građe U arhivu adekvatno smješteno 50.000 dokumenata počev od 2021. godine	100.000,00 KM	30.000,00	0,00	15.000,00	15.000,00	30.000,00	0,00			Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.2.1.2	2.2.1.2 Viši nivo osposobljenosti sportskih trenera	Broj članova sportskih klubova povećan za 5 % do kraja 2022. godine u odnosu na 2017.	10.000,00 KM	10.000,00	3.000,00	3.000,00	0,00	6.000,00	0,00	0,00	4.000,00	Sportski savez	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.2.1.3	2.2.1.3 Projekti „Sportom do zdravlja“	Broj članova sportskih klubova povećan za 5 % do kraja 2022. godine u odnosu na 2017.	50.000,00 KM	50.000,00				0,00	50.000,00			Sportski savez	Donatori	Društvene djelatnosti investicije
2.2.1.4	2.2.1.4 Očuvanje pisane i materijalne baštine	Revitalizirana tri spomenika kulture sa Liste do 2022. godine	290.000,00 KM	290.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00	90.000,00	100.000,00	50.000,00	50.000,00	Općina	JLS, Kanton, federacija, Donatori	Društvene djelatnosti investicije

2.2.1.5	2.2.1.5 Mapiranje kulturno-historijskih lokaliteta i izrada web karte	promocija kulturno-historijskih lokaliteta Najmanje 100 posjeta e-portalu u prosjeku mjesečno, mjereno počev od objave porta 100 upita u prosjeku/godišnje o pristupu kulturno-historijskim lokacijama mjereno u periodu nakon promocije mapa	10.000,00 KM	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.2.1.6	2.2.1.6 Edukacija: značaj zaštite kulturno-historijskog naslijeđa (srednjoškolski)	Najmanje 50% polaznika edukacije pokazuje razumijevanje o stvarnim društvenim vrijednostima (mjereno upitnikom/ testom na kraju radionice)	5.000,00 KM	5.000,00	0,00	5.000,00	0,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.2.1.7	2.2.1.7 Obogaćivanje društvenih, kulturnih i zabavnih sadržaja u ruralnim sredinama	Broj građana aktivno uključeni u dizajniranje i realizaciju društvenih, kulturnih i zabavnih sadržaja u ruralnim sredinama povećan za 20% do kraja 2022. u odnosu na 2017.	25.000,00 KM	15.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.3.1.1	2.3.1.1 Prevencija maloljetničke delikvencije	Manji broj maloljetničkih prestupa za 5% /godišnje i periodu 2018-2022 u odnosu na period 2013-2017	25.000,00 KM	15.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Interaktivni tim za jačanje uloge porodice i etičkog koda	JLS	Društvene djelatnosti investicije

2.3.1.2	2.3.1.2 Edukacija „Slabosti modernog društva“	Najmanje 50% polaznika radionica pokazuje razumijevanje o stvarnim društvenim vrijednostima (mjereno upitnikom/ testom na kraju radionice)	5.000,00 KM	5.000,00	0,00	2.500,00	2.500,00	5.000,00	0,00			Interaktivni tim za jačanje uloge porodice i etičkog koda	JLS	Društvene djelatnosti investicije	
2.3.1.3	2.3.1.3 Formiranje interaktivnog tima za jačanje uloge porodice i etičkog koda	I sastanak tima/mjesečno Najmanje 50% porodica pokazuje razumijevanje o stvarnim društvenim vrijednostima (mjereno testom uključućnih porodica)	0,00 KM	18.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	18.000,00	0,00			Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije	
2.3.1.4	2.3.1.4 Uspostava liste pokazatelja etičke društvene odgovornosti	Jačanje etičke društvene odgovornosti Započeo projekat: Prevencija maloljetničke delikvencije		0,00				0,00	0,00			Općina	JLS	Društvene djelatnosti investicije	
2.3.1.5	2.3.1.5 Socijalno uključivanje i podrška socijalno osjetljivim osobama koje ne mogu pristupiti tržištu rada	Broj korisnika jednokratne socijalne pomoći smanjen za 15% do kraja 2022. u odnosu na 2017. godinu	25.000,00 KM	60.000,00		10.000,00	10.000,00	20.000,00	0,00	20.000,00	20.000,00	40.000,00	Općina	JLS, Kanton	Društvene djelatnosti investicije

2.3.1.6	2.3.1.6 Briga o nemoćnim osobama I rehabilitacija starih i iznemoglih lica	Pružena pomoć za 100 osoba/godišnje	100.000,00 KM	50.000,00	10.000,00	20.000,00	20.000,00	50.000,00	0,00			0,00	Centar za soc rad	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.3.1.7	2.3.1.7 Rad sa djecom koja su izložena nasilju u porodici	Veća društvena odgovornost za djecu izloženu nasilju u porodici Brzina reakcije odgovornih institucija za pružanje pomoći djeci izloženoj nasilju u porodici povećana za 20% do kraja 2022. u odnosu na 2017. godinu	25.000,00 KM	17.000,00	3.000,00	5.000,00	8.000,00	0,00	2.000,00	7.000,00	9.000,00	0,00	Centar za soc rad	JLS	Društvene djelatnosti investicije
2.4.1.1	2.4.1.1 Obuka mladih za planiranje i upravljanje projektima	Broj napisanih projektnih prijedloga/ podnesenih aplikacija od strane polaznika obuke godišnje povećan za 15% do kraja 2022. u odnosu na 2017. godine	10.000,00 KM	6.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	6.000,00	0,00		0,00		Općina	JLS	Sluzba za dd i investicije
2.4.1.2	2.4.1.2 Fond za stipendiranje talentovanih sportista	Rezultati stipendiranih sportista u obrazovnom sistemu povećani za 10% u odnosu na period bez stipendije	25.000,00 KM	15.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	15.000,00	0,00		0,00		Općina	JLS	Sluzba za dd i investicije

2.4.1.3	2.4.1.3 Priznavanje i nagradivanje mladih umjetnika i sportista i njihovih uspjeha i rezultata.	150 sportista i mladih umjetnika nagrađenih za uspjeha i rezultate Svi nagrađeni umjetnici i sportisti postižu zapažene rezultate izvan lokalne sredine	15.000,00 KM	9.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	9.000,00	0,00			Općina	JLS	Sluzba za dd i investicije	
2.4.1.4	2.4.1.4 Program obuke lidera omladinskih (omladinski rad)	Svi polaznici obuke osnivaju NVO ili se aktivno uključuju u rad postojećih NVO-a do kraja 2022.	10.000,00 KM	10.000,00		2.500,00	2.500,00	5.000,00	0,00	2.500,00	2.500,00	5.000,00	Općina	JLS	Sluzba za dd i investicije
2.4.1.5	2.4.1.5 Dani otvorenih vrata "Dani sporta"	Broj posjetilaca manifestacije „dani sporta“ povećan za 10% godišnje do kraja 2022. u odnosu na 2017.	10.000,00 KM	6.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	6.000,00	0,00			0,00	Sportski savez	JLS	Sluzba za dd i investicije
2.4.1.6	2.4.1.6 Dani volonterizma i aktivizma	Broj volonterskih inicijativa povećan za najmanje 10% godišnje u periodu 2018-2022. u odnosu na period 2013-2017.	10.000,00 KM	10.000,00		2.500,00	2.500,00	5.000,00	0,00	5.000,00		5.000,00	Općina	JLS, Donatori	Sluzba za dd i investicije

2.4.2.1	2.4.2.1 Edukacija mladih u oblasti poslovnih vještina i komunikacije (CV, pismo motivacije intervju, traženje posla, i sl.),	Broj prijava za posao mladih koji prođu edukaciju povećan za 10/mjesečno u odnosu na period prije edukacije	10.000,00 KM	6.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	6.000,00	0,00			Općina	JLS	Sluzba za dd i investicije	
2.4.2.2	2.4.2.2 Prekvalifikacija i dodatna obuka za mlade (program prekvalifikacije)	Više od 50% polaznika obuke trajno zaposleno do kraja 2022.	30.000,00 KM	20.000,00	0,00	5.000,00	5.000,00	10.000,00	0,00	5.000,00	5.000,00	10.000,00	TRA	JLS, Ostalo	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
2.4.2.3	2.4.2.3 Poticajne mjere za prvo zaposlenje	Najmanje 50% korisnika poticajnih mjera trajno zaposleno do kraja 2022.	50.000,00 KM	30.000,00				0,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	30.000,00	Zavod za zaposljavanje /Općina	Kanton/Federacija	Sluzba za dd i investicije
2.4.2.4	2.4.2.4 Sajam zapošljavanja mladih	Broj učesnika/posjetioca sajma povećan za 10 (%) u prosjeku godišnje u periodu 2018-2022. U odnosu na period 2013-2017.	20.000,00 KM	12.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	12.000,00	0,00			0,00	TRA	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

2.5.1.1	2.5.1.2 Anti-stres programa za mlade s ciljem povećanja sigurnosti i smanjenja rizičnih ponašanja	Smanjen broj razvoda godišnje za 10% do kraja 2022. u odnosu na 2017.	5.000,00 KM	3.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	3.000,00	0,00			TRA	JLS	Sluzba za dd i investicije	
2.5.1.2	2.5.1.3 Medijske kampanje o vrijednostima porodice	Smanjen broj registrovanih rizičnih ponašanja kod mladih za 10% godišnje do kraja 2022. U odnosu na 2017.	5.000,00 KM	3.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	3.000,00	0,00			Udruženja žena "Moja porodica"	JLS	Sluzba za dd i investicije	
3.1.1.1	3.1.1.1 Dodatne količine vode i definisanje dugoročnog rješenja vodozvorista	Bez redukcija za potrošnjom vode za 22.000 stanovnika Tešnja do kraja 2022. godine	1.000.000,00 KM	1.000.000,00	100.000,00	250.000,00	250.000,00	600.000,00	100.000,00	150.000,00	150.000,00	400.000,00	Općina	JLS/Ostalo	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.1.1.2	3.1.1.2 Smanjenje gubitaka i potrošnje vode	Smanjenje gubitaka i potrošnje za 5% (1%/godišnje)	450.000,00 KM	450.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	450.000,00	Općina	Javna preduzeca	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

3.1.1.3	3.1.1.3 Proširenje obuhvata u sistemu vodosnabdijevanja	Prihod JP RAD povećan za 180.000 KM do kraja 2022. u odnosu na 2017.	2.500.000,00 KM	2.200.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	450.000,00	700.000,00	400.000,00	650.000,00	1.750.000,00	Općina	JLS, Kanton	Entitet,	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.2.1.1	3.2.1.1 Izgradnja primarne, sekundarne i tercijalne kanalizacione mreže	Broj korisnika/priključaka na kanalizacionu mrežu povećan za 200% do kraja 2022. u odnosu na 2017.	8.100.000,00 KM	8.300.000,00	500.000,00	400.000,00	400.000,00	1.300.000,00	3.400.000,00	1.800.000,00	1.800.000,00	7.000.000,00	Općina	JLS, entitet, kanton	Kredit,	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.2.1.2	3.2.1.2 Izgradnja PPOV (uređaja za prečišćavanje)	Uređaj za prečišćavanje otpadnih voda u funkciji sa riješenom strukturom upravljanja	8.000.000,00 KM	450.000,00	50.000,00	200.000,00	200.000,00	450.000,00	0,00	0,00	2.000.000,00	2.000.000,00	Općina	JLS, entitet, kanton	Kredit,	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.3.1.1	3.3.1.1 Proširenje obuhvata sistema prikupljanja komunalnog otpada	500 novih korisnika uključeno u sistem prikupljanja komunalnog otpada do kraja 2022. U odnosu na 2017. godinu	250.000,00 KM	250.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	50.000,00	50.000,00	250.000,00	Općina	Javna preduzeca		Finansije, privreda, kom i insp poslovi

3.3.1.2	3.3.1.2 Sanacija deponije "Bukva" (tretman procjednih voda, otplinjavanje)	Eliminirani negativni uticaji deponije Bukva u okoliš.	100.000,00 KM	1.350.000,00	0,00	50.000,00	50.000,00	100.000,00	250.000,00	500.000,00	500.000,00	1.250.000,00	Općina	JLS, Javna preduzeća, Donatori	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.3.1.3	3.3.1.3 Primarna selekcija otpada	Ostvaren prihod u iznosu od 10.000 KM od prodaje sekundarnih sirovina	50.000,00 KM	30.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	30.000,00	KP RAD	Javna preduzeća	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.3.1.4	3.3.1.4 Rješavanje opasnog otpada	Najmanje 50% opasnog otpada rješavati na propisani način do kraja 2022. u odnosu na 2017.	25.000,00 KM	15.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	9.000,00	0,00	3.000,00	3.000,00	6.000,00	Općina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.3.1.5	3.3.1.5 Veći stepen primjene odluke o komun. redu i sanitarnom minimumu, ekološki policajac	Smanjen broj divljih deponija za 50% do kraja 2022. u odnosu na 2017.	- KM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Općina	JLS	Služba za finansije, ekonom I insp poslove

3.3.2.4	3.3.2.4 Edukacija o značaju planskog poštumljavanja i realizacija u praksi	min.100 učesnika poštumljavanju/godišnje u	12.000,00 KM	12.000,00		3.000,00	3.000,00	6.000,00	0,00	3.000,00	3.000,00	6.000,00	Opcina	JLS, Ostalo	Sluzba za finansije, ekonom I insp poslove
3.3.2.5	3.3.2.5 Podizanje drvoreda u urbanim sredinama	Poboljšan ambijent	29.000,00 KM	29.000,00	5.000,00	7.000,00	7.000,00	19.000,00	0,00	5.000,00	5.000,00	10.000,00	Opcina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.3.2.6	3.3.2.6 Uspostava stalnog mjerenja zraka	Objavljeni svi izvještaji o mjerenjima kvaliteta zraka (4 puta godišnje) u periodu 2018-2022. Definisane i provedene godišnje mjere za poboljšanje kvaliteta zraka u periodu 2018-2022.	10.000,00 KM	6.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	6.000,00	0,00			0,00	Opcina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.4.1.1	3.4.1.1 Projekti utopljavanja	Smanjena količina goriva za zagrijavanje javnih zgrada za 25% godišnje do 2022. godine u odnosu na 2017.	1.500.000,00 KM	1.075.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	75.000,00	500.000,00	250.000,00	250.000,00	1.000.000,00	Opcina	JLS, Donatori, Kanton	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

3.4.1.3	3.4.1.3 Izgradnja vjetrenjača	Smanjena količina konvencionalnog goriva za zagrijavanje javnih zgrada (ili nekih drugih vrsta objekata) za 5% godišnje do 2022. godine u odnosu na 2017.	100.000,00 KM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Opcina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi
3.4.1.2	3.4.1.2. Projekti iskorištenje solarne energije	Smanjena količina konvencionalnog goriva za zagrijavanje javnih zgrada (ili nekih drugih vrsta objekata) za 5% godišnje do 2022. godine u odnosu na 2017.	100.000,00 KM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Opcina	JLS	Finansije, privreda, kom i insp poslovi

VI.2. Plan organizacionih i ljudskih kapaciteta za implementaciju, praćenje i vrednovanje strategije

Analiza MEG tima UNDP-a je preporučila jačanje organizacijskih kapaciteta za općinu Tešanj. Funkcija upravljanja razvojem do sada je bila u velikoj mjeri smještena u Stručnoj službi općinskog načelnika, pod neposrednim vodstvom Općinskog načelnika, bez posebno sistematiziranih radnih mjesta. Koristio se uglavnom projektni pristup i timski rad, a za vođu projekata su određivane osobe iz profesionalne strukture administracije, javnih ustanova i preduzeća. Osigurana je direktna komunikacija sa Općinskim načelnikom i periodični monitoring od strane Općinskog načelnika.

Analiza rizika ukazuje na potrebu institucionalnog jačanja organizacionih kapaciteta i uvođenje odjela (Odjel za realizaciju strategije razvoja) sa radnim mjestom (posebne kompetencije: organizacijske, komunikativne, reporting, postavljanje ciljeva, prioriteta – 1 ili 2 izvršioca), radi jačanja koordinacije i komunikacije sa drugim službama unutar Općine, javnim ustanovama i preduzećima, sa nevladnim sektorom ali i sa javnosti uopće. Uz to je veoma važno jačanje analitičke funkcije i uspostavljanje jedinstvene baze podataka za upravljanje lokalnim razvojem, jačanje funkcije praćenja i evaluacije projekata, uvođenje sistematskog upravljanja ljudskim resursima, uključivanje bitnih aktera na lokalnom nivou u razvojne procese, te povezivanje procesa strateškog planiranja sa planiranjem budžeta.

Na osnovu prihvaćenih preporuka iz gore pomenutog dokumenta, ključnu operativnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju strategije imaće novi odjel u Stručnoj službi Općinskog načelnika. Odjel za realizaciju strategije razvoja biće direktno zadužen za sve procese upravljanja razvojem, uključujući kontinuiranu vertikalnu i horizontalnu komunikaciju unutar općinskog organa, te sa ostalim bitnim akterima na području općine, uz potrebnu saradnju sa načelnikom općine. U saradnji sa drugim općinskim službama, Odjel za realizaciju strategije razvoja koordiniraće pripremu i usklađivanje okvirnih i godišnjih programa rada službi i plana budžeta u skladu sa prioritetima iz strategije, kako bi se osigurala povezanost plana realizacije strategije sa finansijskim okvirom. Uz asistenciju Odjela za realizaciju strategije, svaki vođa projekta realizuje i prati svoj dio obaveze vezane za implementaciju, praćenje i vrednovanje Strategije razvoja za koji je zadužen, uključujući: izradu godišnjeg plana implementacije projekta, razradu svakog projekta uključujući indikatore za praćenje i vrednovanje, te izvještavanje. Sve vođe projekata unose podatke o realizaciji projekata u namjenski aplikativni softver te informišu o projektnim aktivnostima Odjel za realizaciju strategije razvoja. Odjel za realizaciju strategije vodi ukupne evidencije iz oblasti ključnih indikatora razvoja, sektorsko-strateških indikatora, kao i programskih/projektnih indikatora, definisanih Strategijom razvoja općine Tešanj, koristeći Tabele varijabli za praćenje indikatora, date u prilogu ove strategije. Redovno i kvalitetno popunjavanje ove tabele dovešće i do znatno boljeg monitoringa nad realizacijom strategije.

U okviru aktivnosti eksterne koordinacije i komunikacije, izradiće se Plan komunikacije i promocije strategije, u saradnji sa stručnim saradnikom za informisanje, web i komunikacije iz Službe za opću upravu i društvene djelatnosti. Pri izradi ovog plana koristiće se iskustva i rješenja iz faze izrade strategije razvoja, stečena kroz prikupljanje ocjena, mišljenja i prijedloga od strane zainteresovanih aktera (uključujući i dijasporu) putem općinskog sajta i društvenih mreža.

Važnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju strategije imaće Partnerstvo za razvoj općine Tešanj, uspostavljeno 01.07.2017. godine potpisivanjem Zajedničke izjave o lokalnom razvojnom partnerstvu. Partnerstvo je veoma aktivno učestvovalo u procesu izrade strategije, omogućujući doprinos zainteresovanih lokalnih aktera kroz tri organizovana sastanka: razmatrajući nacrt strateške platforme na prvom sastanku, razmatrajući projekte za realizaciju sektorskih ciljeva na drugom sastanku, te razmatrajući nacrt sektorskih razvojnih planova na trećem sastanku, kada je usvojen i Poslovnik o radu Partnerstva za razvoj općine Tešanj. Partnerstvo čine, pored predstavnika općinskog vijeća i izvršne vlasti, predstavnici javnih ustanova, poslovnog sektora, mjesnih zajednica, nevladinih organizacija, sportskih i organizacija za kulturu, žena, marginalizovanih kategorija stanovništva

(izbjegli, raseljeni, povratnici, dijaspora, nacionalne manjine i dr.), kao i drugi relevantni akteri koji su se odazvali pozivu za Partnerstvo.

Članom 11. Poslovnika predviđeno je da se Partnerstvo u fazi implementacije Strategije sastaje najmanje dva puta godišnje, fokusirajući se na razmatranje godišnjeg izvještaja o implementaciji i na godišnje ažuriranje trogodišnjeg plana implementacije, a može da se sastane i više puta, ukoliko se ukaže potreba. Osim sjednica, Partnerstvo će, kada se za tim ukaže potreba, koristiti i druge modalitete rada (radionice, okrugle stolove, panel rasprave, forume i dr). Za pružanje operativne podrške radu Partnerstva zadužena je jedinica za upravljanje lokalnim razvojem (Odsjek za investicije i upravljanje razvojem).

Periodični monitoring nad realizacijom Strategije razvoja općine Tešanj će imati Općinsko vijeće i to:

Putem Komisije za monitoring nad realizacijom Srategije razvoja općine Tešanj (2 x godišnje)

Neposrednim razamtranjem Informacije o realizaciji Strategije razvoja općine Tešanj (1 x godišnje)

Informaciju Općinskom vijeću podnosi Općinski načelnik a kao prilog dostavlja i Informaciju Komisije za monitoring.

Kontrolno vrednovanje implementacije strategije razvoja izvršiće se sa istekom petogodišnjeg perioda (2022), a finalno vrednovanje sa istekom perioda implementacije strategije (2027). Uz kontrolno vrednovanje izvršiće se redefinisane sektorskih razvojnih planova i provjera daljnje validnosti strateških ciljeva, dok će finalno vrednovanje poslužiti i kao podloga za novi ciklus strateškog planiranja.

Tabela 58. Pregled osnovnih aktivnosti i odgovornosti za implementaciju strategije

Osnovne uloge i odgovornosti za implementaciju , praćenje, vrednovanje i izvještavanje	
Aktivnosti(*)	Nadležnost (ko?) /
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti Jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator razvojnog tima RT-a Nosioci i učesnici procesa: Ostali službenici JURA-a/RT-a
Definisanje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e(**) ili Koordinator razvojnog tima (RT) zajedno sa Kabinetom grado/načelnika Nosioci i učesnici u procesu: Rukovodioci nadležnih službi/odjeljenja JLS; Kolegij načelnika JLS; Ostali službenici JURA/RT
Priprema trogodišnjih/godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodioci nadležnih službi/odjeljenja JLS Nosioci i učesnici u procesu: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a
Izrada Trogodišnjeg/Godišnjeg plana rada JLS	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a zajedno sa Kabinetom grado/načelnika Nosioci i učesnici u procesu: Kolegij načelnika JLS
Uključivanje strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (<u>za narednu godinu</u>)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac Službe/Odjeljenja za budžet i finansije Nosioci i učesnici procesa: Rukovodilac JURA-e/Koordinator RT-a; Kolegij načelnika JLS
Usklađivanje trogodišnjih/godišnjih planova rada službi/odjeljenja i Trogodišnjeg/Godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim Budžetom (<u>za narednu godinu</u>)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a zajedno sa Kabinetom grado/načelnika Nosioci i učesnici procesa: Rukovodioci nadležnih službi/odjeljenja; Kolegij načelnika JLS
Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (<u>za narednu godinu</u>)	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik JLS Nosioci i učesnici u procesu: Općinsko vijeće ili Skupština opštine
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada JLS	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a Nosioci i učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e/RT-a, Nadležne službe/odjeljenja

Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a Nosioci i učesnici procesa: Nadležne službe/odjeljenja; Ostali službenici JURA-e/RT-a
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških i sektorskih ciljeva	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a Nosioci i učesnici procesa: Ostali službenici JURA-e/RT-a; Šefovi službi/odjeljenja
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodioci službi/odjeljenja Nosioci i učesnici procesa: Kolegij načelnika JLS; Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a; Ostali službenici JURA-e/RT-a
Uključivanje Partnerske grupe u praćenje provođenja strategije lokalnog razvoja	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a Nosioci i učesnici u procesu: Ostali službenici JURA-e/RT-a; Partnerska grupa/Razvojni tim
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a Nosioci i učesnici u procesu: Ostali službenici JURA-e/RT-a; Rukovodioci službi/odjeljenja
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a zajedno sa kabinetom grada/načelnika Nosioci i učesnici procesa: Rukovodioci službi/odjeljenja; Kolegij načelnika JLS
Usvajanje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik JLS Nosioci i učesnici procesa: Općinsko vijeće ili Skupština opštine
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik JLS Nosioci i učesnici procesa: Općinsko vijeće ili Skupština opštine
Ostale važne aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Redovno ažuriranje web stranice JLS u domenu informacija koje se odnose na razvojne aktivnosti ▪ Redovni kontakti sa višim nivoima vlasti ▪ Uspostavljanje i unaprijeđenje međuopćinske/međuopštinske saradnje ▪ Pokretanje procesa finalne evaluacije strategije razvoja 	Inicijator i vlasnik procesa: Rukovodilac JURA-e ili Koordinator RT-a Nosioci i učesnici: Ostali službenici JURA-e/RT-a

Napomene:

(*) Predviđene aktivnosti se odnose na godišnji ciklus planiranja, praćenja, vrednovanja i izvještavanja i za svaki naredni ciklus se ponavljaju. Aktivnosti su u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH koji je stupio na snagu u mjesecu maju 2017. godine. Rokovi za izvršenje predviđenih aktivnosti se preuzimaju iz provedbenih uredbi Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Zakona o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine, kao i internog regulatornog okvira JLS. Partnerska grupa se uključuje minimalno jednom godišnje u praćenje provođenja strategije lokalnog razvoja.

(**) JURA je jedinica za upravljanje razvojem. Do uspostave Odjel za realizaciju strategije razvoja u Stručnoj službi Općinskog načelnika, ulogu preuzima Razvojni tim (RT).

VII. Prilozi

Svi prilozi su sastavni dio Strategije razvoja, a nalaze se u posebnim dokumentima.

Prilog 1: Integrirani pregled Strategije razvoja za period 2018.-2022.

Prilog 2: Tabele varijabli za praćenje indikatora Strategije razvoja 2018.-2022.

Prilog 3: Procjena finansiranja Strategije razvoja Općine Tešanj 2018.-2022.

Prilog 4: Plan implementacije strateških projekata i mjera za 3 godine (1+2) u excelu

Prilog 5: Projektne fiše